

DIAGNOZA KRAKOWSKIEJ MŁODZIEŻY 2016

Opracowanie dla Wydziału Spraw Społecznych
Urzędu Miasta Krakowa

dr Anna Strzebońska (kierownik projektu)
dr Roksana Ulatowska
dr Barbara Worek
Agnieszka Otręba-Szklarczyk
Mateusz Strzeboński
Paulina Szwed
Dominka Winogrodzka
Bartosz Sękiewicz (konsultant)

Fundacja Rozwoju Badań Społecznych (FuRBS)

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	3
Główne wnioski	5
Główne wyniki	13
Wprowadzenie metodologiczne	13
Obszar „Ja”	17
Obszar „Rodzina”	28
Obszar „Rówieśnicy”	37
Obszar „Szkoła”	48
Obszar „Kraków”	56
Załączniki	69
Narzędzie wykorzystujące technikę CAWI	69
Narzędzie wykorzystywane na warsztatach z uczniami	80
Prezentacja z wynikami modułu analizy danych zastanych	84

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy do rąk Czytelników opracowanie podsumowujące badania zrealizowane w ramach projektu „Diagnoza krakowskiej młodzieży” zleconego przez Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa, a realizowanego przez Fundację Rozwoju Badań Społecznych w ostatnim kwartale 2016 roku.

Celem przeprowadzonych badań było opracowanie diagnozy krakowskiej młodzieży. Diagnoza ta ma stanowić wsparcie informacyjne dla przygotowywanych przez Urząd Miasta Krakowa programów strategicznych obejmujących swym oddziaływaniem młodzież. Zgodnie z założeniami, diagnoza ta ma szeroki charakter – pokazuje złożony i wielowymiarowy świat życia krakowskiej młodzieży. Uwzględnia zarówno obraz młodzieży jako takiej – z jej wartościami, oczekiwaniami, aspiracjami i obawami, jak i relacje z kluczowymi dla niej grupami i środowiskami – takim jak rodzina, rówieśnicy czy szkoła. Na koniec analizuje zakotwiczenie młodych ludzi w przestrzeni Krakowa – warunkach życia, jakie oferuje, możliwościach działania i wyzwaniach, jakie stwarza. Badania uwzględniają też istotny dla młodzieży obszar funkcjonowania, jakim jest Internet i jego liczne, szeroko przez młodzież wykorzystywane, możliwości prezentacji, komunikacji, rozrywki i nauki.

Kompleksowość diagnozy i zarysowane w raporcie oddziaływanie na siebie różnych obszarów, w jakich funkcjonuje młodzież, mogą być istotną wskazówką dla opracowania strategicznych działań skierowanych do młodych ludzi. Działania te muszą uwzględniać różnorakie uwarunkowania życia młodzieży oraz trafnie identyfikować źródła problemów, przed jakimi staje konkretny młody człowiek mieszkający i uczący się w Krakowie pod koniec drugiej dekady XXI w.

Przedstawiane Państwu badania ukazują gimnazjalistę lub ucznia szkoły ponadgimnazjalnej jako osobę, dla której istotnymi deklarowanymi wartościami są miłość i przyjaźń, która silnie potrzebuje uznania i docenienia, od dorosłych – rodziców i nauczycieli – oczekuje zrozumienia, wsparcia i sprawiedliwego traktowania. Kierunkami, na które orientuje się w myśleniu o przyszłości są przede wszystkim praca i sukces zawodowy, w mniejszym stopniu rodzina. Ten młody człowiek kształtuje dopiero swoją tożsamość – jest bardziej zorientowany na siebie niż na innych i przejawia charakterystyczne dla współczesnej kultury cechy narcystyczne. Widoczne jest też jego zagubienie w otaczającym świecie – nie deklaruje posiadania autorytetów, ich rolę pełnią czasem szybko zmieniający się youtuberzy. Istotne jest jednak to, że w swoim otoczeniu znajduje osoby, które ceni i lubi. Wśród takich osób na pierwsze miejsce bez wątplenia wysuwa się matka. To ją młodzi ludzie wskazali najczęściej jako osobę, na którą można liczyć w trudnych chwilach, to ona ma największy wpływ na podejmowane decyzje i to na jej uznaniu im najbardziej zależy. Ojcowie, choć również dla naszych respondentów ważni, pojawiają się w ich wypowiedziach znacznie rzadziej, zdają się odgrywać w ich życiu dużo mniejszą rolę. Wskazuje to, że pomimo przemian modeli rodziny, to nadal matki pełnią ważniejszą rolę w procesie wychowania i kształtowania młodych ludzi.

Wbrew często powielanym stereotypom – gimnazjaliści i uczniowie szkół ponadgimnazjalnych raczej lubią szkołę, a w tym swoich nauczycieli. Choć w sposób charakterystyczny dla swojego wieku kontestują narzucane przez nią ograniczenia – ostatecznie je akceptują. Należy też podkreślić, że dla większości badanych młodych ludzi szkoła jest miejscem bezpiecznym, choć nieco mniej bezpiecznie czują się w niej gimnazjaliści. W tym obszarze widać znaczącą poprawę, na którą wskazuje porównanie wyników obecnych badań ze zrealizowanymi w 2003 roku badaniami Demos. Według tych ostatnich badań zdecydowana większość gimnazjalistów z Nowej Huty nie czuła się w swojej szkole bezpiecznie.

Od miasta młodzi ludzie oczekują, aby stwarzało im obecnie możliwości rozwoju, a w przyszłości dawało perspektywę dobrej pracy. W tle wypowiedzi tych bardzo młodych ludzi już pojawia się alternatywa wyjazdu za granicę w poszukiwaniu lepszej pracy i wyższej jakości życia. Trzeba przy tym podkreślić, że obecne oczekiwania młodych Krakowian wobec miasta nie są wygórowane – oczekują, by oferowało im możliwość miłego spędzenia czasu poza swoim domem bez konieczności wydawania pieniędzy. Rzadziej dostrzegają problemy o nieco szerszej skali. Wyjątkiem jest problem krakowskiego smogu. Kwestia ta, szeroko dyskutowana w mediach, przeniknęła do dyskursu krakowskich gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych i jest uwzględniana przez nich w ocenie miasta i warunków życia w nim.

Niepokojącym wynikiem przedstawianych badań jest niskie poczucie sprawstwa młodych ludzi i przekonanie o braku wpływu na kierunki działań podejmowanych w mieście. Problem ten wymaga szczególnego namysłu i uwagi, bowiem może w przyszłości owocować pogłębiającą się biernością, wycofaniem i roszczeniowością, skutkując raczej powstawaniem grupy konsumentów usług publicznych, a nie aktywnych mieszkańców i obywateli.

Mamy nadzieję, że przedstawione w tym raporcie wyniki badań będą źródłem inspiracji przy pracach nad przygotowaniem programów i działań skierowanych do młodzieży. Jak pragniemy jeszcze raz podkreślić – programy te winny przede wszystkim uwzględniać złożoność uwarunkowań, w których funkcjonuje młody człowiek i w jeszcze większym stopniu stwarzać mu przestrzeń do twórczego, dostosowanego do swoich potrzeb działania.

Zespół badawczy

GŁÓWNE WNIOSKI

JA

1. Największą deklarowaną wartością dla badanej młodzieży jest miłość i przyjaźń.
2. Taka hierarchia wartości sprzyja wyższemu poczuciu własnej wartości. Przekłada się także na sposób rozwiązywania powstałych problemów. Młodzi ludzie proszeni o pomoc przez rówieśnika starają się odpowiedzieć na jego prośbę we własnym zakresie, nie przekazując jej osobom trzecim.
3. Badana młodzież charakteryzuje się wysoką potrzebą autoprezentacji i akceptacji. Niebezpośrednio można wnioskować o stosunkowo wysokim poziomie ekstrawersji oraz narcyzmu.
4. Młodzi krakowianie są świadomi swoich silnych i słabych stron. Cenią u siebie przede wszystkim szczerość, poczucie humoru, ambicję i oddanie, rozumiane jako gotowość do poświęceń. Jako swoje słabe strony wymieniają lenistwo, nieśmiałość, skłonność do irytacji.
5. Młodzież stara się w komunikacji w mediach społecznościowych prezentować swoje pozytywne i pogodne oblicze. Za taką postawę jest przez rówieśników nagradzana, a za odmienną odtrącana.
6. Badani mają kłopot z wizją dotyczącą własnej osoby, co wiąże się z brakiem refleksji na ten temat i myśleniem o życiu w kategorii „tu i teraz”. Marzenia młodych to przede wszystkim usamodzielnienie, sukces zawodowy, znalezienie pracy, rzadziej rodzina.
7. Nie istnieją wyraźne i spójne autorytety wśród krakowskich uczniów. Młodzi mają problem z ich identyfikacją. Nieliczne osoby wskazują Youtuberów jako osoby, które są dla nich ważne. Pozostali uczniowie nie potrafią wskazać swoich autorytetów.
8. Typowy dzień tygodnia młodych osób przebiega w dość schematyczny sposób. Jego większą część młodzi spędzają w szkole. W pozostałym czasie uczą się w domu, uczęszczają na zajęcia dodatkowe, bądź spędzają wolny czas przy komputerze.
9. Weekend to czas odpoczynku. Uczniowie najczęściej spotykają się wtedy ze znajomymi, poświęcają czas rodzinie. To również czas obowiązków domowych. Tylko nieliczni spędzają go aktywnie.

RODZINA

1. Rodzina stanowi dla młodzieży bardzo dużą wartość. Kojarzy się uczniom z ostoją, bezpieczeństwem, wsparciem.
2. Rodzice odgrywają ważną rolę w życiu jednostki. Wraz z wiekiem wpływ ten zwiększa się – po okresie buntu gimnazjalnego - matka jak i ojciec zyskują większy wpływ

na podejmowane przez dzieci decyzje i są osobami, na których uznaniu najbardziej im zależy.

3. Nastolatki mniej negatywnie oceniają matki niż ojców, wskazując u nich więcej pozytywnych cech. Uczniowie cenią matki przede wszystkim za szczerość, cierpliwość, miłość, troskę i pracowitość, podczas gdy ojcowie są krytykowani za brak porozumienia, nerwowość, nałogi czy stawianie zbyt dużych wymagań.
4. Krakowska młodzież ma dobry kontakt ze swoją najbliższą rodziną, choć relacje nastolatków z rodzicami czy rodzeństwem nie są pozbawione nieporozumień. Najczęściej zdarzają się one uczniom badanej szkoły ponadgimnazjalnej, a dokładniej technikum.
5. Nieporozumienia występujące między młodzieżą a rodzicami wynikają najczęściej z różnicy wieku, a co za tym idzie, różnicy zdań, co powoduje wzajemne niezrozumienie. Źródłem nieporozumień między nastolatkami a ich rodzicami jest również bardzo często nadopiekuńczość rodziców i wynikająca z niej kontrola, a także nakazy i zakazy, czy stawiane przez rodziców warunki. Częstym punktem zapalnym kłótni bywa także szkoła i zdobywane przez uczniów oceny czy złe zachowanie.
6. Młodzież nie jest zadowolona ze swojego kontaktu z rodzeństwem. Między braćmi i siostrami występują drobne, lecz częste sprzeczki - co powoduje, że nastolatki uważają swoje rodzeństwo (zwłaszcza młodsze) za irytujące.
7. Dobry kontakt z rodzicami deklarowany przez młodzież nie zawsze oznacza, że uczniowie na bieżąco informują rodziców o tym, co dzieje się w ich życiu. Młodzież - przekonana, że spotkałaby się z niezrozumieniem - często rezygnuje ze szczerych rozmów z rodzicami. Dotyczy to przede wszystkim młodzieży gimnazjalnej i licealnej. Rodzice większości badanych są jednak „na bieżąco” jeśli chodzi o znajomość problemów swoich dzieci. Co ważne, jak pokazują wyniki CAWI, zdecydowana większość przebadanej młodzieży jest przekonana o tym, że zawsze może liczyć na pomoc rodziców oraz że znajdą oni czas, by z nimi porozmawiać, gdy tego potrzebują. To rodzice dają nastolatkom poczucie bezpieczeństwa.
8. Zdecydowana większość uczniów lubi spędzać swój czas z rodziną. Nastolatki uważają, że jest to dobra okazja, żeby porozmawiać, dowiedzieć się co dzieje się u pozostałych członków rodziny, ale także żeby pogłębić relacje z bliskimi, zintegrować się z nimi. Najmniej chętnie, czas wolny z rodzicami spędza młodzież z badanej szkoły zawodowej. Wśród powodów tej niechęci najczęściej pojawiała się kwestia braku możliwości swobodnej rozmowy z rodzicami: fakt, że wprowadzają oni dużo ograniczeń oraz w nieprzychylny sposób komentują zachowania nastolatków.
9. Sposób spędzania czasu wolnego z rodziną różni się od kontaktów ze znajomymi. Czas spędzony z rodziną to zazwyczaj odwiedziny pozostałych członków rodziny, wspólne zakupy w galeriach handlowych, czy korzystanie z różnego rodzaju rozrywek poza

domem.

10. W kontekście spędzania czasu wolnego z rodziną, nastolatkom brakuje w Krakowie przede wszystkim restauracji dostępnych lokalnie, a nie tylko w dzielnicy Stare Miasto.
11. Najwięcej czasu z rodziną młodzież spędza w weekendy (głównie w niedziele), co jest konsekwencją dużego obciążenia obowiązkami szkolnymi. Na co dzień w trakcie typowego dnia szkolnego młodzież ma do własnej dyspozycji średnio 4 godziny dziennie.
12. Życie rodzinne to nie tylko czas spędzany wspólnie z rodziną, ale i konkretne powinności. Zdecydowana większość uczniów posiada obowiązki domowe, za które czuje się odpowiedzialna.
13. Głównymi sponsorami wydatków młodzieży są rodzice, i niemal połowa z przebadanych uczniów ma ustalone regularne kieszonkowe. Wsparcie finansowe pochodzi także od dziadków, niekiedy również od wujostwa, ale jest ono okazjonalne. Większość uczniów przyznaje, że ich codzienne potrzeby są przynajmniej częściowo zaspokajane. Aby polepszyć swoją sytuację materialną, młodzi ludzie podejmują nieregularną pracę zarobkową (wśród tej grupy przeważają uczniowie technikum). Najmniej zadowoleni z własnej sytuacji finansowej są uczniowie szkoły zawodowej. Brak przekazywania funduszy na określone wydatki wiąże się niekiedy z podejściem do wychowania i świadomą decyzją rodziców, czasami wynika z trudnej sytuacji finansowej rodziny.
14. W zakresie oceny kondycji materialnej badanej młodzieży należy wskazać, że niewielka liczba uczniów doświadcza pewnych braków w zakresie spożywania wystarczającej ilości posiłków – uczniowie nie otrzymują trzech posiłków w ciągu dnia (22 uczniów, 5% ankietowanych) oraz nie dostają drugiego śniadania do szkoły (33 uczniów, 8% ankietowanych). Dość duża liczba uczniów nie ma również spokojnego miejsca w domu na odrabianie prac domowych (38 uczniów, 9% ankietowanych).

RÓWIEŚNICY

1. Znakomitą większość swojego wolnego czasu młodzież spędza ze swoimi znajomymi - głównie rówieśnikami ze szkoły, ale również ze swoimi kolegami i koleżankami z sąsiedztwa, czy też ze swoimi sympatiami.
2. Młodzież bardzo lubi spędzać swój wolny czas z rówieśnikami, ponieważ , przede wszystkim, ma do nich zaufanie i może z nimi o wszystkim swobodnie rozmawiać. „Wspólny język” oraz wspólne zainteresowania i poglądy sprawiają, że młodzież dobrze czuje się w swoim własnym gronie.
3. Trudno o wskazanie jednego, dominującego wśród młodzieży modelu spędzania

wolnego czasu w grupie, ponieważ tych sposobów jest bardzo wiele i są one zróżnicowane. Można jednak podzielić je na 3 szersze kategorie: 1) „domówki”/ „osiedłówki”, 2) „wypadki na miasto” 3) aktywne spędzanie czasu.

4. Młodzi ludzie najchętniej swój wolny czas spędzaliby w domu, bez względu na to, czy jest to dom ich czy znajomych. Wśród innych preferowanych form spędzania czasu wolnego znalazło się korzystanie z przestrzeni publicznej – spacerowanie w okolicy zamieszkania, Rynku Głównego lub innej części miasta.
5. Preferowane formy spędzania czasu wolnego znajdują odzwierciedlenie w rzeczywistych praktykach – wśród najczęściej wybieranych kategorii, gdzie młodzież codzienne spędza czas znalazły się nieodpłatne obiekty przestrzeni miejskiej: plac, miejsce na terenie dzielnicy, gdzie można posiedzieć, park, bulwary i inne przestrzenie zielone oraz obiekty sportowe. Częściej konsumentami przestrzeni miejskiej są gimnazjaliści i licealiści niż uczniowie innych typów szkół. Wartym odnotowania jest fakt, że w trakcie badania ujawniła się dość duża grupa badanych (41% ankietowanych w badaniu CAWI), która nie odczuwa żadnych braków w tym zakresie. Zdecydowanie bardziej „roszczeniowi” pod tym względem są uczniowie, którzy dojeżdżają do szkoły w Krakowie.
6. W kontekście spędzania wolnego czasu z rówieśnikami - badanej młodzieży brakuje przede wszystkim przestrzeni, gdzie mogłaby się ze sobą spotykać bez konieczności wydawania pieniędzy. Jest to istotne zwłaszcza w okresie zimowym, ponieważ w okresie letnim funkcje miejsca spotkań pełnią często przestrzenie galerii handlowych czy osiedlowe ławki. Młodzieży brakuje również zielonych parków, wypełnionych ławkami i stołami oraz miejsc na świeżym powietrzu, gdzie można byłoby zorganizować ognisko czy grilla, bez konieczności wyjeżdżania poza granice miasta. Krakowska młodzież skarży się również na niewystarczającą ilość miejsc, które umożliwiałyby aktywne spędzanie czasu.
7. Dużą wartość w życiu młodzieży stanowi przyjaźń. Wśród przyczyn, dla których warto mieć przyjaciela, pojawiły się przede wszystkim świadomość potencjalnego wsparcia i możliwość otrzymania pomocy od kogoś, na kim zawsze można polegać.
8. Istotną rolę w procesie kształtowania się relacji między nastolatkami pełni Internet, bez którego młodzież w większości nie wyobraża sobie codziennego funkcjonowania. Internet pełni dla młodzieży wiele ról: przede wszystkim komunikacyjną, rozrywkową oraz informacyjną.
9. Zdobywanie informacji przez uczniów w dużej mierze odbywa się w Internecie za pośrednictwem mediów społecznościowych. To dzięki treściom zamieszczanym na Facebooku młodzież dowiaduje się o różnego rodzaju wydarzeniach, które odbywają się w Krakowie. Młodzież sporo wiedzy czerpie również z innych serwisów, przykładem jest YouTube i zamieszczane w nim spoty informacyjne. Warto wziąć

to pod uwagę planując promocję działań kierowanych do młodzieży.

SZKOŁA

1. Uczniowie, w większości przypadków sami zdecydowali o wyborze szkoły.
2. Większość uczniów lubi swoją szkołę, zwłaszcza kiedy nauczyciele organizują ciekawe lekcje.
3. Uczniowie czują się w szkole dobrze – zdecydowana większość czuje się dobrze wśród swoich kolegów i koleżanek z klasy. Czują się oni również docenieni w niej, chociaż tylko 1/3 ankietowanych uczniów ufa swojemu wychowawcy.
4. Nauczyciele są cenieni przez uczniów za pomoc i zaangażowanie, a oceniani negatywnie przede wszystkim za brak obiektywizmu i właściwego podejścia w stosunku do uczniów, „czepialstwo”, czy brak wyrozumiałości.
5. Największe niezadowolenie budzą wśród uczniów szkolne regulaminy - zakaz wychodzenia poza teren szkoły w trakcie lekcji, używania telefonów komórkowych i palenia papierosów.
6. Uczniowie krytykują szkoły także za infrastrukturę, w tym brak remontów, niedostateczne ogrzewanie czy brak wyposażenie toalet w podstawowe dobra tj. mydło, papier toaletowy.
7. Stres jest w szkole czymś co często towarzyszy uczniom i wiąże się z ich szkolnymi obowiązkami. Jego przyczyną są także zachowania nauczycieli demotywujące uczniów. Trudne sytuacje młodzi starają się rozwiązywać samodzielnie.
8. Szkoła jest miejscem, w którym uczniowie czują się bezpiecznie – takie poczucie ma trzy czwarte spośród przebadanych uczniów. Najmniej bezpiecznie - w porównaniu z uczniami innych typów szkół - czują się gimnazjaliści.
9. Pomimo subiektywnego poczucia bezpieczeństwa młodzieży w szkołach występuje przemoc. Większość uczniów donosi, że spotkała się bezpośrednio z jakąś formą przemocy. Najczęściej z przemocą werbalną spotykają się uczniowie szkół gimnazjalnych i zawodowych.
10. Młodzi nie angażują się z przekonaniem w pełnione w szkole role społeczne, w ich opinii nie przynosi to wymiernych korzyści. Nie podejmują także aktywności związanych z wolontariatem, wspólnie wspierają jedynie akcję Szlachetna Paczka.
11. Szkoła idealna to zdaniem uczniów szkoła wspierająca rozwój indywidualnych zdolności, kompetencji, pozwalająca na realizację swoich pasji.
12. Uczniowie rzadko korzystają z zajęć oferowanych przez szkoły. Dość niepokojący jest

fakt, że co trzeci przebadany uczeń nie orientuje się w zakresie zajęć pozalekcyjnych, a jedynie co trzeci ją zna (w tej kategorii wyraźnie pozytywnie wyróżniają się gimnazjaliści oraz uczniowie szkół zawodowych). Uczniowie znacznie częściej natomiast wybierają oferty publiczne lub prywatne związane z uprawianiem sportu, nauką tańca, języka czy korepetycjami.

KRAKÓW

1. Młodzież zdecydowanie lubi Kraków jako miejsce swojego zamieszkania. Dla większości badanych nastolatków Kraków jest miastem rodzinnym, miastem wychowania, uczęszczania do szkoły. Powoduje to, że młodzież ma do niego szczególny stosunek, swego rodzaju sentyment, który wpływa pozytywnie na odbiór miasta.
2. Młodzież lubi Kraków przede wszystkim za szeroko rozumiany „klimat miasta”, bogate życie kulturalne oraz duże możliwości rozrywki. Część młodzieży jest zdania, że Kraków to „miejsce dobre dla ludzi, którzy chcą się rozwijać”, co związane jest przede wszystkim z dostępną szeroką ofertą edukacyjną. Kraków postrzegany jest również jako miasto stosunkowo dobrze dostosowane do potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami.
3. Do ulubionych miejsc w Krakowie należą miejsca publiczne takie jak Zakrzówek, Krzemionki, Kopiec Kraka, Bulwary Wiślane, krakowski Rynek Główny czy pas startowy Muzeum Lotnictwa Polskiego.
4. Oferta kulturalna Krakowa nie jest młodzieży szczególnie znaną, choć młodzi podkreślają, że jest im potrzebna. Uczniowie chętnie biorą udział w wydarzeniach organizowanych przez miasto. Najczęściej wybierają koncerty, spotkania organizowane w różnych miejscach publicznych tj. spotkania, festiwale czy wydarzenia sportowe. Przy czym jako szczególnie nieprzyjemne cenowo zostały ocenione wydarzenia sportowe.
5. Zdaniem młodych miasto powinno organizować więcej imprez otwartych, plenerowych, takich jak Światowe Dni Młodzieży, zwłaszcza w okresie wakacji czy ferii.
6. W ocenie uczniów istnieje kłopot z dotarciem do oferty kulturalnej miasta. Zgodnie z ich propozycją powinien powstać fanpage na Facebooku, który informowałby o najważniejszych wydarzeniach w Krakowie. Warto zaznaczyć, że to Internet, a w szczególności portale społecznościowe, stanowią dla młodych główne źródło informacji na temat organizowanych wydarzeń. Inne źródła informacji to radio, plakaty oraz word-of-mouth.
7. Pomimo dużej sympatii odczuwanej do Krakowa, istnieją też aspekty mieszkania w nim, które są otwarcie krytykowane. Do elementów, które wpływają negatywnie na odbiór miasta zaliczyć należy przede wszystkim zanieczyszczone powietrze, źle

zagospodarowaną przestrzeń miasta oraz fakt, że Kraków bywa miastem niebezpiecznym.

8. Miasto przyjazne młodzieży to według badanych przede wszystkim miasto bezpieczne i czyste. To także miasto, które umożliwia młodym ludziom swobodny rozwój, m.in. poprzez szeroką ofertę edukacyjną i zapewnienie młodym ludziom miejsc pracy. To także miasto rozrywkowe, zapewniające szeroki wybór różnych atrakcji. Miasto przyjazne młodzieży oznacza również miasto pełne przyjaznych ludzi oraz miasto z dobrą infrastrukturą, na co zwróciła uwagę głównie młodzież z niepełnosprawnościami.
9. Zdania na temat tego, czy Kraków jest miastem przyjaznym młodzieży są podzielone. Młodzież, która uznaje Kraków za przyjazny młodzieży wskazuje przede wszystkim na „klimat miasta” - fakt, że „dużo się w nim dzieje” oraz że jest miastem otwartym, które stwarza sporo możliwości rozwoju. Przeciwna opinia argumentowana jest niewystarczającą liczbą wydarzeń organizowanych w mieście dla młodych ludzi, małym poczuciem bezpieczeństwa w mieście, czy poczuciem niewystarczających możliwości edukacyjnych i zawodowych dla młodych ludzi.
10. Młodzież, niezależnie od wieku i typu szkoły do której uczęszcza, w zdecydowanej większości nie czuje się odpowiedzialna za rozwój miasta. Jako główny argument pada brak przekonania, że można mieć rzeczywisty wpływ na rozwój miasta. Uczniowie nie wierzą w siłę sprawczą swoich potencjalnych działań. Dodatkowo są przekonani, że ich zdanie, jako ludzi młodych, nie ma żadnego znaczenia. Brak poczucia odpowiedzialności za miasto związany jest również mocno z brakiem możliwości decydowania przez uczniów w głosowaniu o różnych kwestiach związanych z miastem. Zdaniem większości uczniów, za miasto odpowiadają przede wszystkim jego władze – prezydent, radni, ale również dorośli mieszkańcy Krakowa.
11. Wśród rzeczy, które młodzież może sama robić dla miasta, wymienione zostały przede wszystkim troska o wygląd miasta oraz dbanie o jego kulturę. Pojawił się też pomysł udziału w różnych wydarzeniach mających na celu zmianę sytuacji w mieście.
12. Można odnieść wrażenie, że młodzież nie interesuje się sprawami miasta ani swojej najbliższej okolicy. Bardzo często, jeżeli uczniowie dowiadują się o czymś, co dzieje się w ich dzielnicy, to tylko dlatego, że ktoś z grona najbliższych lub znajomych im o tym powiedział. Konsekwencją braku zainteresowania sprawami miasta jest między innymi stosunkowo niska świadomość istnienia budżetu obywatelskiego wśród młodzieży.
13. Część badanych uczniów wiąże swoją przyszłość z Krakowem. Chęć pozostania nastolatków w Krakowie wynika przede wszystkim z przywiązania do miasta, z tym, że Kraków jest już niejako przez nich „oswojony”. To miasto, w którym uczniowie się urodzili, miasto rodzinne, które zaspokaja wszystkie ich potrzeby. Dodatkowo Kraków stwarza dużo możliwości rozwoju, zarówno w zakresie edukacji, jak i pracy.

14. Wśród badanych znalazły się również osoby, które nie wiążą swojej przyszłości z Krakowem (głównie gimnazjaliści i licealiści). Zdecydowaną niechęć do pozostania w Krakowie uczniowie argumentowali przede wszystkim większymi możliwościami – edukacyjnymi, zawodowymi i zarobkowymi – za granicą. Dodatkowo, młodzież chciałaby w przyszłości zamieszkać gdzieś, gdzie jest czystsze powietrze.
15. To, co zachęciłoby młodzież do planowania swojej przyszłości w Krakowie to przede wszystkim lepsza oferta edukacyjna (edukacja wysokiej jakości, zróżnicowane profile kształcenia zawodowego, duży wybór studiów) oraz lepsza oferta zawodowa (więcej miejsc pracy, ale także większe wynagrodzenie za wykonywaną pracę, dofinansowanie dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą). Młodzież oczekiwałaby również lepszego zagospodarowania przestrzeni miejskiej, czystsze powietrze oraz jeszcze lepszego dostosowania miasta do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami.
16. By ułatwić komunikację na linii miasto-młodzież, uczniowie szkoły gimnazjalnej zaproponowali utworzenie „rady młodych”, która podczas regularnych spotkań, omawiałaby najważniejsze, z punktu widzenia młodzieży, kwestie. Uczniowie zadeklarowali chęć aktywnego udziału w tego rodzaju inicjatywie.
13. Na zakończenie warto dodać, że istnieje związek pomiędzy oceną Krakowa jako miejsca zamieszkania, a poczuciem bycia docenionym we własnej szkole u badanych chłopców. Ci którzy czują się w szkole niedocenieni gorzej oceniają Kraków jako swoje miejsce zamieszkania.

GŁÓWNE WYNIKI

Wprowadzenie metodologiczne

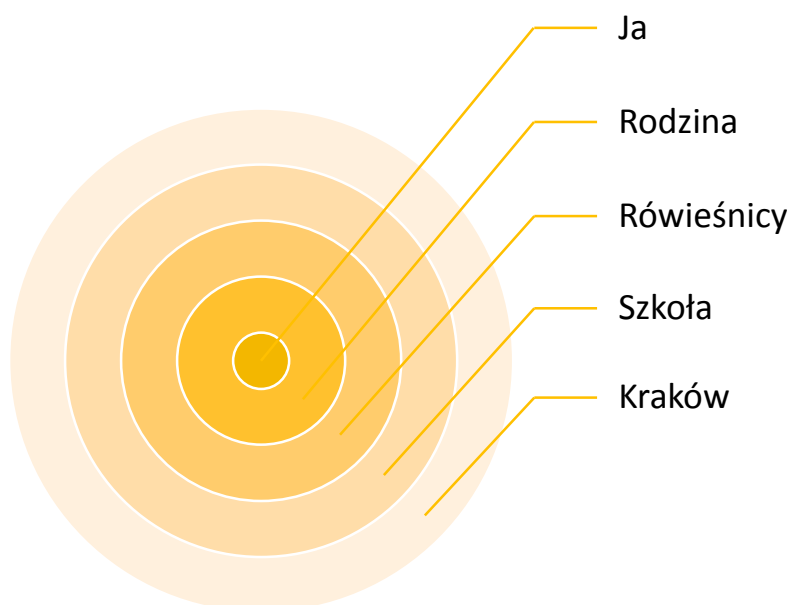
Z racji założonych prac badawczych – a więc diagnozy - w raporcie dostarczamy przede wszystkim „zdjęcia” rzeczywistości funkcjonowania krakowskiej młodzieży.

Zgodnie z warunkami zamówienia za „młodzież” w niniejszym badaniu uznaje się osoby:

- zamieszkałe na terytorium miasta Krakowa,
- mające od 13 do 20 lat,
- uczące się w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na terytorium Miasta Kraków.

Badaniem społecznym zostało objętych pięć obszarów funkcjonowania uczniów krakowskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których zbiorcze zestawienie przedstawia schemat 1.

Schemat 1. Obszary funkcjonowania młodzieży objęte badaniem społecznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonej oferty badania.

W ramach wyodrębnionych obszarów funkcjonowania młodzieży, szczególna uwaga została zwrócona na:

Obszar „Ja”: samoświadomość swoich mocnych i słabych stron, wyznawanych wartości, wizji własnego rozwoju, w tym marzeń i aspiracji. Analizy w tym obszarze zostały uzupełnione informacjami na temat stanu zdrowia krakowskiej młodzieży, w tym danymi dotyczącymi używania substancji odurzających.

Obszar „Rodzina”: skład i siła więzi w rodzinie, poczucie bezpieczeństwa, akceptacji i wsparcia, style komunikacji, modele spędzania wolnego czasu. Analizy w tym

obszarze zostały uzupełnione informacjami na temat sytuacji materialnej młodzieży, w tym wskaźników poczucia wykluczenia społecznego.

Obszar „Rówieśnicy”: skład i siła więzi w grupie rówieśniczej, poczucie bezpieczeństwa (w tym świadomość zagrożeń), akceptacji, style komunikacji z rówieśnikami, modele spędzania wolnego czasu w grupie.

Obszar „Szkoła”: siła więzi ze szkołą (ogólnie) i jej pracownikami, pełnione role społeczne (np. w samorządzie), poziom zadowolenia z oferty oraz funkcjonowania szkoły, poczucie bezpieczeństwa. Analizy w tym obszarze zostały uzupełnione informacjami na temat wyników edukacyjnych szkół oraz ich zaangażowania w programy oferowane przez Urząd Miasta Krakowa.

Obszar „Kraków”: siła więzi z miastem (na różnych poziomach), poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania, korzystanie z oferty kulturalno-sportowej Krakowa, poczucie odpowiedzialności za rozwój miasta (poziom aktywności społecznej i obywatelskiej), modele aktywności społecznej i obywatelskiej.

Ze względu na złożoność i wielowymiarowość wyodrębnionych pięciu obszarów funkcjonowania młodzieży, diagnoza przebiegała w trzech etapach.

PIERWSZY ETAP DIAGNOZY

Na pierwszym etapie zidentyfikowaliśmy kondycję krakowskiej młodzieży, w tym styl komunikacji, na podstawie analizy zastanych źródeł danych. W ramach tego etapu badawczego zrealizowaliśmy:

- ✓ Moduł analizy danych zastanych – obejmujący analizę treści dokumentów na temat krakowskiej młodzieży, w tym agregację statystyk gromadzonych w rejestrach publicznych. Szczegółowe wyniki z tego etapu znajdują się w załączniku do niniejszego raportu.
- ✓ Moduł analizy mediów społecznościowych i innych przekazów skierowanych do młodzieży czy opartych na interakcjach młodzieży w sieci – w ramach tego modułu zastosowano analizę jakościową profili zamieszczanych na portalu społecznościowym. Analizie treści poddano 57 profili z facebook.com, należących do krakowskiej młodzieży, w tym 12 profili należących do uczniów gimnazjum, 31 profili uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz 14 profili studentów pierwszego roku krakowskich uczelni. Badanych pozyskiwano w dwojaki sposób: poprzez ogłoszenie na portalu społecznościowym oraz wyszukiwanie publicznych profili uczniów na stronach szkół. Przy interpretacji wyników warto pamiętać, że liczby przedstawiane w raporcie mają charakter poglądowy służący jedynie oddaniu proporcji. Charakter próby i rodzaj analiz nie posiadają waloru reprezentatywności.

Wyniki badania z pierwszego etapu dostarczyły informacji potrzebnych do konstrukcji narzędzia do pomiaru o szerokim promieniu dotarcia do grupy badanej, realizowanego w drugim etapie badania.

DRUGI ETAP DIAGNOZY

Drugi etap diagnozy krakowskiej młodzieży miał na celu pozyskanie informacji niedostępnych w zastanych źródłach danych, odznaczających się wysoką wrażliwością i poufnością danych np. subiektywna ocena sytuacji materialnej. Informacje te nie mogły zostać wywołane w trakcie trwania warsztatów ze względu na minimalizację ryzyka obciążenia wyników badań presją grupy, która jest bardzo silna w przypadku badanej grupy wiekowej.

W ramach etapu drugiego, przeprowadzone zostały badania z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety internetowej (CAWI). Na potrzeby diagnozy zostało zaprojektowane narzędzie zawierające zestaw zamkniętych i otwartych pytań, których odpowiedzi zostały opracowywane z wykorzystaniem podstawowych technik statystycznych oraz technik z zakresu analizy danych jakościowych. Narzędzie wykorzystane w badaniu znajduje się w załączniku do niniejszego raportu.

Internetowe badanie ankietowe było prowadzone w czterech celowo dobranych szkołach, których wybór został dokonany wspólnie z przedstawicielami Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa. Badaniem objęto¹:

- ✓ Gimnazjum z dzielnicy XI Podgórze Duchackie,
- ✓ Liceum ogólnokształcące z dzielnicy I Stare Miasto
- ✓ Technikum z dzielnicy III Prądnik Czerwony,
- ✓ Zasadniczą szkołę zawodową z dzielnicy XVIII Nowa Huta.

W każdej wybranej szkole badaniu została poddana populacja uczniów uczęszczających do drugiej klasy ze względu na okres pewnej równowagi na danym etapie edukacyjnym. Z powodu liczebności uczniów danego typu szkół, najwięcej klas drugich przebadano w liceum, a najmniej w zasadniczej szkole zawodowej².

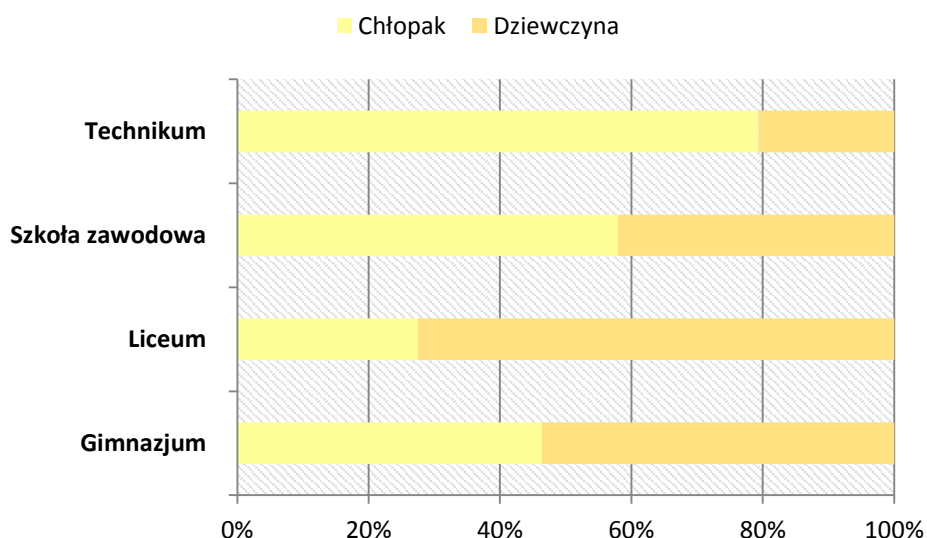
Ogółem kwestionariusz ankiety wypełniło 442 osób, z czego 54% stanowiła młodzież płci męskiej (wykres 1). W podziale na typ szkoły największa dysproporcja płci miała miejsce w technikum (na korzyść chłopców) oraz w liceum (na korzyść dziewcząt).

Mając na uwadze sytuację rodzinną warto zaznaczyć, że zdecydowana większość badanych uczniów mieszka z obojgiem rodziców (78%, z czego 13% mieszka z kimś z dalszej rodziny, np. babcią, ciocią). Przy czym tylko 16% z nich deklaruje wychowywanie się w rodzinie niepełnej (z czego 12% mieszka tylko z matką).

¹ W niniejszym raporcie nie zdecydowaliśmy się na podanie pełnej nazwy szkół biorących udział w badaniu ze względu na obietnicę poufności i anonimowości informacji pozyskiwanych od uczniów. Tę informację można pozyskać w Wydziale Spraw Społecznych UMK.

² Z tego względu do zestawień procentowych przedstawiających odpowiedzi uczniów w szkole zawodowej należy podejść z pewną dozą ostrożności z uwagi na niewielką liczbę badanych (n=19).

Wykres1. Rozkład płci w grupie badanej (N=442)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

TRZECI ETAP DIAGNOZY

Ostatni, trzeci etap badawczy obejmował badania jakościowe krakowskiej młodzieży i został zrealizowany w formule warsztatowej. Na tych spotkaniach młodzież pełniła rolę przewodników po swoim świecie. Zastosowane techniki kreatywne pozwoliły uzyskać pełniejszy obraz problemów, planów i oczekiwań młodych ludzi w Krakowie. Scenariusz warsztatu znajduje się w załączniku do niniejszego raportu.

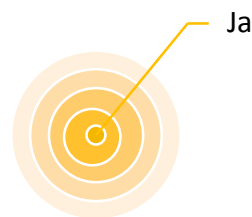
W ramach tego etapu badawczego zostało przeprowadzonych pięć grup warsztatowych z grupami uczniów ze szkół wybranych na drugim etapie diagnozy, oraz dodatkowo - szkołą do której uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnościami (poza niepełnosprawnością intelektualną).

Łącznie w grupach warsztatowych wzięło udział 61 uczniów, tym:

- ✓ 12 uczniów z gimnazjum z dzielnicy XI Podgórze Duchackie,
- ✓ 16 uczniów z liceum ogólnokształcącego z dzielnicy I Stare Miasto
- ✓ 12 uczniów technikum z dzielnicy III Prądnik Czerwony,
- ✓ 11 uczniów z zasadniczej szkoły zawodowej z dzielnicy XVIII Nowa Huta,
- ✓ 10 uczniów ze szkoły dla uczniów z niepełnosprawnościami.

Obszar „Ja”

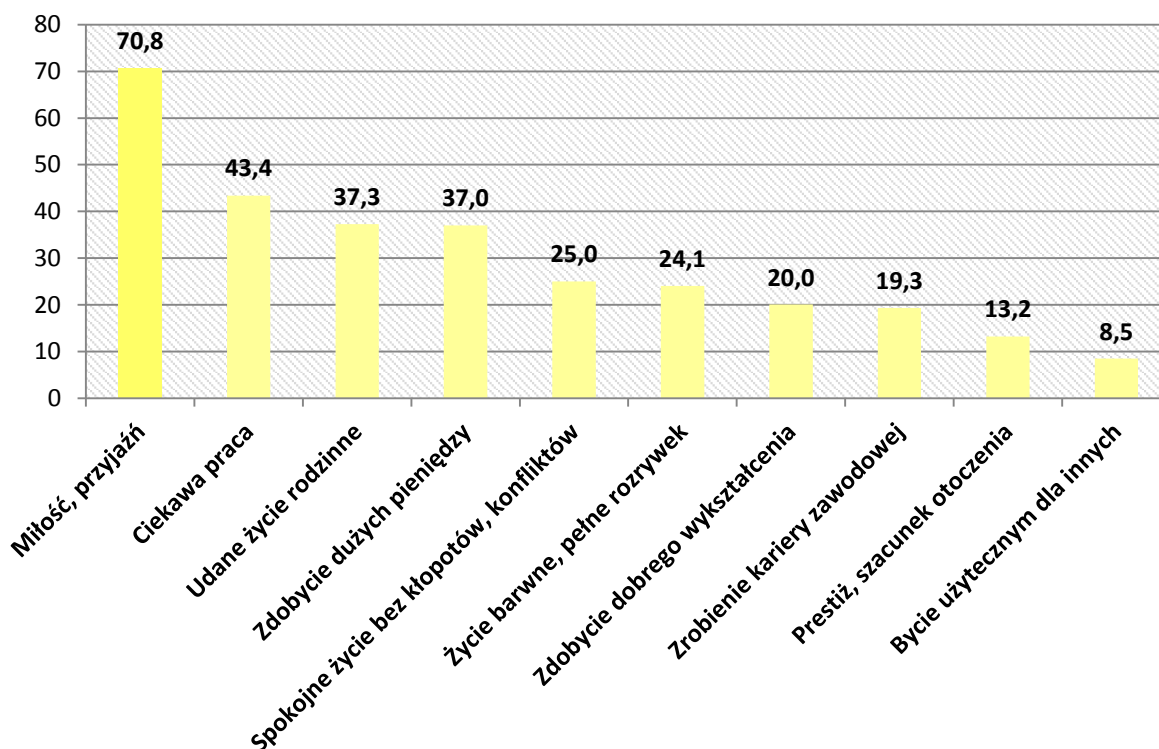
Obszar „Ja”: samoświadomość swoich mocnych i słabych stron, wyznawanych wartości, wizji własnego rozwoju, w tym marzeń i aspiracji. Analizy w tym obszarze zostały uzupełnione informacjami na temat stanu zdrowia krakowskiej młodzieży, w tym danymi dotyczącymi używania substancji odurzających.

WARTOŚCI

W celu przybliżenia sylwetki krakowskiej młodzieży zapytano uczniów o to, jakie wartości są dla nich ważne, jakie są ich cele i dążenia. System wartości jest cennym wskaźnikiem tego co dla młodych ludzi jest istotne a co nie jest warte podejmowania wysiłku. Jest to też istotny fundament, którego zrozumienie może pozwolić na lepszą interpretację wszystkich wyników prezentowanych w niniejszym raporcie (wykres 2).

Wykres 2. Wartości krakowskiej młodzieży (N=442)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Badana młodzież jako najwyższą dla siebie wartość wskazała miłość i przyjaźń (71% odpowiedzi). Zdecydowanie niżej zostały ocenione takie wartości jak ciekawa praca, pieniądze czy udane życie rodzinne. Może to wynikać z faktu, że są to sfery życia jeszcze dla nich odległe, przez co mniej istotne. Co może zastanawiać, to stosunkowo niska (tylko 20%) częstość odpowiedzi odnoszącej się do zdobycia wykształcenia.

Innym zastanawiającym wynikiem jest bardzo niska wartość procentowa (tylko 8,5) dla odpowiedzi uznającej za wartość bycie użytecznym dla innych. Można łatwo w świetle stereotypowego postrzegania współczesnej młodzieży jako grupy bardzo skoncentrowanej na sobie wyciągnąć bardzo niepokojące wnioski. Jednakże biorąc pod uwagę fakt, że wśród badanej grupy, to miłość i przyjaźń okazały się wartościami nadrzędnymi trzeba raczej wnioskować, że kategoria użyteczności została przez respondentów zrozumiana w kategoriach utylitaryzmu niżeli prospołeczności. Sam wysoki wynik miłości i przyjaźni nie dziwi w świetle wcześniej prowadzonych badań młodzieży. Wskazywanie przyjaźni jako ważnej wartości jest trendem niezmiennym od ponad czterdziestu lat np. w tej sferze gimnazjaliści w kujawsko-pomorskim w 2013 roku nieznacznie różnili się od dziewiętnastolatków z lat 70. i licealistów w 2011 roku w Polsce³. Preferencje te wprost mogą świadczyć o rozbudowanej sferze emocjonalnej młodych ludzi⁴, ale także o potrzebie bezpieczeństwa emocjonalnego, akceptacji ze strony najbliższych. Pogłębione analizy pokazują, że uchwycona hierarchia wartości jest instrumentalna dla poczucia własnej wartości. Osoby, które wskazywały, że miłość i przyjaźń jest dla nich najważniejsza mają istotnie wyższą samoocenę niż ich koledzy i koleżanki (statystyka mówiąca o istotnej różnicy między grupami, $p < 0.05$).

Rysunek 1. Najczęściej pojawiające się wartości publikowane przez młodzież na Facebooku (im większy napis tym większa wartość)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mediów społecznościowych.

Tematyka miłości bezsprzecznie wiodła prym także wśród przeanalizowanych postów na portalu społecznościowym Facebook. Sporo miejsca młodzież krakowska poświęcała kwestii szczęścia (rysunek 1.). Poruszane były również i trudniejsze tematy związane z przemijaniem (np. „*życie to krótka chwila trzeba się bawić i dążyć do celu*”) z czym wiązała

³ Szafraniec, K. (2012). Młodzi 2011. Pobrano z: http://www.nck.pl/media/study/mlodzi_2011.pdf. Domalewski, J. (2013). System wartości młodzieży gimnazjalnej. Fundacja ABCXXI. Pobrano z: http://www.kuratorium.bydgoszcz.uw.gov.pl/download/za1_00003588_01_01.pdf

⁴ Żebrowska, M. (1986). Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży. PWN, Warszawa.

się hedonistyczna potrzeba korzystania z życia „tu i teraz” - ale również i potrzeba wytrwałości w dążeniu do celów, co z kolei wymagało odwagi m.in. w formułowaniu myśli (np. „*Kto ma rację dzień wcześniej od innych, ten przez dobę uchodzi za idiotę... Antoine de Rivarol*”). Częste również były treści związane z patriotyzmem.

MŁODZI ZA KILKA LAT

Młodzi ludzie mieli bardzo duży problem z odpowiedzią na pytanie dotyczące wizji swojej osoby za kilka lat. Częściowo wynikało to z braku przemyśleń i rozważań na ten temat, młode osoby nie mają jeszcze żadnych planów na przyszłość. Poniekąd wynika to z braku pomysłu na siebie i swoje życie, a częściowo wiąże się z podejściem do niego - „życie chwilą”.

Nie wiem, nie myślę o tym, czas pokaże; Chciałabym, aby rodzice byli zadowoleni ze mnie, ale nie wyobrażam sobie co będę chciała robić za kilka lat.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Nie wiem, ja nie mam żadnego planu, na co dzień nie myślę o tym tylko żeby żyć na bieżąco i to jest dla mnie teraz najważniejsze.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Niektórzy z uczniów poważnie obawiają się, czy zdołają zrealizować swoje marzenia. W sferze wizji i marzeń na temat samych siebie, młodzi przede wszystkim myślą o usamodzielnieniu, sukcesie zawodowym, o pracy, o tym by zdobyć konkretny zawód. Padały również pojedyncze hasła: rodzina, prawo jazdy, mieszkanie czy wyjazd na mecz w Barcelonie. W kontekście realizacji swoich marzeń, młodzi wspominali o wyjeździe za granicę jako gwarancji osiągnięcia swoich założeń.

LUBIĘ/ CENIĘ

Wśród cech, za które młodzi ludzie szczególnie siebie cenią znalazły się te związane ze szczerością, poczuciem humoru, oddaniem wobec innych i ambicją. Co ciekawe, najmniej krytyczne podejście do siebie prezentowała młodzież ze szkoły zawodowej, podkreślając stosunkowo często, że ceni siebie „za wszystko”.

U swoich matek młodzi badani najbardziej cenią szczerość, cierpliwość, miłość, troskę i pracowitość. Natomiast w odniesieniu do ojców najbardziej cenione przez młodzież są cechy związane z charakterem, szczerością, zaradnością, pracowitością, wiedzą czy gotowością do pomocy. Znamienne jest jednak to, że w stosunku do ojców pojawiły się również opinie wskazujące na obojętność wobec nich – część młodych osób nie wskazała bowiem ani jednej cechy, za którą ceni swojego ojca.

Nauczyciele są przez naszych badanych cenienni przede wszystkim za pomoc, jaką niosą uczniom oraz zaangażowanie.

NIE LUBIĘ/NIE CENIĘ

Krakowscy uczniowie oceniają siebie także krytycznym okiem, za najmniej cenione cechy uznając lenistwo, nieśmiałość, skłonność do irytacji, złości. Oceniając matki, badani znacznie rzadziej nadawali im negatywne cechy, niż swoim ojcom. Matki były krytykowane przede wszystkim za zbytnią nadopiekuńczość, podczas gdy ojcom przypisywano cechy takie jak brak porozumienia, spokoju, nałogi czy duże wymagania.

Młodzież wśród cech, za które nie ceni nauczycieli wskazywała przede wszystkim brak obiektywizmu i właściwego podejścia w stosunku do uczniów, „czepialstwo”, brak wyrozumiałości.

AUTORYTETY

Zdecydowana większość uczniów ma kłopot ze wskazaniem swojego autorytetu, osoby, którą ceni. Najczęściej wśród pojedynczych odpowiedzi zdarzają się te, odnoszące do postaci Youtuberów - jako osób niezależnych, które *robią "fajne rzeczy"*.

Youtuberzy są dla mnie autorytetami, Felix ma najwięcej subskrypcji, robi to co lubi, ma takie fajne podejście do ludzi, że potrafi zabawić, nie robi tego dlatego, że chce zarobić pieniądze, robi akcje charytatywne.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Znacznie rzadziej młodzi ludzie wskazują jako autorytety swoich rodziców, rodzeństwo czy rówieśników. Wśród badanych znalazły się również osoby, które nie potrafiły wskazać nikogo, kto robiłby na nich dobre wrażenie.

Ze wskazaniem autorytetów nie mieli natomiast kłopotu przedstawiciele szkoły dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Wśród autorytetów młodzieży z niepełnosprawnościami pojawiły się między innymi osoby z najbliższego otoczenia - rodzice, trenerzy, wychowawcy, nauczyciele. Młodzieży podoba się ich zachowanie, to że są wyrozumiali, pomocni, dobrze traktują innych.

TYPOWY DZIEŃ

Dla zdecydowanej większości przebadanych młodych osób w wieku gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym typowy dzień wygląda tak samo. Większość osób rozpoczyna go rano, nauką szkolną. Lekcje uczniów trwają najczęściej do godzin popołudniowych, spędzają oni w szkole do 6 do 9 godzin dziennie. Po lekcjach część osób kontynuuje naukę w domu bądź bierze udział w zajęciach dodatkowych. Wolne chwile w tygodniu najczęściej młodzi spędzają przy komputerze relaksując się po szkolnym dniu, np. czytając/oglądając treści zamieszczone w Internecie, w tym w mediach społecznościowych. Wieczór jest porą, którą poświęcają na naukę.

Mój tydzień jest wyjątkowo nudny. Wychodzę do szkoły i wracam do szkoły.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Wracam co domu, idę spać na chwilkę żeby się zrelaksować, później... jakby to powiedzieć, odpalam komputer. No i kontaktuję się ze światem wirtualnym, w sensie przeszukuję Internet, a wieczorem lubię się uczyć.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

W szkole zawodowej młodzież spędza dwa dni w tygodniu na praktyce zawodowej trwającej po 8 godzin, czasami dłużej (zazwyczaj w restauracjach, ponieważ jest to klasa o profilu kucharza).

Rytm typowego dnia uczniów z niepełnosprawnościami bardzo mocno zdeterminowany jest życiem szkolnym i faktem mieszkania na co dzień w internacie. Czas nastolatków wypełniony jest lekcjami oraz różnymi zajęciami dodatkowymi. Ich życie w tygodniu bardzo mocno skupione jest wokół szkoły i internatu, gdzie spędzają zdecydowaną większość swojego czasu. Niewielką ilość czasu wolnego młodzież przeznaczają na wspólne rozmowy z kolegami oraz rozrywkę przy komputerze, również na terenie szkoły/internatu.

Wstajemy o 6.30, co jest męczące, potem idziemy na śniadanie, do szkoły no i mamy normalne lekcje. Po szkole idziemy na obiad, a potem jak ktoś ma dodatkowe zajęcia, potem odrabianie zadań, kolacja, zajęcia jak ktoś ma lub czas wolny i ok. 20.00 jest już toaleta wieczorna, a o 22 no to już wszyscy powinni spać.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

TYPOWY WEEKEND

Dla większości młodych osób weekend to czas odpoczynku, możliwość wyspania się. Weekend to również czas spotkań - przede wszystkim ze znajomymi, chłopakiem/dziewczyną (dotyczy to zwłaszcza piątkowego popołudnia i soboty) czy rodziną, dla której uczniowie najczęściej znajdują czas przede wszystkim w niedzielę. Podczas weekendu młodzież zajmuje się również swoimi zainteresowaniami, pasjami (siłownia, motoryzacja, komputery). Jest to również czas na wypełnianie obowiązków domowych – sprzątnięcia czy robienia zakupów. Nieliczni spędzają czas aktywnie - grając w piłkę, na siłowni - lub przeznaczają wolny czas na naukę. Podczas wolnych od szkoły dni niektórzy z przedstawicieli szkoły zawodowej i technikum pracują, najczęściej wykonują obowiązki związane ze swoim przyszłym zawodem.

W gimnazjum dla osób niepełnosprawnych, kształt weekendu uzależniony jest od tego czy uczniowie spędzają go w domu rodzinnym czy w internacie (niektórzy zostają w internacie co drugi tydzień, w przypadku większości uczniów stanowi to rzadkość - 3 razy w roku). Weekend spędzony w domu to czas odpoczynku, czas spędzony z rodzeństwem, rodzicami, to przede wszystkim czas elastyczny, kiedy uczniowie sami decydują o tym co w danym momencie chcą robić. Weekend spędzany w domu uczniowie wykorzystują również na rozwijanie swoich pasji - grę w piłkę nożną lub zajęcia plastyczne. W opinii naszych badanych weekend spędzany w internacie jest zdecydowanie mniej atrakcyjny, wręcz nudny. Sprowadza się najczęściej do *oglądania czegoś na telefonie* lub *wyjazdów do galerii handlowych*.

W domu jest ok, bo nie masz powiedziane co o danej godzinie masz robić, tylko po prostu to robisz. Taki luz jest.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

AUTOPREZENTACJA JA WŚRÓD INNYCH

Młodzież krakowska podobnie jak w większość społeczeństw, spędza sporą część swojego czasu wolnego na portalach społecznościowych. W tej wirtualnej rzeczywistości odbywa się też znaczna część ich interakcji z rówieśnikami, przyjaciółmi i kolegami. Do analizy tych relacji zastosowano analizę jakościową profili Facebooka młodzieży (liczba profili, N= 57).

Badani przedstawiciele młodzieży mają średnio 659⁵ znajomych. Liczba robi spore wrażenie, zwłaszcza gdy uświadomimy sobie, że średnia liczba uczniów w polskich klasach to 22 osoby⁶. Dodatkowo, badania psychologiczne i antropologiczne zdają się być zgodne w tym, że człowiek jest w stanie w ciągu całego życia mieć tylko ok. 150 przyjaciół, z którymi jest w stanie utrzymywać stabilne relacje społeczne. Liczba ta jest trudna do przekroczenia, ze względu na uwarunkowania neurobiologiczne mózgu⁷. Pytanie brzmi: czemu ma więc służyć tak szerokie grono facebookowych przyjaciół, zwłaszcza, że pod jednym postem badani w odpowiedzi na niego od swoich znajomych otrzymują średnio aż 78 polubień?

Poszukując odpowiedzi na tak postawione pytanie wyodrębniliśmy następujące obszary tematyczne udostępnianych treści:

- ✓ Poznaj mnie!
- ✓ Zobacz, jak wyglądam!
- ✓ Zobacz czym się interesuję i jakie mam poglądy!

⁵ Zakres liczby znajomych zawierał się między minimalnie 80 a maksymalnie 1559.

⁶ Instytut Bada Edukacyjnych. (2016). Dane z strony internetowej:

<http://www.ibe.edu.pl/pl/publikacje/publikacje-ibe>

⁷ Na ten temat publikuje prace antropolog Robin Dunbar. Do lektury polecamy pozycję: Dunbar, R. I. (1993). Coevolution of neocortical size, group size and language in humans. Behavioral and brain sciences, 16(04), 681-694.

- ✓ Zobacz kto jest dla mnie ważny!
- ✓ Uśmiechnij się!

Wszystkie obszary mają mniej lub bardziej charakter autoprezentacyjny. Poniżej prezentujemy ich omówienie.

Obszar: Poznaj mnie!

Młodzi ludzie w przeważającej większości - 119⁸ przypadków w 57 profilach - jako swoje zdjęcie profilowe ustawiają takie, które przedstawia ich osobę. Mniej liczna grupa (22 przypadki) zamiast swojej podobizny prezentuje treści związane ze swoimi zainteresowaniami np. ulubiony samochód, ulubioną grę lub zwierzęcego pupila (zdjęcie 1). W tej ostatniej grupie zawiera się głównie młodzież gimnazjalna. Może być to związane z tym, że jeszcze są przed etapem okresu dojrzewania, w którym prezentacja własnego ja w sensie cielesnym nabiera specjalnego znaczenia.

Zdjęcie 1. Przykładowe zdjęcia profilowe badanej krakowskiej młodzieży.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mediów społecznościowych.

Zdjęcie w tle zdaje się pełnić funkcję kategoryzowania swojej osoby. Bardzo często (bez względu na wiek) pojawiają się na nim inni (istotni) ludzie np. właściciel profilu z dziewczyną bądź z przyjaciółmi. Bardzo często można też znaleźć manifestację zainteresowań (zdjęcia zespołów muzycznych, sceny z gier komputerowych) lub doświadczeń (zdjęcie z wakacji, wycieczki szkolnej, ważnego meczu). Zadaje się ono być ważnym komunikatem co jest

⁸ Analizowane profile miały zapis historii publikowanych zdjęć w tle. Z tego powodu liczba analizowanych zdjęć znacznie przewyższała liczbę analizowanych profili.

najważniejsze dla posiadacza profilu. Wśród natłoku udostępnionych treści, funkcję zdjęcia w tle można interpretować jako swoistą wizytówkę czy też deklarację wartości i poglądów.

Obszar: Zobacz, jak wyglądam!

Najczęstszą kategorią udostępnianej treści wśród młodzieży są zdjęcia portretowe, z czego najczęściej jest to tzw. selfie lub inne zdjęcie portretowe badanego. Przykładów tego rodzaju autoprezentacji na profilach badanej młodzieży zidentyfikowano 222 przypadki (na 57 profili), w większości u młodzieży ponadgimnazjalnej.

W tym miejscu warto wyodrębnić dwa wątki. Pierwszym jest potrzeba, która stoi publikacją zdjęcia portretowego. Uwzględniając treść komentarzy będących reakcją na tego typu posty (zdjęcie 2), jak i liczbę polubień można domniemywać, że omawiane posty mają odpowiadać na potrzebę uznania osoby publikującej.

Zdjęcie 2. Przykładowe komentarze pod zdjęciami prezentującymi postać osób badanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mediów społecznościowych.

Śledząc zapisy profili chronologicznie nasuwa się wniosek, że osoby, które podjęły próbę takiej autoprezentacji i nie otrzymywały pozytywnych wzmocnień - po jakimś czasie wygasły tę aktywność. Natomiast osoby, które wzmocnienia miały - zwiększają jej natężenie. Dane dotyczące krakowskiej młodzieży zdają się wpisywać w szerszy kontekst badań dotyczących aktywności młodych ludzi na portalach społecznościowych.

Warto przywołać chociażby badania, które pokazują silny związek facebookowej autoprezentacji z takimi cechami jak ekstrawersja czy narcyzm.⁹ Ich autorzy przedstawiają mocne dowody na to, że osoby z wysokim poziomem narcyzmu (podobny efekt dla ekstrawersji) częściej generują na swoich profilach treści autoprezentacyjne zwłaszcza związane z urodą, fizycznością czy ubraniami. Inne badania przeprowadzone przez Gonzales and Hancock¹⁰ w 2011 r. pokazują z kolei, że korzystanie z portali społecznościowych (przedmiotem badań był Facebook) podnosi istotnie samoocenę ich użytkowników. W tym względzie młodzież krakowska nie różni się od kolegów i koleżanek badanych chociażby w USA.

Drugim ważnym wątkiem również związanym z reakcjami na fizjonomiczną autoprezentację prezentację jest wątek płci. W toku analizy zaobserwowaliśmy, że jeżeli dziewczyna zamieszcza zdjęcie o takim charakterze, to bez względu na płeć komentującego informacje zwrotne są przeważająco pozytywne. Inaczej ma się sprawa u chłopców: reakcje ze strony dziewcząt są często pozytywne a przeciwnie u kolegów, treść komentarzy jest negatywna. Główną osią 'hejtu' jest uznanie chłopaka, który podejmuje próbę takiej autoprezentacji za zniewieściałego, dziewczęcego lub padają nawet często wulgarne sformułowania odnoszące się do podejrzeń co do homoseksualnej orientacji. Negatywne reakcje lub jej brak występują również jeżeli zdjęcia prezentowane mają smutny charakter np. nawiązują do popkulturowego stylu wśród młodzieży 'emo'. Można zatem podejrzewać, że młodzież jest pod mocnym wpływem kultu Smile & Beauty - na Facebooku chcą się prezentować dobrze, zyskać sympatie i uznanie innych.

Obszar: Zobacz czym się interesuję i jakie mam poglądy!

Kolejna kategoria udostępnianych treści odnosi się do zainteresowań, poglądów i wartości w sposób bardziej szczegółowy i zniuansowany niż w przypadku zdjęcia w tle. Młodzież zamieszcza posty, które odnoszą się do różnych sfer życia. Informuje siebie nawzajem o postępach w grach, poglądach politycznych, nabytych dobrach materialnych czy akcjach charytatywnych. Ten rodzaj postów oczywiście zawiera w sobie częściowo charakter autoprezentacyjny, ale dodatkowo ma funkcje informacyjne czy nawet reklamujące. W tej grupie pojawiają się treści związane z miastem o charakterze dbałości o wspólne dobro jak np. informacje o problemie smogu w Krakowie po rozrywkowy, czyli co ciekawego w mieście można robić. Przykładowe treści są zaprezentowane na zdjęciu 3.

⁹ Ong, E. Y., Ang, R. P., Ho, J. C., Lim, J. C., Goh, D. H., Lee, C. S., & Chua, A. Y. (2011). Narcissism, extraversion and adolescents' self-presentation on Facebook. *Personality and individual differences*, 50(2), 180-185.

¹⁰ Gonzales, A. L., & Hancock, J. T. (2011). Mirror, mirror on my Facebook wall: Effects of exposure to Facebook on self-esteem. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(1-2), 79-83.

Zdjęcie 3. Przykładowe zdjęcia prezentujące zainteresowania osób badanych.

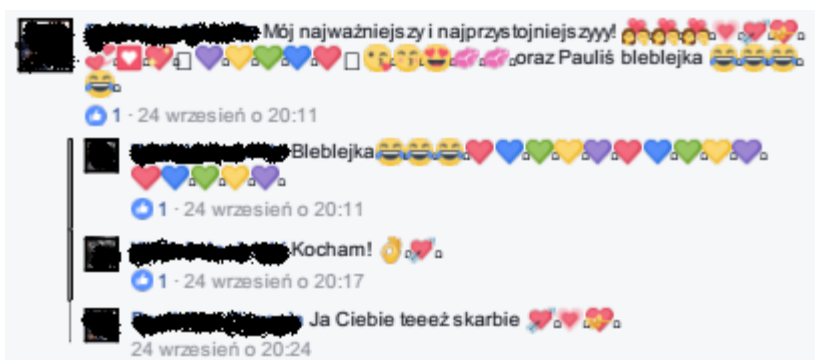

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mediów społecznościowych

Obszar: Zobacz kto jest dla mnie ważny!

Ostatnią kategorię postów stanowią te dotyczące niejako chwalenia się bliskimi. Młodzi ludzie przedstawiają innym swoje bliskie osoby, przyjaciół czy chłopaka/dziewczynę, ale też wyznają sobie uczucia tą właśnie drogą (zdjęcie 4). Prezentowane badania niestety nie są w stanie powiedzieć czy taki rodzaj komunikacji jest substytutem tej rzeczywistej czy tylko ją uzupełnia. To co widać w uzyskanych danych, to poczucie dumy z bliskich, którą badani manifestują. Dla przykładu często gratulują publicznie przy pomocy postów sukcesów, które odnieśli ich bliscy.

Zdjęcie 4. Przykład wyznawania uczuć na portalu społecznościowych przez krakowską młodzież.

Źródło: materiał zaczerpnięty z analizowanego profilu na Facebooku.

Obszar: Uśmiechnij się!

Młodzi badani często żartują na portalu społecznościowym - częściej młodsza grupa wiekowa - przy pomocy memów, czy udostępnień z portali takich jak Besty, Kwejk czy Demotywatory.

Zwłaszcza szkoła stanowi przedmiot żartów, przy pomocy których uczniowie rozładowują swoje znużenie

ale, że też chwalą się postępami w edukacji:

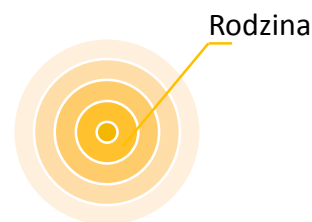

Popularnym zachowaniem są też żarty związane oznaczanie swojego miejsca pracy jako 'Szlachta nie pracuje':

Obszar „Rodzina”

Obszar „Rodzina”: skład i siła więzi w rodzinie, poczucie bezpieczeństwa, akceptacji i wsparcia, style komunikacji, modele spędzania wolnego czasu. Analizy w tym obszarze zostały uzupełnione informacjami na temat sytuacji materialnej młodzieży, w tym wskaźników poczucia wykluczenia społecznego.

Rodzina stanowi dla młodzieży bardzo dużą wartość. Kojarzy się uczniom z domem, ostoją, bezpieczeństwem, wsparciem, okazywaniem sobie nawzajem pomocy. Nastolatkwie definiują rodzinę jako zbiór osób spokrewnionych ze sobą fizycznie, ale nie tylko. To według nich również osoby godne zaufania, które pozostają ze sobą w bliskich relacjach, które mogą na sobie nawzajem polegać. To także osoby, które się nawzajem tolerują, co zapewnia duży komfort psychiczny.

Rodzina jest wszystkim.

(Rodzina) jest takim spokojem, bezpieczeństwem, że jak wrócę do domu to mi się tam nic nie stanie i wszystko tam będzie tak jak mi pasuje.

To osoby, z którymi jesteśmy w stanie w miarę bezproblemowo żyć. Nie wydaje mi się, żebyśmy na przykład z moimi przyjaciółmi mogli się wprowadzić do jednego mieszkania i jakoś zorganizowali sobie tam życie.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Do rodziny przynależą według większości nastolatków przede wszystkim rodzice, rodzeństwo oraz dziadkowie. Jednak bardzo często, definiując członków rodziny, uczniowie wychodzili poza najbliższy jej krąg - wskazując również wujków, ciotki czy kuzynostwo. Zdarzało się, że nastolatkwie jako członków rodziny wspominali również osoby z nimi niespokrewnione, np. ludzi ze Stowarzyszenia Siemacha, z którymi łączą ich bardzo silne więzi.

Uczniowie przyznają, że rodzina jest dla nich ważna, co przejawia się m.in. poprzez zainteresowanie życiem członków rodziny oraz kierowaną w ich stronę troską. Duże znaczenie rodziny uwypukla się zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych - kiedy oczekuje się od jej członków pomocy - w przeciwieństwie do przyjaciół, w stosunku do których to oczekiwanie pomocy ze strony młodzieży jest znacznie mniejsze.

KONTAKT Z RODZINĄ

Kontakt młodzieży z rodzicami można określić jako **dobry, choć niepozbawiony nieporozumień**. Większość nastolatków dobrze dogaduje się jednak ze swoimi rodzicami, mamy do czynienia ze **stosunkiem partnerstwa**, a nawet przyjaźni.

Ja z moim tatą jestem jak przyjaciel. Możemy sobie o wszystkim porozmawiać.

Znam osobę, która z mamą strasznie drze koty, a ja na przykład nie mam takich problemów. Wiadomo, czasami się pokłócę z rodzicami, ale nie mam takich problemów. Rozumiemy się.

Przedstawiciele młodzieży z niepełnosprawnością

Mogę żartować ze swojego Taty i on nie powie, że przeginam, tylko zacznie śmiać się ze mną.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Nieporozumienia występujące między młodzieżą, a rodzicami wynikają najczęściej z różnicy wieku, a co za tym idzie, różnicy zdań, co powoduje **wzajemne niezrozumienie**. Dobrych relacji rodzinnych nie ułatwia zmęczenie i towarzyszący mu brak cierpliwości ze strony rodziców.

Rodzice nie rozumieją tego, co robimy.

Oni chyba myślą, że jest komuna.

Bo oni myślą, że wszystko jest tak jak było kiedyś, a to już nie te czasy, to nie średniowiecze.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Źródłem nieporozumień między nastolatkami, a ich rodzicami jest również bardzo często **nadopiekuńczość rodziców** i wynikająca z niej kontrola, a także **nakazy i zakazy** (zakaz późnych powrotów, zakaz spędzania nocy poza domem), czy stawiane przez rodziców warunki.

Nieporozumienia się biorą... no na przykład z ciągłego sprawdzania "co tam robisz na tym komputerze".

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

Mama mówi „możesz zrobić to, ale za to musisz zrobić to i to”, np. „możesz wyjść i wrócić wieczorem, ale za to musisz jutro posprzątać łazienkę”.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Uczniom doskwiera także nierzadko **narzucanie przez rodziców sposobów myślenia czy postępowania.**

Niezrozumienie. Jak ja mówię mamie jak bym chciała, co bym chciała zrobić, a mama narzuca mi co innego mam zrobić. Ja próbuję postawić na swoim, po czym się na nią obrażam, choć i tak wychodzi na jej.

Przedstawiciele młodzieży z niepełnosprawnością

Wśród osób, których kontakt z rodzicami należy uznać za gorszy (dotyczy to zwłaszcza młodzieży uczącej się w technikum), punktem zapalnym nieporozumień bywa przede wszystkim szkoła i zdobywane przez uczniów oceny czy złe zachowanie. Tematami drażliwymi okazują się również znajomi czy zainteresowania młodzieży. Uczniowie uważają, że są niesprawiedliwie oceniani przez swoich rodziców jako leniwi, co również powoduje kłótnie.

Na przykład, jeśli jeden przedmiot idzie mi gorzej, to zaraz jest sprzeczka o to. No i znajomi, jak się ktoś komuś nie podoba, to też zaraz jest sprzeczka o to. Albo na przykład zainteresowania nieodpowiednie do mojej płci, do mojego wieku też. I od razu sprzeczka.

U mnie za to, że teoretycznie nic nie robię. Dla mojej mamy ja nigdy nic nie robię (...), mimo że opiekuję się całą czas siostrą.

Mój tata na przykład twierdzi, że mieszkam jak w hotelu. A że na przykład koszę trawę, to tego jakoś nie widzi."

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Młodzież skarży się także na **nienajlepszy kontakt ze swoimi braćmi i siostrami**. Między rodzeństwem występują drobne, lecz częste sprzeczki (najpopularniejsza „o pilota”). Częste nieproszczenia powodują, że nastolatki określają swoje rodzeństwo jako „upierdliwe” i „irytujące”.

Co ciekawe, „**dobry kontakt**” z rodzicami deklarowany przez młodzież, nie zawsze jest tożsamy z bieżącym informowaniem rodziców o tym, co dzieje się w życiu nastolatków. Młodzież, przekonana, że spotkałaby się z niezrozumieniem ze strony rodziców, rezygnuje ze szczerych rozmów. Dotyczy to przede wszystkim młodzieży gimnazjalnej i licealnej.

Rodzice nie są na bieżąco, bo nie potrzebujemy tego.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Rodzice nie wiedzą co u nas. (...) Gdyby rodzice wiedzieli co robimy, to by oszaleli

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Rodzice większości badanych są jednak „na bieżąco” jeśli chodzi o ich sprawy. Codzienne rozmowy nastolatków z rodzicami dotyczą najczęściej szkoły, ponieważ to właśnie szkoła angażuje większość ich czasu, niekiedy również zainteresowań (np. muzyki czy piłki nożnej). Niektórzy uczniowie mają z rodzicami na tyle bliską relację, że rozmawiają z nimi o wszystkim - podobnie jak ze swoim rodzeństwem czy przyjaciółmi. Taka sytuacja dotyczy przede wszystkim młodzieży kształcącej się w szkole zawodowej, technikum oraz młodzieży z niepełnosprawnością. Dobrą relację z rodzicami ułatwia fakt, że są oni dla swoich dzieci wyrozumiali.

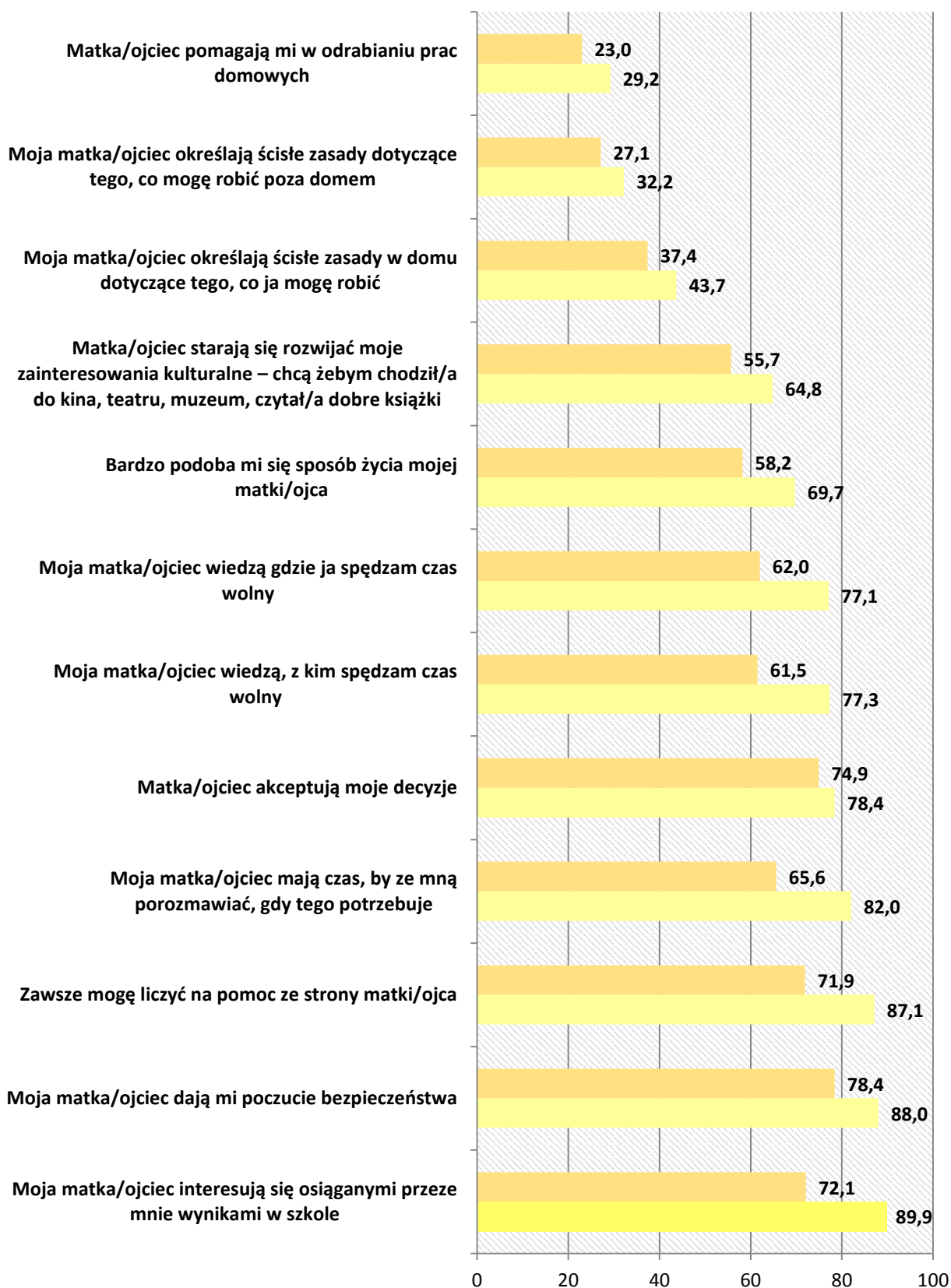
Jak mamy jakieś problemy to o tych problemach (też rozmawiamy). Ja mam akurat rodziców wyrozumiałych, więc mam dobrze.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

CHARAKTER WIĘZI Z RODZICAMI

Relacje z rodzicami uznać należy za względnie trwałe. Większą więź odczuwają ankietowani z matką niż ojcem, co jest pośrednio efektem tego, że matki spędzają więcej czasu ze swoimi dziećmi (wykres 3). Matka, ale również i ojciec dają poczucie bezpieczeństwa, interesują się osiąganymi wynikami w szkole, udzielają wsparcia oraz znajdują czas na wspólną rozmowę (w tej kategorii różnica w zakresie pozytywnych wskazań pomiędzy matką a ojcem wynosi 16 punktów procentowych). Uczniowie mają poczucie, że rodzice sprawują nad nimi względną kontrolę. Najbardziej przejawia się to poprzez ustne monitorowanie tego, w jaki sposób ich dzieci spędzają czas wolny oraz z kim go spędzają (trzy czwarte matek, według uczniów przejawia tego typu zachowania). W zakresie formułowania reguł rodzice nie przejawiają większej inicjatywy – zdaniem uczniów jedynie co trzeci rodzic określił ściśle zasady, co dziecko może robić poza domem, a nieznacznie większy odsetek rodziców określił zasady dotyczące tego, co dzieci mogą robić w domu. Rodzice dla większości uczniów (70% uczniów wskazało na matkę w tym zakresie, a 58% na ojca) są wzorem – dzieciom podoba się sposób ich życia, a większa część rodziców stara się rozwijać zainteresowania kulturalne swoich dzieci.

Wykres 3. Relacje krakowskiej młodzieży z rodzicami – słupki na wykresie przedstawiają procent wskazań pozytywnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

W odniesieniu do kształtu relacji, jakie mają dzieci ze swoimi rodzicami, widoczne są pewne różnice powodowane typem szkoły:

- ✓ Wyraźnie odróżniają się uczniowie technikum. W tej grupie typ relacji z rodzicami jest bardziej autorytarny – rodzice, a zwłaszcza matka, częściej sprawują większą kontrolę w zakresie ustalania zasad postępowania w domu, jak i poza domem oraz wykazują większe zainteresowanie osiąganymi wynikami w szkole. Uczniowie z tej grupy częściej deklarują możliwość otrzymywania pomocy i przejawiają większe poczucie bezpieczeństwa.
- ✓ Gimnazjaliści nieco mniej - w porównaniu do innych grup - podziwiają swoich rodziców w praktykowanym sposobie życia. Uczniowie z tej grupy deklarują również mniejszą możliwość otrzymania pomocy ze strony matki. Rodzice częściej pomagają swoim dzieciom w odrabianiu prac domowych – co trzeci gimnazjalista deklaruje fakt otrzymywania pomocy w tym zakresie. Przy czym zaangażowanie rodziców zmniejsza się wraz z wiekiem dziecka.

CZAS SPĘDZANY Z RODZINĄ

Zdecydowana większość uczniów lubi spędzać swój czas z rodziną. Nastolatkwie uważają, że jest to dobra okazja żeby porozmawiać, dowiedzieć się co dzieje się u pozostałych członków rodziny, ale także żeby zgłębić z bliskimi relacje, zintegrować się z nimi. Czas spędzony wspólnie z najbliższymi, uczniowie cenią m.in. za przyjazną atmosferę, możliwość rozmowy, a także fakt, że rodzice podczas wspólnych wyjść sponsorują różnego rodzaju rozrywki, z których młodzież nie ma okazji korzystać na co dzień (np. basen, kręgle czy kino).

Najmniej chętnie, czas wolny z rodzicami spędza młodzież ze szkoły zawodowej. Wśród powodów pojawia się brak swobodnej rozmowy z rodzicami, fakt, że wprowadzają oni dużo ograniczeń oraz w nieprzychylny sposób komentują zachowania nastolatków. Nie wszyscy także mają możliwość aby swój czas wolny spędzać z rodziną (przykład Taty, który bardzo dużo pracuje). Chwile spędzone w rodzinnym gronie sprowadzają się w tej sytuacji do wspólnie spędzanych świąt, wspólnych posiłków czy wspólnego oglądania telewizji.

Wieczne czepianie się, wypominanie. Stypa w ogóle! Mamie się nic nie powie, bo zaraz „tego nie możesz, tamtego nie możesz.”

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Sposób spędzania czasu wolnego z rodziną różni się od chwil, które młodzież spędza ze znajomymi. Bardzo często polega na odwiedzinach pozostałych członków rodziny, a także wspólnych zakupach w galeriach handlowych czy korzystaniu z różnego rodzaju rozrywki poza domem (np. udział w meczach, wyjścia na kręgle, basen, do kina czy na pizzę). Można odnieść wrażenie, że młodzież swój **czas wolny poza domem spędza częściej z rodzicami i rodzeństwem niż ze znajomymi**, z którymi uczniowie mają w zwyczaju spotykać się przede

wszystkim w mieszkaniach/domach. Nie bez znaczenia są tutaj względy finansowe i fakt, że to rodzice sponsorują wspólne „wyjścia”, więc młodzież może sobie na nie pozwolić.

W kontekście spędzania czasu wolnego z rodziną, **nastolatkom brakuje przede wszystkim lokalnych restauracji**, w których można byłoby miło spędzić czas, bez konieczności fatygowania się z dojazdem do centrum miasta.

Blisko mnie (Płaszów) mało jest restauracji, bardzo tego brakuje, jest tylko Bar Mleczny, trzeba jechać do centrum żeby coś fajnego zjeść.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Najwięcej czasu z rodziną młodzież spędza w **weekendy** (głównie w niedziele), co jest konsekwencją dużego obciążenia obowiązkami szkolnymi na co dzień.

OBOWIĄZKI DOMOWE MŁODZIEŻY

Życie rodzinne to nie tylko czas spędzany wspólnie z rodziną, ale i konkretne powinności. **Zdecydowana większość uczniów ma obowiązkowi domowe, za które czuje się odpowiedzialna.** Należą do nich m.in. konieczność sprzątnięcia (swojego pokoju, ale również całego domu), wynoszenie śmieci, wyprowadzanie psa, robienie zakupów, pomoc w gotowaniu czy opieka nad młodszym rodzeństwem. Pomoc w obowiązkach domowych w dużej mierze polega na *domyślaniu się, że trzeba w czymś pomóc*, często nie jest wyrażana przez rodziców wprost, chyba że chodzi o jakąś pomoc doraźną, w konkretnych sytuacjach. W przypadku młodzieży z niepełnosprawnościami, rodzaj obowiązków domowych uzależniony jest od stopnia sprawności uczniów.

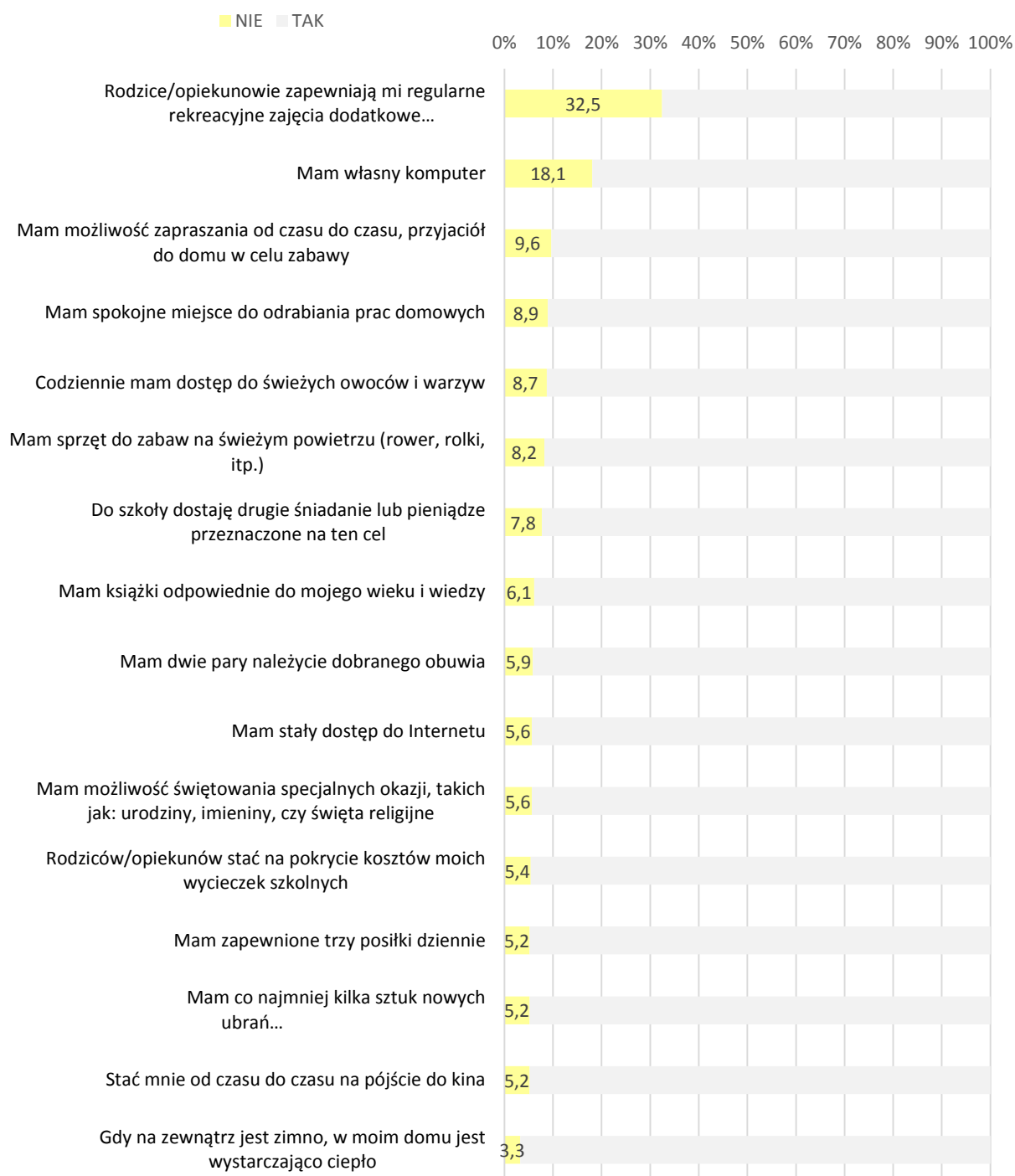
ANALIZA SYTUACJI MATERIALNEJ KRAKOWSKIEJ MŁODZIEŻY

Jak wynika z deklaracji uczniów, **deprywacja materialna dotyczy ich samych w niewielkiej części** (wykres 4). Co trzeci ankietowany uczeń wskazał na brak zapewnienia przez ich rodziców/opiekunów regularnych zajęć rekreacyjnych, co niekoniecznie musi być efektem kiepskiej kondycji finansowej. Na szczególną uwagę, zwłaszcza pod kątem wyników edukacyjnych, zasługuje fakt, że w badaniu ujawniła się dość znaczna liczba uczniów (prawie co 10 uczeń), którzy nie mają spokojnego miejsca do odrabiania prac domowych. Podobna liczba uczniów nie ma również możliwości zapraszania od czasu do czasu, znajomych do domu, co może rodzić pewną formę wykluczenia towarzyskiego.

Najbardziej wymownym wskaźnikiem złej kondycji materialnej jest niemożność spożywania wystarczającej ilości pożywienia. Uczniowie wskazywali na brak trzech posiłków w ciągu dnia (22 uczniów, 5% ankietowanych) oraz brak otrzymywania drugiego śniadania do szkoły (33 uczniów, 8% ankietowanych). W kontekście dobrostanu psychicznego ważkim problemem jest wykluczenie z aktywności, które są typowe dla rówieśników w tym wieku, a więc niemożność pójścia do kina (22 uczniów, 5% ankietowanych), niemożność wzięcia udziału w wycieczkach

klasowych (23 uczniów, 5% ankietowanych) oraz brak możliwości świętowania specjalnych okazji, jak np. urodziny (24 uczniów, 6% ankietowanych).

Wykres 4. Wskaźniki wykluczenia społecznego – żółte słupki przedstawiają odsetek **wskazań negatywnych**, a kategorie na osi X częstotliwość wystąpienia danej odpowiedzi.

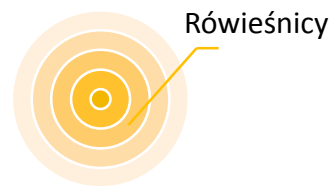
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Warto wspomnieć, że głównymi sponsorami wydatków młodzieży są rodzice. Wsparcie finansowe pochodzi także od dziadków, niekiedy również od wujostwa, ale jest okazjonalne (prezenty z okazji urodzin czy świąt). Większość uczniów przyznaje, że ich **codzienne potrzeby są przynajmniej częściowo zaspokajane**. Najmniej zadowoleni z własnej sytuacji finansowej są uczniowie szkoły zawodowej, którzy, aby zaspokoić swoje potrzeby, podejmują się pracy weekendowej. Uczniowie starają się być tym samym nieco bardziej samodzielni. Rodzice zapewniają im warunki bytowe (opłaty za mieszkanie, wodę, prąd, jedzenie, ubranie), natomiast pozostałe potrzeby (tj. książki, rozrywki) starają się zorganizować sami.

Gdyby nastolatki miały więcej funduszy, przeznaczyłyby je na ubrania, kosmetyki, remont pokoju (dziewczyny), prawo jazdy czy samochód (chłopcy). Brak przekazywania funduszy na określone wydatki młodzieży wiąże się z wychowaniem i świadomą decyzją rodziców, rzadziej ze złą sytuacją finansową.

Obszar „Rówieśnicy”

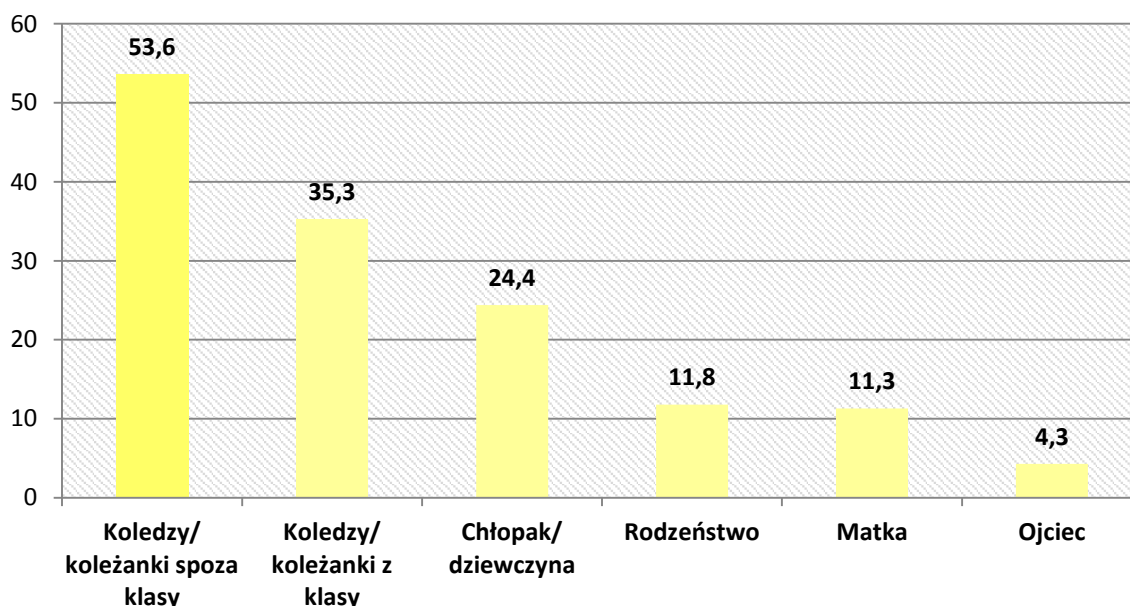
Obszar „Rówieśnicy”: skład i siła więzi w grupie rówieśniczej, poczucie bezpieczeństwa (w tym świadomość zagrożeń), akceptacji, style komunikacji z rówieśnikami, modele spędzania wolnego czasu w grupie.

CZAS SPĘDZANY Z RÓWIEŚNIKAMI

Większość swojego wolnego czasu młodzież najchętniej spędzałaby ze swoimi znajomymi, głównie rówieśnikami ze szkoły, ale również swoimi kolegami i koleżankami z sąsiedztwa czy ze swoimi sympatiami.

Wykres 5. Osoby, z którymi najbardziej lubi spędzać czas badana krakowska młodzież.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Pewien wpływ na to, z kim młodzież najchętniej spędza czas wolny ma wiek uczniów. Im ankieterowany starszy, tym bardziej rośnie odsetek wskazań na kolegów i koleżanki spoza klasy – uczniowie w gimnazjum częściej niż inne grupy wolą spędzać czas z kolegami i koleżankami z klasy. Fakt pójścia do szkoły średniej nie przekreśla tych kontaktów, ale je wzmacnia (przynajmniej do pewnego czasu). Młodzież ucząca się w szkołach średnich częściej niż inni wskazuje, że chętnie spędza czas z dziewczyną/ chłopakiem. Jest to efektem tego, że uczniowie szkoły średniej częściej niż uczniowie gimnazjum deklarowali posiadanie sympatii (22% uczniów gimnazjum do 29% uczniów liceum, 33% uczniów technikum).

Młodzież uwielbia spędzać swój wolny czas z rówieśnikami ponieważ, przede wszystkim, ma do nich zaufanie i może z nimi o wszystkim swobodnie rozmawiać. „Wspólny język” oraz wspólne zainteresowania i poglądy sprawiają, że **młodzież dobrze czuje się w swoim własnym**

gronie (*Jest o czym rozmawiać, jest co robić*). Spotkania w towarzystwie znajomych i przyjaciół pełnią dla nastolatków bardzo ważną funkcję odskoczni od szkoły i codziennych obowiązków.

Łatwiej się przyznać przyjaciołce do tego, że mam chłopaka.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Możemy więcej kumplowi powiedzieć, niż rodzicom. (...) Luźniejsze są takie rozmowy (...) Czujemy się swobodnie.

Jakby mnie policja goniła to przecież rodzicom nie powiem, a koleżance mogą i możemy się pośmiać.

Dobrze się z nimi dogaduje i zawsze jest się z czego pośmiać. Jest śmiesznie po prostu, lubię tak spędzać swój czas no i dzielić się z nimi swoimi doświadczeniami.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

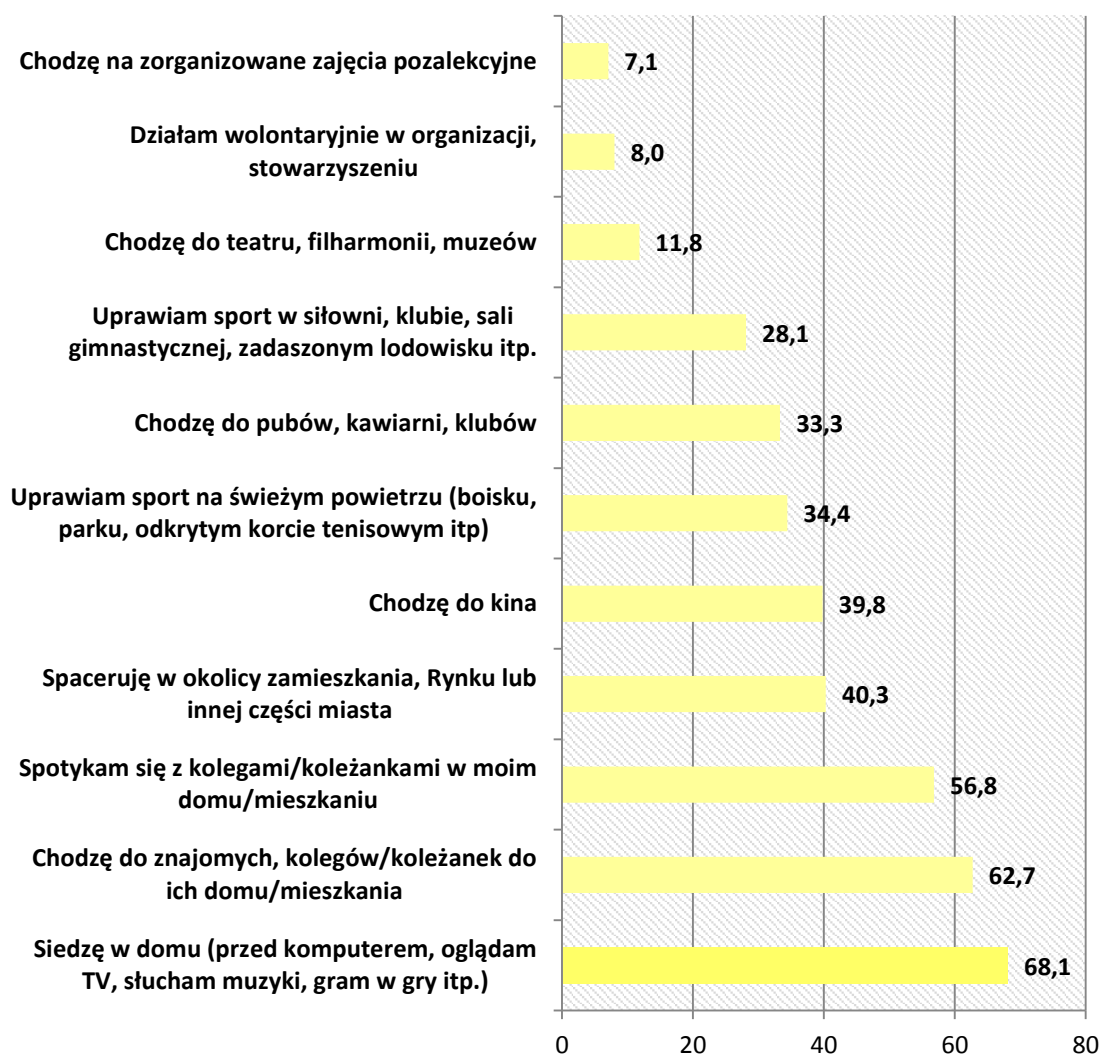
Trudno o wskazanie jednego, dominującego wśród młodzieży modelu spędzania wolnego czasu w grupie, ponieważ tych sposobów jest bardzo wiele i są one zróżnicowane. Można jednak podzielić je na 3 szersze kategorie.

- "domówki" / "osiedłówki"
- "wyjścia na miasto"
- aktywne spędzanie czasu

Młodzież przede wszystkim często odwiedza się nawzajem, dużą popularnością cieszą się tzw. „**domówki**”. Wówczas wspólny czas mija uczniom na rozmowach, oglądaniu filmów czy graniu w różnego rodzaju gry. Popularne jest również spędzanie czasu „na osiedlu”, „przesiadki” na pobliskich ławkach. Drugim rodzajem lubianej przez uczniów aktywności są wspólne „**wypadki na miasto**”, „wypadki na rynek”, co wiąże się ze spędzaniem czasu w kawiarniach, kinach lub centrach handlowych. Generalnie centra handlowe są częstym miejscem spotkań większości nastolatków, ponieważ można tam jednocześnie wspólnie coś zjeść, napić się kawy czy zrobić zakupy. Nierzadko zdarza się, że uczniowie spędzają czas **aktywnie**: grają w piłkę, jeżdżą na longboardzie, chodzą na basen, wspólnie tańczą. Pod względem sposobów spędzania wolnego czasu ze szczególną sytuacją mamy do czynienia w przypadku uczniów z niepełnosprawnościami, którzy zdecydowaną większość wolnego czasu spędzają w swoim własnym gronie na terenie szkoły lub internatu. Grają wtedy w gry planszowe, komputerowe czy na telefonach. Wspólny czas upływa również na rozmowach, które ze znajomymi *bywają o wszystkim*. Szkoła, do której uczęszczają uczniowie organizuje niekiedy uczniom wyjścia do muzeów czy wspólne wycieczki. Jeśli chodzi o wyjścia

organizowane samodzielnie należą one raczej do rzadkości, bardzo często są to wyjścia jedynie do sklepu (wykres 6).

Wykres 6. Preferowane formy spędzania wolnego czasu przez badaną krakowską młodzież.

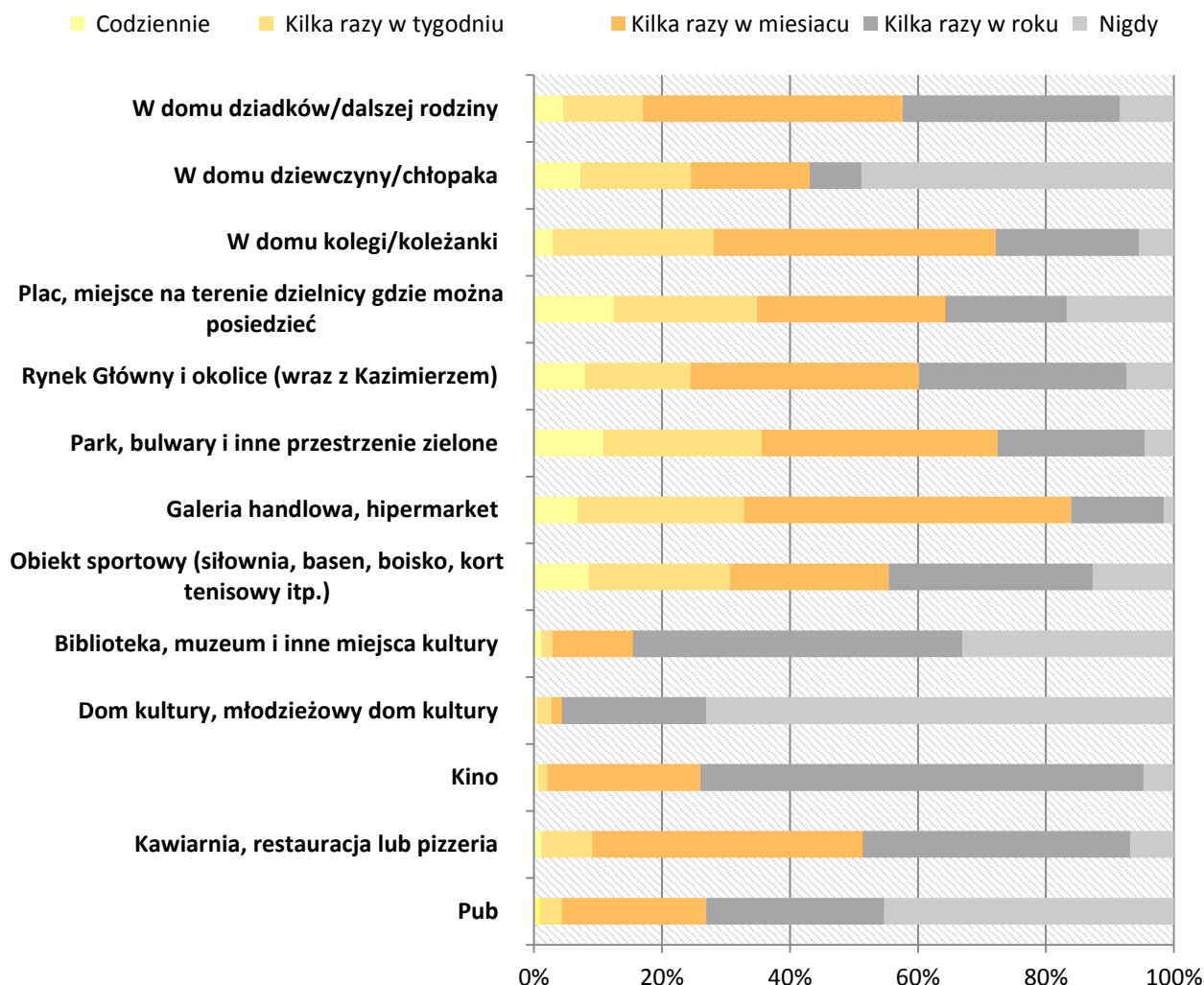
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Preferowane formy spędzania czasu wolnego znajdują odzwierciedlenie w rzeczywistych praktykach (wykres 7) – wśród najczęściej wybieranych kategorii, gdzie młodzież bywa prawie codziennie, znalazły się obiekty przestrzeni miejskiej: plac, miejsce na terenie dzielnicy gdzie można posiedzieć (12% ankietowanych), park, bulwary i inne przestrzenie zielone (11% ankietowanych) oraz obiekty sportowe (9%).

Wśród kategorii – „kilka razy w tygodniu”, nie ma wyraźnego „faworyta” i kilka kategorii było wybieranych najczęściej. A mianowicie: galerie handlowe, hipermarkety (26% ankietowanych), domy kolegów i koleżanek (25% ankietowanych), parki, bulwary i inne przestrzenie zielone (25% ankietowanych), place, miejsca na terenie dzielnicy, gdzie można posiedzieć (22% ankietowanych) oraz obiekty sportowe (22%). Stosunkowo często, bowiem kilka razy w ciągu miesiąca, młodzież spędza czas na Rynku Głównym i w jego okolicach (36%)

oraz w kawiarni, restauracji i pizzerii (42%). Obiekty kulturalne są przez zdecydowaną większość młodzieży odwiedzane co najwyżej kilka razy w roku – kino (69% ankietowanych), biblioteka, muzeum i inne miejsca kultury (51% ankietowanych). **Niepokojącym jest fakt, że co trzeci badany uczeń w ogóle nie korzysta z szeroko pojętych obiektów kulturalnych jakimi są biblioteki, muzea i inne miejsca, a 73% w ogóle nie korzysta z oferty domów kultury i młodzieżowych domów kultury.**

Wykres 7. Rzeczywiste formy spędzania wolnego czasu przez badaną krakowską młodzież.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Przebadani uczniowie różnią się między sobą w zakresie rzeczywistych miejsc spędzania czasu wolnego w kilku obszarach:

- gimnazjaliści średnio nieco częściej niż inne grupy uczniów spędzają czas na „otwartym terenie” (park, bulwary i inne przestrzenie zielone oraz plac, miejsce na terenie dzielnicy, gdzie można posiedzieć);

- większą częstotliwością korzystania z przestrzeni miejskiej wykazują się gimnazjaliści i uczniowie liceów względem pozostałych grup;
- licealiści na tle innych grup wyróżniają się pod względem wyższej częstotliwości korzystania z bibliotek, muzeów i innych miejsc kultury oraz pubów.

W kontekście spędzania wolnego czasu z rówieśnikami, **młodzieży brakuje w Krakowie wielu miejsc**. Brakuje przede wszystkim przestrzeni, gdzie młodzież mogłaby się ze sobą spotykać **bez konieczności wydawania pieniędzy**. Jest to istotne zwłaszcza w okresie zimowym, ponieważ w okresie letnim funkcje miejsca spotkań pełnią często przestrzenie galerii handlowych czy osiedlowe ławki.

Brakuje miejsc, gdzie nie musielibyśmy wydawać pieniędzy. Sama herbata kosztuje często 4 zł. Zawsze trzeba płacić, nawet za to, że chcesz usiąść.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Na każdym osiedlu powinno być ciepłe pomieszczenie, gdzie można posiedzieć za darmo.

Brakuje miejsc żeby się spotkać, ale nic nie kupować.

Przedstawiciel młodzieży z ponadgimnazjalnej

Młodzieży brakuje również przede wszystkim parków: takich miejsc w przestrzeni publicznej, w których byłoby dużo ławek i stołów (tzw. *czwórek, szachownic*). Młodzież zauważa problem znikających terenów zielonych z przestrzeni miasta. Tymczasem to, czego zwłaszcza brakuje uczniom, to takie **miejsca „na świeżym powietrzu”**, gdzie można byłoby zorganizować ognisko czy grilla, bez konieczności wyjeżdżania poza granice miasta. Idealnie, gdyby dozwolone było tam również spożywanie alkoholu – oczywiście dla młodzieży powyżej 18 roku życia.

Nie ma takich miejsc, gdzie można by np. zorganizować ognisko, nie ma takich miejsc do spędzania czasu ze znajomymi na polu (...) W Warszawie mają Lasek Kabacki czy coś, a my tu nie mamy zupełnie nic, żeby sobie z kimś iść pogrillować.

Chcielibyśmy spędzać wolny czas tam, gdzie policja i straż miejsca nie ma wstępu. (...) Gdzieś, gdzie można się spokojnie napić piwa i nie być zaraz... nie płacić mandatu.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Krakowska młodzież skarży się również na niewystarczającą ilość miejsc, które umożliwiałyby **aktywne spędzanie czasu**. Wśród postulatów zmian padło więcej boisk sportowych, kortów tenisowych oraz skateparków na terenie Krakowa.

PRZYJAŹŃ

Przy okazji rozmowy o relacjach rówieśniczych, zapytaliśmy badanych również o przyjaźń. Niezależnie od wieku i typu szkoły, istnieje wśród nastolatków zgoda, że **przyjaźń stanowi w ich życiu dużą wartość**. Wśród przyczyn, dla których warto mieć przyjaciela pojawiły się przede wszystkim **świadomość wsparcia** (*można na siebie liczyć; można się wyrazić, przyjaciel na pewno wysłucha*) i **możliwość otrzymania pomocy od kogoś, na kim zawsze można polegać**. To, co młodzież ceni w przyjaźni to również **zaufanie**, ważne przede wszystkim w sytuacji rozmowy (*z przyjacielem można o wszystkim porozmawiać, przez to że on nikomu o tym nie powie*).

Zapytani o cechy osoby, z którą chcieliby się przyjaźnić, uczniowie wskazali różne charakterystyki, wśród których wyraźnie dominowała **szczerowość** oraz **możliwość zaufania**. To, co okazało się jeszcze bardzo istotne w kontekście opisu przyjaciela to wyrozumiałość, poczucie humoru, oraz fakt, że można na niego liczyć, że jest pomocny. Wszystkie wymienione przez nastolatków cechy przyjaciela przedstawione zostały w formie graficznej za pomocą chmury słów, na której wielkość wyrazów prezentuje częstość ich występowania w wypowiedziach badanych.

Rysunek 2. Cechy opisujące osobę - przyjaciela

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników grup warsztatowych.

Dla kontrastu, osoba, z którą nastolatki nie chcieliby nawiązywać przyjaźni to przede wszystkim **osoba fałszywa, nieszczerza, egoistyczna**. Uczniowie nie chcieliby przyjaźnić się również z kimś, kto ma nienawistny stosunek do innych – wywyższa się czy naśmiewa z innych. Nie wyobrażają sobie również przyjaźni z osobą, która nie dotrzymuje tajemnic.

Rysunek 3. Cechy opisujące osobę, z którą uczniowie nie chcieliby się przyjaźnić

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników grup warsztatowych.

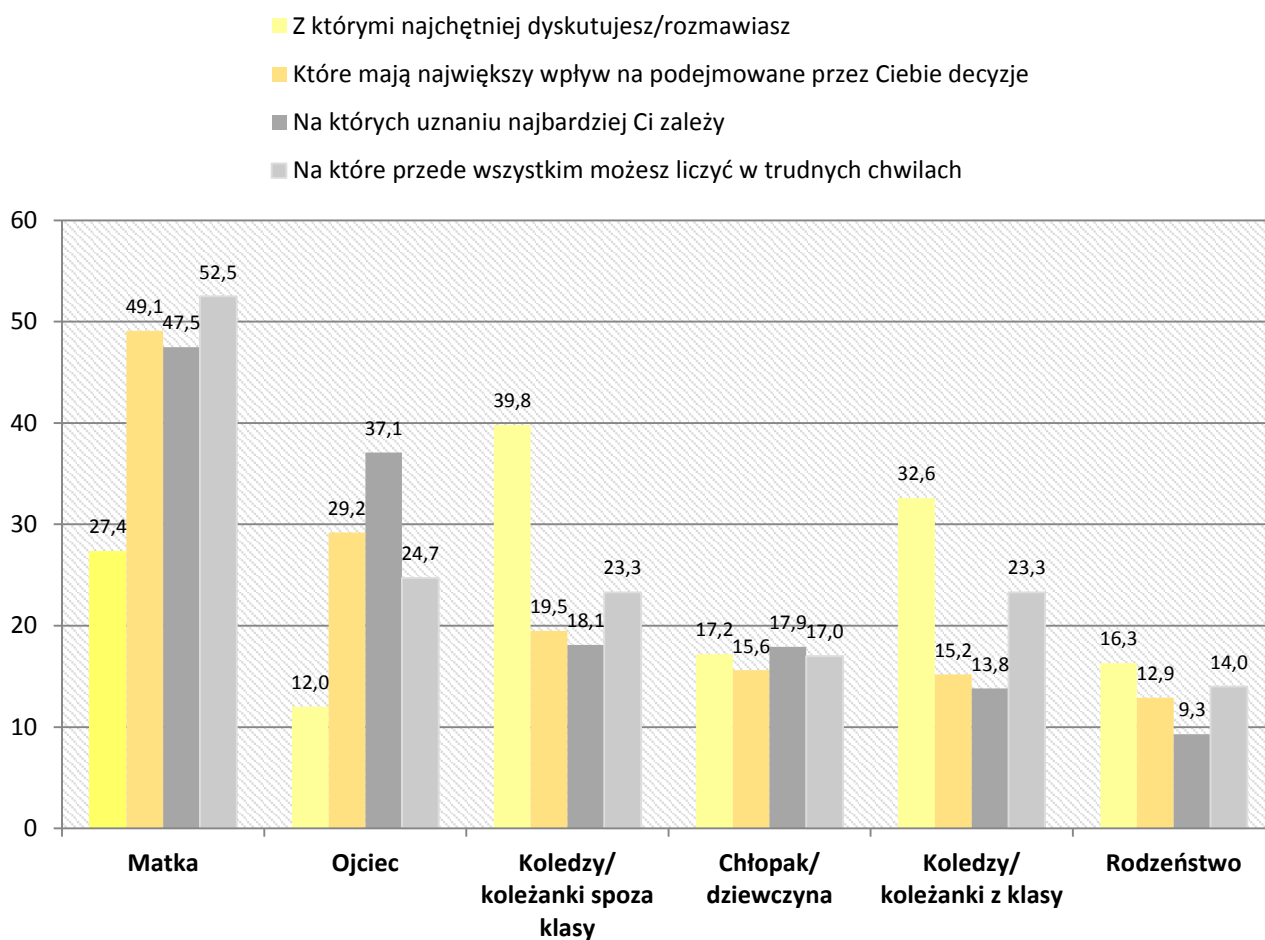
RÓWIEŚNICY I RODZINA – KTÓRY Z KRĘGÓW WAŻNIEJSZY?

Dobrym podsumowaniem porównania charakteru utrzymywanych relacji z rodziną i znajomymi, może być odpowiedź na jedno z pytań zadanych w ankiecie CAWI. Prosiłiśmy badanych o wskazanie osób, które są dla nich najważniejsze z punktu widzenia: prowadzenia dyskusji, wpływu na podejmowane decyzje, pożądanego uznania i możliwości otrzymania pomocy w trudnych chwilach. (wykres 8).

Uzyskane wyniki potwierdzają wniosek opisywany wyżej w raporcie, że **rodzice, a zwłaszcza matka odgrywają najważniejszą rolę w życiu młodzieży**. Przede wszystkim matka jest osobą, na którą można liczyć w trudnych chwilach (53% ankietowanych) i jest ona jednocześnie osobą, na której uznaniu najbardziej zależy badanym (48% ankietowanych). Ma ona również duży wpływ na podejmowane decyzje.

Postrzegana przez uczniów rola ojca jest również ważna, ale nieco mniej istotna niż matek. Ojciec jest ważny dla młodzieży jako autorytet - 37% uczniów zależy na jego uznaniu. Koledzy i koleżanki ponownie są najważniejsi w dziedzinie spędzania czasu wolnego – są to osoby z którymi młodzież najchętniej dyskutuje bądź rozmawia 40% ankietowanych wskazało na kolegów i koleżanki spoza klasy, a 33% ankietowanych wskazało na kolegów i koleżanki z klasy. W odniesieniu do wcześniejszych obserwacji dotyczących tego, że młodzi ludzie „więcej” mówią swoim znajomym, warto wskazać, że i tak w razie problemów to rodzice dają im więcej poczucia bezpieczeństwa. To przede wszystkim na nich młodzież może liczyć w trudnych chwilach.

Wykres 8. Najważniejsze osoby w życiu krakowskiej młodzieży.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Wyraźnie w swoich preferencjach odstaje młodzież gimnazjalna – znacznie mniejszy odsetek gimnazjalistów wskazuje na matkę (41% uczniów gimnazjum do 49% uczniów liceum, 53% uczniów szkoły zawodowej, 48% uczniów technikum) i ojca jako osoby, na których uznaniu najbardziej im zależy (23% uczniów gimnazjum do 40% uczniów liceum, 32% uczniów szkoły zawodowej, 40% uczniów technikum). W tej kategorii gimnazjalistom znacznie częściej niż innym grupom zależy na uznaniu kolegów i koleżanek z klasy (23% uczniów gimnazjum do 8% uczniów liceum, 0 % uczniów szkoły zawodowej, 17% uczniów technikum). Również duże różnice są widoczne w zakresie wskazania przez gimnazjalistów osób, na które można najbardziej liczyć w trudnych chwilach. Rzadziej niż uczniowie innych szkół wskazywali na matkę (44% uczniów gimnazjum do 49% uczniów liceum, 53 % uczniów szkoły zawodowej, 59% uczniów technikum) i ojca jako te osoby, a częściej niż inne grupy na kolegę i koleżankę z klasy (28% uczniów gimnazjum do 14% uczniów liceum, 0% uczniów szkoły zawodowej, 11% uczniów technikum). Wraz z wiekiem rośnie odsetek wskazań na matkę i ojca jako znaczących innych, na pomoc których można liczyć w trudnych chwilach. Są to jednocześnie osoby, które mają największy wpływ na podejmowane decyzje i na których uznaniu najbardziej uczniom zależy. **Po ustaniu „buntu gimnazjalnego” i po przejściu do innej szkoły następuje pewne**

przewartościowanie – rodzice zyskują na znaczeniu, koledzy i koleżanki z byłej szkoły wciąż są ważni, a mniejsze znaczenie odgrywają rówieśnicy z aktualnej klasy.

KORZYSTANIE Z INTERNETU

Istotną rolę w procesie kształtowania się relacji między nastolatkami pełni Internet, bez którego **młodzież w większości nie wyobraża sobie codziennego funkcjonowania**. O ile podczas wakacji bycie offline jest dla uczniów akceptowalne, o tyle na co dzień wydaje się to dla nich niemożliwe.

To zależy od sytuacji, bo jeśli ja na przykład jadę na wakacje i sobie postanowię, że nie będę używał Internetu, to nie jest to dla mnie problem. Ale jak wracam do domu i by się okazało, że nie mam Internetu to by mnie szlag trafił. Zaburzyłoby to wszystkie moje rutyny.

Mi nie jest potrzebny do szczęścia Internet. (...) Ale przez dwa dni, a tak to jest potrzebny, np. żeby zadanie domowe zrobić, ściągnąć na sprawdzianie.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Teraz w sumie bez Internetu jest się odcięty od świata normalnie, taka jest prawda. Jest telewizja itd., ale Internet to jest jednak Internet. Można wiele informacji zebrać, można się też komunikować, można grać w gry... Internet to jest Internet.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

Korzystanie z Internetu jest nieodłącznym elementem codzienności zdecydowanej większości nastolatków (w zasadzie cały czas jesteście online). Młodzież ma świadomość, że niekiedy jest to wręcz nadużywane, co ma swoje negatywne konsekwencje.

Internet to jest takie samo uzależnienie jak alkohol czy papierosy. Znam osoby, które są tak samo uzależnione od Internetu, które nie mogą się oderwać. Nawet jak się z nimi rozmawia, to one siedzą cały czas na tym Facebooku czy innych serwisach.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

Internet pełni dla młodzieży wiele ról, przede wszystkim **komunikacyjną** umożliwiając wzajemne informowanie się o kwestiach szkolnych (przesłanie lekcji, gdy ktoś był nieobecny, wspólne rozwiązywanie zadań) oraz pozaszkolnych (np. umawianie się na spotkanie). Dzięki komunikatorom tj. Messenger, Skype, WeChat młodzież pozostaje w stałym kontakcie ze swoimi znajomymi. Jak podkreślają nastolatki, jest to ważne zwłaszcza w przypadku kontaktu z osobami, z którymi nie widują się oni na co dzień. Dotyczy to głównie znajomych

ze starej szkoły, z którymi kontakt „face to face” jest obecnie utrudniony.

W dużej mierze, Internet służy młodzieży także **rozrywce**. Skupia się to głównie na korzystaniu z różnych mediów (np. Facebooka, Snapchata, Instagrama czy Twittera, gdzie młodzież zarówno przegląda jak i publikuje własne treści) oraz portali rozrywkowych, na których zamieszczane są humorystyczne grafiki (np. Kwejka, 9gag). Młodzież sporo czasu poświęca również umieszczanym na YouTube vlogom, które oprócz funkcji rozrywkowej, pełnią dla nich jednocześnie rolę informacyjną. Oglądane filmiki dotyczą najczęściej gier (w przypadku chłopców) oraz mody (w przypadku dziewczyn). Duże znaczenie odgrywa też popularność vlogera (przykład Krzysztofa Gonciarza).

Zdecydowanie mniejszą popularnością cieszą się wśród uczniów różnego rodzaju blogi, niewielu uczniów czyta je regularnie. O tym, że jest to czynność epizodyczna, świadczy m.in. trudność w przytoczeniu ich konkretnych nazw. Jeżeli uczniowie czasami sięgają do blogów to do tych, które wiążą się z ich osobistymi zamiłowaniem (przykład blogów modowych, podróżniczych, związanych z tańcem) lub takich, które są niejako „na topie” (przykład bloga Andrzeja Tucholskiego).

W kontekście rozrywki, Internet wykorzystywany jest też często do grania ze znajomymi w różne gry, oglądania seriali, filmów czy słuchania muzyki. Co interesujące, dużym zainteresowaniem wśród uczniów cieszy się również platforma WattPad. Młodzież chętnie zapoznaje się i komentuje amatorskie opowiadania, które są na niej publikowane.

Można napisać książkę w Wattpad. Chodzi o to, żeby się dzielić tym co napiszesz, pokazać innym ludziom i uzyskać opinię, może to komuś pomoże. Trzeba tylko lubić czytać.

Przedstawiciel młodzieży gimnazjalnej

Internet używany jest przez młodzież równie często w celach **informacyjnych**. Służy im na przykład jako pomoc w nauce, przy wykonywaniu konkretnych zadań domowych.

Czasem jak mam jakieś zadanie albo czegoś nie rozumiem w szkole z zajęć, to szukam pomocy w Internecie, że może ktoś mi to lepiej wytłumaczy.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Zdobywanie informacji przez uczniów w dużej mierze odbywa się w Internecie za pośrednictwem mediów społecznościowych. To dzięki treściom zamieszczanym na Facebooku młodzież dowiaduje się o różnego rodzaju wydarzeniach – spotkaniach, koncertach – które odbywają się w Krakowie. Młodzież sporo wiedzy czerpie również z innych serwisów, przykładem jest YouTube i zamieszczane w nim spoty informacyjne – kampanie

promujące różne inicjatywy czy filmiki instruktażowe. Warto wziąć to pod uwagę planując promocję działań kierowanych do młodzieży.

Media społecznościowe są tym, co łączy wyżej wymienione funkcje, dlatego młodzież bardzo chętnie z nich korzysta. Wśród najpopularniejszych wymienione zostały: **Facebook**, **Snapchat** oraz **Instagram**. Tym, co je od siebie odróżnia są pewne niuanse - np. fakt, że na Instagramie zamieszczane są zdjęcia „artystyczne”, bardziej przemyślane, podczas gdy Snapchat służy do zamieszczania zdjęć codziennych, relacjonujących bieżące aktywności uczniów. Z kolei na Facebooku młodzież chętnie zamieszcza również inne treści, np. statusy czy memy. Facebook to również medium, które najczęściej służy uczniom do komunikacji.

Jak chcemy coś komuś przekazać to używamy FB.

Przez FB umawiamy się na spotkania, rozmawiamy jak zrobić zadania.

FB służy do wrzucania głupich zdjęć i opisywania w zabawny sposób, żeby innym sprawić radość.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Na Instagrama wrzucamy zdjęcia ładniejsze, na dłużej, które już wszyscy mogą oglądać i podziwiać.

Instagram służy do obczajania ludzi, ale też do dzielenia się swoim dniem, co się robiło.

Dzielimy się z innymi naszym życiem, a wtedy to działa w obie strony, ktoś pokazuje nam część swojego życia.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

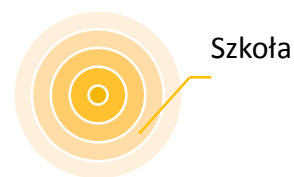
Na Snapchat wrzucamy rzeczy, którymi się szybko dzielimy na ten moment, ale żeby to nie było na zawsze.

Na Snapchacie oglądamy YouTuberów. Możemy się dowiedzieć o ich codziennym życiu, o tym gdzie są. Pokazują swoją rutynę, co robią, jak mija im normalny dzień, czasem relacje z wydarzeń.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Obszar „Szkoła”

Obszar „Szkoła”: siła więzi ze szkołą (ogólnie) i jej pracownikami, pełnione role społeczne (np. w samorządzie), poziom zadowolenia z oferty oraz funkcjonowania szkoły, poczucie bezpieczeństwa. Analizy w tym obszarze zostały uzupełnione informacjami na temat wyników edukacyjnych szkół oraz ich zaangażowania w programy oferowane przez Urząd Miasta Krakowa.

ZA CO LUBIMY SZKOŁĘ?

Zdecydowana większość badanych uczniów lubi swoją szkołę. Szkoła jest miejscem, gdzie spędzają oni znaczną część dnia, uczą się i nawiązują przyjaźnie. Uczniowie twierdzą, że lubią szkołę ze względu na niektórych nauczycieli - zwłaszcza tych, którzy organizują ciekawe zajęcia, poświęcają im czas (*Podobają mi się niektórzy nauczyciele, mają dobre podejście, można z nimi porozmawiać nie tylko o nauce, organizują ciekawe lekcje; Tutaj każdy nauczyciel chce dobrze, nie tak, że jak czegoś nie zrobiłeś to już masz problem*). Uczniowie gimnazjum w większości pozytywnie oceniali również infrastrukturę swoich szkół, podkreślając dostęp do sal gimnastycznych (*Fajnie, że mamy dostęp do 2 sal gimnastycznych i Orlika; Lubimy nasz bufet, jest smaczne świeże jedzenie, kanapeczki z kotlecikiem.*) Infrastrukturę dostępną w szkole dobrze oceniają także uczniowie szkoły o specjalnych potrzebach edukacyjnych (*Klasy są 6-8-osobowe, łatwiej się uczy po prostu; Tu jest też basen i można pływać; Dla niewidomych tu jest duży plus, bo i są maszyny dla niewidomych i są jakieś pomoce dla niewidomych, wszystko pod niewidomych ustawione*). Różnice w argumentacji dotyczącej zadowolenia ze szkoły wykazują uczniowie szkoły zawodowej, którzy szczególnie doceniają mniejsze ograniczenia w zakresie palenia papierosów podczas przerw. W drugiej kolejności padły również inne zalety szkoły, m.in. biblioteka (ze względu na wyposażenie) oraz zajęcia, które odbywają się w pracowni, podczas których uczniowie mogą samodzielnie gotować.

POWODY NIEZADOWOLENIA I POSTULATY ZMIAN

Uczniowie podają także wyraźne powody niezadowolenia ze swych szkół. Najczęściej dotyczą one zasad i regulaminów szkolnych – zakazu wychodzenia poza teren szkoły w trakcie lekcji, używania telefonów komórkowych i palenia papierosów czy nakazu noszenia szkolnego mundurka. Wśród nich pojawiają się głosy, które krytykują słabą infrastrukturę – brak ławek, miejsc do odpoczynku oraz złą atmosferę, nadmierną kontrolę, czy niewłaściwych nauczycieli.

Niektórzy nauczyciele już chyba powinni być na emeryturze, bo przestali nadążać za technologią, za tym jak się te lekcje prowadzi i te ich lekcje to jest jakiś żart. W stylu siedzi sobie pan, przełącza rzutnikiem przez całą lekcję prezentację, którą ma już zrobioną od 15 lat, każe nam to przepisywać, a potem robi kartkówkę, na której w zasadzie w ogóle nie jest w stanie ogarnąć klasy. Wszyscy od siebie zrzucają i tak dostają czwórki. I tak bez przerwy.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

W zależności od typu szkoły, uczniowie wymieniają różne przyczyny negatywnej oceny. Przedstawiciele szkoły zawodowej i liceum krytykują zły stan infrastruktury. I tak - w szkole zawodowej przyczyną niezadowolenia jest zły stan budynku, mała sala gimnastyczna, niezdatna do użytku siłownia, brak boiska, brak dużej auli (*Można by infrastrukturę od zewnątrz trochę wyremontować, bo w środku może jest ładnie, ale od zewnątrz się szkoła rozsypuje praktycznie*). Natomiast w liceum krytykowany jest brud w ubikacjach, brak mydła i papieru toaletowego. Sprzeciw budzi również brak możliwości wychodzenia poza szkołę w trakcie przerw, nawet przez osoby mające 18 lat. Uczniowie czują się nierówno traktowani wobec niektórych zasad w szkole. Z jednej strony wymaga się od nich ich przestrzegania, z drugiej strony są one wyraźnie łamane przez nauczycieli, np. palenie papierosów na dziedzińcu szkoły, pomimo ogólnego zakazu palenia. Wzbudza to wśród uczniów poczucie niesprawiedliwości (*To jest niesprawiedliwe, nie traktujemy się poważnie*).

Zdaniem uczniów gimnazjum w szkole zdarzają się sytuacje wzajemnego dokuczania, kłótnie, dogadywanie czy przepychanie się w kolejce po obiad. W ocenie uczniów nauczyciele nie reagują na takie sytuacje (*Nieprzyjemne jest to, że nauczyciele im nie zwracają uwagi*). Źle oceniany jest także niefunkcjonalny plan zajęć (chodzenie na basen dwa razy w tygodniu na krócej, zamiast raz na dłużej), zajęcia dodatkowe organizowane w zbyt długiej przerwie od zajęć lekcyjnych - *Jak się kończy zajęcia o 13, to często na dodatkowe trzeba czekać do 15*.

Postulaty zmian w szkole koncentrują się wokół wskazanych powodów niezadowolenia - zakazów i regulaminów, a także zmian infrastrukturalnych dotyczących szkoły (remont budynku, większa sala gimnastyczna, większa aula, lepsze wyposażenie siłowni, boisko do gry w piłkę nożną i siatkówkę, więcej sal (żeby nikt nie musiał uczyć się na korytarzu), ale również internatu (pokoje 2- a nie 4-osobowe, łazienki w pokojach zamiast na korytarzach). Uczniowie liceum podkreślają, że chcieliby aby zasady były przestrzegane przez całą społeczność szkolną, także nauczycieli.

Co interesujące, w szkole zawodowej pojawił się postulat młodzieży, dotyczący zmiany stosunku niektórych nauczycieli do uczniów. Ich zdaniem nauczyciele zbyt często ich krytykują, nie doceniają, nie motywują pozytywnie. W zasadzie podobne zarzuty pojawiają się także wśród uczniów pozostałych szkół, za wyjątkiem liceum i gimnazjum o specjalnych potrzebach uczniów.

WYBÓR SZKOŁY

Wybór szkoły najczęściej był dokonywany samodzielnie przez uczniów. Najczęściej znaczenie przy wyborze ma lokalizacja szkoły oraz wybór rówieśników, znacznie rzadziej polecenie szkoły przez inne osoby, czy atmosfera w niej panująca. Wybór szkoły różnił się natomiast w przypadku uczniów technikum, dla większości uczniów nie było ono szkołą pierwszego wyboru. W tym przypadku wybór był zatem zależny od wyników rekrutacji i przyjęcia do wybranych szkół o wyższym poziomie (*Nie dostaliśmy się do lepszych*). W przypadku przedstawicieli szkoły ponadgimnazjalnej dla osób z niepełnosprawnościami wybór miejsca nauki wiązał się z kryterium odległości szkoły od miejsca zamieszkania. Krakowska szkoła jest jedyną szkołą w województwie małopolskim, która spełnia potrzeby tych uczniów. Drugą w kolejności motywacją byli nauczyciele z poprzednich szkół, którzy sugerowali przeniesienie uczniów do tej konkretnej szkoły (*...w mojej szkole poprzedniej, to nauczyciele naciskali, żebym się przeniósł, no bo to był ciężar dla nich, bo musieli np. drukować powiększony druk żebym mógł przeczytać. Dla nich to był jakiś ciężar, problem*).

STRES W SZKOLE

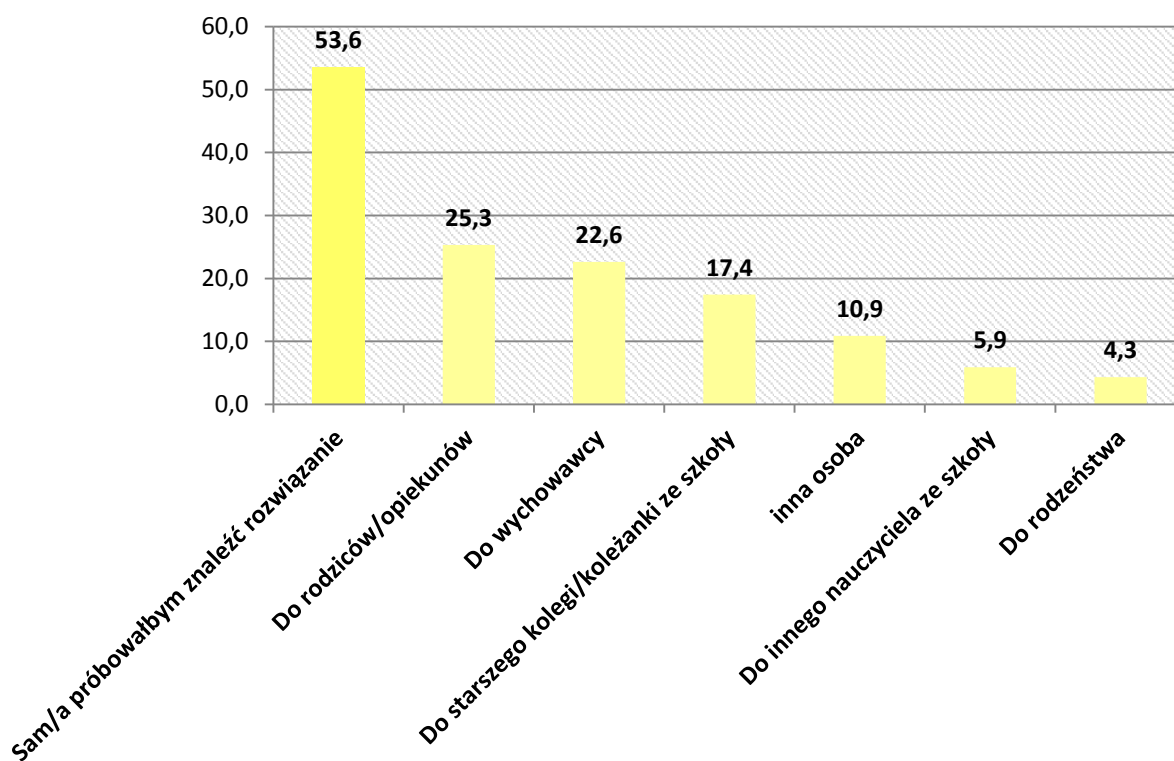
Najczęściej stres w szkole dla większości uczniów niezależnie od poziomu kształcenia wiąże się z samym procesem edukacyjnym – lekcjami, sprawdzaniem wiedzy – odpytywaniem, kartkówkami czy sprawdzianami. W opinii uczniów zdarzają się lekcje, które wywołują stres - czasem mówią oni wprost o presji psychicznej, o dużych wymaganiach stawianych wobec nich. Jako sytuację stresującą uczniowie klasyfikują też sposób odpytywania podczas niektórych lekcji (*stanie przez 40 minut pod tablicą*). Uczniowie jako stresujące odczuwają też *etykietowanie* przez nauczycieli.

Postrzegany jako stresujący był również sposób traktowania młodzieży przez nauczycieli, którzy bardzo często wyrażają brak wiary w uczniów. W opinii uczniów, pewni nauczyciele nie dość, że nie motywują ich do rozwoju, to jeszcze w pewnym sensie *dołują*, demotywują ich - *Żadnego podnoszenia ambicji, tylko w dół*. Przedstawiciele krakowskich szkół podkreślają, że nie są doceniani za wysiłek, natomiast bardzo często ganieni i upominani (*Są duże wymagania, nawet jak ktoś się stara to mało jest sytuacji gdy pani chwali, jak się ktoś nie stara to łatwo obrywa; Czujemy presję psychiczną; Mamy poczucie, że zawsze wszystko robimy źle; Co każdą lekcję jest nam morał prawiony co mamy robić, dzisiaj na przykład, że z inną klasą się pracuje lepiej niż z naszą*). Uczniowie technikum podkreślają, że częstą sytuacją jest krzywdzący podział uczniów „dwójkowych” oraz „czwórkowych”, co powoduje, że *jedni muszą bardzo ciężko pracować, aby swój wizerunek odbudować, a drudzy nie widzą potrzeby, żeby się bardziej starać, bazują na swojej dobrej opinii*.

Nastolatki o stresujących, niekomfortowych sytuacjach rozmawiają między sobą, z trudnymi sytuacjami raczej chcą radzić sobie samodzielnie. Problemy rozwiązują w obrębie klasy, ale również z rodzicami. W niektórych sytuacjach rozmawiają z wychowawczynią,

natomiast nie mają poczucia, aby ktokolwiek mógł w tych sytuacjach pomóc. Podkreślają zgodnie, że problemy klasy nie wychodzą poza nią (wykres 9).

Wykres 9. Osoby do których zwróciłaby się badana młodzież w sytuacji kłopotów/trudności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Wśród młodzieży gimnazjalnej, częściej chłopcy (36%) zwróciliby się do dorosłych o pomoc w sytuacji kłopotów rówieśnika niż dziewczęta (23,3%). U młodzieży licealnej obserwujemy tendencję odwrotną (kolejno chłopcy i dziewczęta, 18 i 33%). Efekt ten można tłumaczyć innym tempem rozwoju emocjonalnego wśród dziewcząt i chłopców¹¹. Podczas gdy dziewczęta już w gimnazjum stają się bardziej samodzielne i niezależne od rodziców o tyle u chłopców proces separacji zachodzi później. Jego efekty widać w czasie, w którym dziewczęta po wstępnej rozłące chętniej powracają po porady rodzicielskie. Jest to jednak interpretacja, którą wymagałaby pogłębionych badań, aby być potwierdzona. Niemniej jednak sam trend jest ciekawy i przypominający, że uwzględnianie różnic płciowych w analizach okresu dorastania jest niezwykle istotne. Dalej można śmiało powiedzieć, że bez względu na wiek młodzież najchętniej z problemem kolegi lub koleżanki poradziłaby sobie sama a prawdziwość ta nasila się u uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

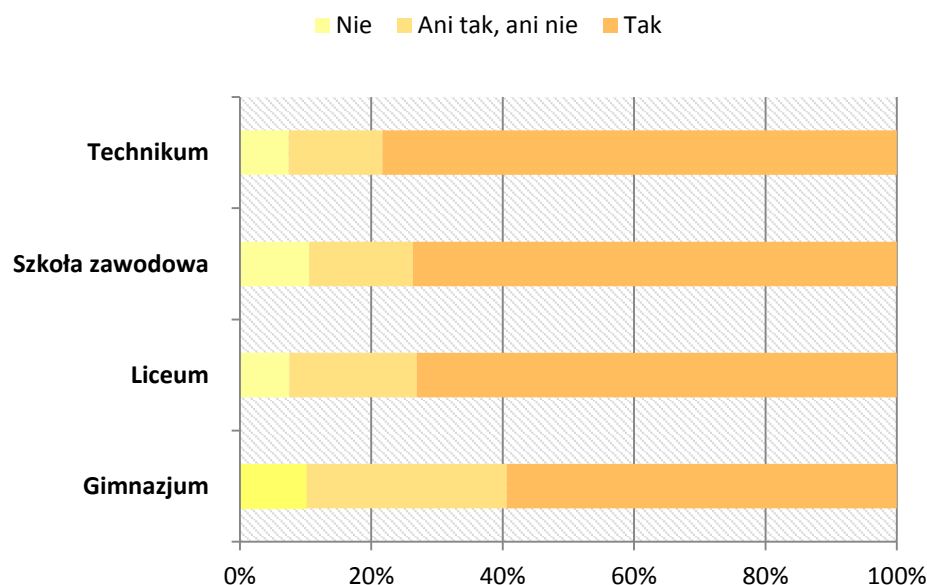
¹¹ Żebrowska, M. (1986). Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży. PWN, Warszawa

BEZPIECZEŃSTWO W SZKOLE

Szkoła jest miejscem, w którym większość młodych ludzi czuje się bezpiecznie – 73% przebadanej młodzieży tak właśnie uznało. Znaczne różnice są zauważalne w podziale na typ szkoły – jedynie 59% gimnazjalistów czuje się bezpiecznie (bardziej bezpiecznie czują się dziewczęta niż chłopcy), a co 10 przebadany gimnazjalista czuł się mało bezpieczny.

Przy czym, prawie trzy czwarte spośród ankietowanych uczniów czuje się dobrze wśród swoich kolegów i koleżanek z klasy, a jedynie co 10 odczuwa dyskomfort z tym związany. Najstabilniej wśród rówieśników z klasy czują się licealiści i gimnazjaliści (w tej kategorii znaczne różnice są zauważalne w obrębie płci). Fakt ten nie dziwi w kontekście tego, że najczęściej faktu przemocy słownej – „wysmiewania się” doświadczają uczniowie gimnazjum (35% spośród ankietowanych gimnazjalistów) oraz co trzeci uczeń szkoły zawodowej. Wydzwięk tego stwierdzenia łagodzi nieco fakt, że prawie co drugi uczeń gimnazjum jednocześnie ufa swojemu wychowawcy (grupa ta znacznie się wyróżnia pod tym względem na tle wskazań ogółem wynoszących 30%), a co trzeci czuje się doceniony w szkole. W tym kontekście warto również wskazać na uczniów szkoły zawodowej, gdzie większość, bowiem 58% uczniów czuje się docenionych (ogółem 25% ankietowanych uczniów ma poczucie bycia docenionym w szkole).

Wykres 10. Deklaracja poczucia bezpieczeństwa wśród badanej krakowskiej młodzieży w podziale na typ szkoły.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI.

Poczucie bezpieczeństwa wiąże się przede wszystkim z monitoringiem szkół, dyżurami nauczycieli (Czuję się bezpiecznie, bo na teren szkoły nikt nie wejdzie, są kamery, nauczyciele dyżurują).

Uczniowie spotykają się jednak z przejawami agresji w szkole. Na konkretne pytanie dotyczące doznania bezpośrednich form przemocy ze strony uczniów lub nauczycieli zdecydowana większość przedstawicieli krakowskich szkół odpowiedziała twierdząco. Uczniowie nie czują się w szkole w pełni komfortowo. Wiąże się to w ich przekonaniu z jednej strony – z często negatywnym, krytycznym stosunkiem wychowawców, a z drugiej – z zachowaniem koleżanek czy kolegów – wzajemne przepychanie się na korytarzu, przeklinanie. Młodzież przytacza również przykłady dotyczące dziewcząt, które szczególnie dokuczają sobie i obgadują nawzajem.

Jedynie młodzież gimnazjalna z niepełnosprawnością nie spotyka się w szkole z żadnymi formami przemocy.

Są dziewczyny w tej szkole, które są niedowartościowane i ...w mózgu chyba one nic nie mają ani nigdzie, no i one się wyżywają na innych. (...) Myślą, że są najlepsze, a wyglądają jak... One dążą do doskonałości i że muszą kogoś zniszczyć po prostu.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

ROLE W SZKOLE

W każdej z badanych grup uczniowie pełnią role występujące w społeczności szkolnej od przewodniczącego klasy, po przedstawicieli samorządu. Co ciekawe w większości szkół tego typu działalność raczej jest traktowana jako coś koniecznego, niezbędnego, bez poczucia szczególnego zaangażowania i szczególnej dumy. Uczniowie spostrzegają bowiem pełnienie tych obowiązków jako nieskuteczne, a poczucie braku wpływu na kształt szkoły powoduje niechęć do dalszego angażowania się. Ponadto uczniowie wychodzą z założenia, że dodatkowe obowiązki nie przynoszą indywidualnych korzyści, poza wyższą oceną z zachowania.

Różnice w poziomie postrzegania sensu podejmowania ról szkolnych dotyczą młodzieży reprezentującej młodzież gimnazjalną z niepełnosprawnościami. Młodzież rozumie pełnienie tych ról jako wypełnianie konkretnych obowiązków, a ponadto uważa, że warto się angażować w samorząd, ponieważ z jednej strony urozmaica to czas, z drugiej - daje okazję do reprezentowania szkoły.

SZKOŁA IDEALNA

Zdaniem krakowskich uczniów, szkoła idealna to przede wszystkim szkoła, która pozwala na realizację indywidualnych pasji i rozwój osobisty, zarówno poprzez wspierających i kreatywnych nauczycieli z którymi ma się dobry kontakt, jak i program nauczania. To szkoła, która stwarza więcej możliwości w postaci zajęć dodatkowych - nauki tańca, języków a także wyjazdów zagranicznych (*Powinno być więcej zajęć praktycznych na terenie szkoły; Żeby pozwalała rozwijać pasje; Żeby pracowali nauczyciele, którzy lubią uczyć, pomagają uczniom*).

ZAJĘCIA POZALEKCYJNE

Dość niepokojący jest fakt, że tylko co trzeci przebadany orientuje się w zakresie zajęć pozalekcyjnych (w tej kategorii wyraźnie pozytywnie wyróżniają się gimnazjaliści oraz uczniowie szkół zawodowych).

Uczniowie deklarują, że sami decydują o wyborze i uczęszczaniu na konkretne zajęcia. Zdecydowana większość z nich nie uczęszcza na zajęcia dodatkowe w szkole - część bowiem nie zna oferty szkoły, bądź nie ma czasu, aby z niej korzystać. Uczniowie odnoszą wrażenie, że „szkole nie zależy”, aby z nich korzystali (*Nie jesteśmy poinformowani do końca o tych zajęciach dodatkowych (...), nikt o tym nie wspomina; Szkoła nie stwarza uczniom możliwości udziału w zajęciach dodatkowych*). Natomiast z oferty zajęć szkolnych w dużym stopniu korzystają uczniowie gimnazjum dla niepełnosprawnych. Jest ona w ich oczach rozbudowana i atrakcyjna – szkoła oferuje bezpłatną szkołę muzyczną, zajęcia sportowe i harcerskie, basen. Zajęcia odbywają się na terenie szkoły, gdzie uczniowie spędzają także czas pozalekcyjny. W tej szkole zajęcia pełnią dodatkową funkcję – przygotowania do życia – podczas ich trwania uczniowie uczą się bowiem orientacji w terenie i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wśród motywacji do udziału w zajęciach pozalekcyjnych pojawiła się m.in. chęć "zabicia nudy", ale również nauczenia się czegoś nowego i rozwijania swoich zainteresowań.

Znaczna część młodych ludzi bierze udział w zajęciach dodatkowych poza szkołą - uczęszczając na zajęcia sportowe, naukę tańca, czy języka. W większości odbywają się one w ramach oferty ośrodków publicznych, oprócz nauki języka i lekcji wspierających. Z korepetycji najczęściej korzystają uczniowie liceum (*Chodzę na matematykę, angielski i niemiecki, to oferta prywatna, w ramach lekcji indywidualnych*), natomiast uczniowie szkoły zawodowej w najmniejszym stopniu korzystają z jakichkolwiek zajęć dodatkowych.

W ramach czasu pozalekcyjnego młodzież nie angażuje się wraz z rówieśnikami we wspólne przedsięwzięcia. Badani wspominają jedynie o zaangażowaniu przy zbiórkach żywności w okresie świąt, które są organizowane w szkole (*W Szlachetną Paczkę wszyscy z klasy są zaangażowani*). Poza tymi działaniami uczniowie nie udzielają się w wolontariacie, poza dwiema uczennicami szkoły zawodowej (pomoc w schronisku dla zwierząt; udział w akcjach WOŚP). To co motywuje uczennice do angażowania się to empatia w stosunku do ludzi i zwierząt.

Pozostali badani zgodnie przyznają, że brak zaangażowania w inicjatywy wolontariatu wynika z braku wolnego czasu i nadmiaru obowiązków (*Mam już wystarczająco dużo swoich obowiązków*). To, co ewentualnie mogłoby przyczynić się do wzrostu zaangażowania uczniów, to częstsze organizowanie tego typu akcji w szkole.

Obszar „Kraków”

Obszar „Kraków”: siła więzi z miastem (na różnych poziomach), poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania, korzystanie z oferty kulturalno-sportowej Krakowa, poczucie odpowiedzialności za rozwój miasta (poziom aktywności społecznej i obywatelskiej), modele aktywności społecznej i obywatelskiej.

Kluczowym z punktu widzenia celów badania jest **temat Krakowa** – siła więzi z miastem, poziom zadowolenia z Krakowa jako miejsca zamieszkania, fakt korzystania z oferty kulturalno-sportowej czy poczucie odpowiedzialności za rozwój miasta.

W pierwszej kolejności zapytaliśmy młodzież za co lubi Kraków, co dobrze kojarzy jej się z tym miastem, a za czym w Krakowie młodzież nie przepada, co jej w tym mieście przeszkadza.

Wskazane cechy można pogrupować w kilka kategorii, które zaprezentowano poniżej w formie tabeli.

Tabela 1. Mocne i słabe strony Krakowa

KRAKÓW	
+ „Klimat miasta”. Bogata historia Krakowa, kultura, odmienność językowa (wyjścia „na pole”), zabytki, krakowski rynek, Wisła, obwarzanki	- Zanieczyszczone powietrze, brudne ulice, brudna Wisła, dużo bezdomnych w przestrzeni miejskiej
+ Miasto rodzinne, miasto wychowania, uczęszczania do szkoły – miasto, do którego młodzież ma sentyment	- Miasto niebezpieczne („strach jest wyjść w nocy na ulicę”), miasto, które ma złą reputację
+ Bogate życie kulturalne i rozrywkowe miasta – dużo organizowanych wydarzeń: koncertów, festiwali. Dużo księgarni, kin, kawiarni	- Mało terenów zielonych, dużo osiedli zamkniętych, źle zagospodarowana przestrzeń miasta
+ Dobra komunikacja miejska (zwłaszcza tramwajowa)	- Duże korki, tłok w autobusach, zły stan krakowskich ulic, fatalna jakość chodników

KRAKÓW

 <p>Miasto, które stwarza stosunkowo dobre możliwości („miejsce dobre dla ludzi, którzy chcą się rozwijać”).</p>	 <p>Częste protesty, które utrudniają komunikację</p>
 <p>Na tle innych miast, stosunkowo dobre dostosowanie miasta dla potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami („Kraków mimo wszystko jest jednym z lepszych miast przystosowanych pod niewidomych”)</p>	 <p>Brak sygnalizacji dźwiękowej na niektórych przejściach dla pieszych, brak informacji dźwiękowej na przystankach</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników grup warsztatowych.

Młodzież zdecydowanie lubi Kraków jako **miejsce swojego zamieszkania**. Dla większości badanych nastolatków Kraków jest miastem rodzinnym, miastem wychowania, uczęszczania do szkoły, co powoduje, że młodzież ma do niego szczególny stosunek, swego rodzaju **sentyment, który wpływa pozytywnie na odbiór miasta**.

Młodzież lubi Kraków przede wszystkim za szeroko rozumiany „**klimat miasta**”. Badani wspominają przy tej okazji bogatą historię Krakowa, kulturę, odmienną językową (np. wychodzenie „na pole” zamiast „na dwór”), krakowskie zabytki. Kraków kojarzy im się dobrze ze względu na pewne elementy charakterystyczne tego miejsca – Smoka wawelskiego, krakowski rynek, Sukiennice, Wisłę czy obwarzanki.

Uczniowie doceniają także **bogate życie kulturalne miasta**. Podoba im się, że w Krakowie organizuje się dużo różnych wydarzeń: spotkań, koncertów czy festiwali. Wysoko oceniają także **możliwości rozrywki** wspominając o istniejących w Krakowie księgarniach, kinach, kawiarniach, restauracjach, klubach tanecznych, ośrodkach sportowych i centrach handlowych, gdzie spędzają stosunkowo dużo swojego wolnego czasu. Część młodzieży jest zdania, że Kraków to „**miejsce dobre dla ludzi, którzy chcą się rozwijać**”, co związane jest przede wszystkim z dostępną **szeroką ofertą edukacyjną**. Co istotne, Kraków postrzegany jest jako miasto **stosunkowo dobrze dostosowane do potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami**.

Pomimo dużej sympatii, jaką młodzież odczuwa do miasta, istnieje też sporo rzeczy, za którymi uczniowie w Krakowie nie przepadają i otwarcie je krytykują. Do elementów, które wpływają negatywnie na odbiór miasta zaliczyć należy przede wszystkim bardzo **zanieczyszczone powietrze** (*zatrute powietrze; śmierzący smog*), brudne ulice, brudną Wisłę. Młodzi zauważają, że Kraków ma również spory kłopot z problemem bezdomności, co także

negatywnie wpływa na jego wizerunek.

Dodatkowo, uczniowie często określają Kraków jako **miasto niebezpieczne** (*strach jest wyjść w nocy na ulicę; nie przepadam za panami w szarych dresach, którzy podchodzą do mnie wieczorem. Mnie jeszcze nie obrabowali, ale czasami się boję, jak widzę taką grupę*). Młodzież jest przekonana, że jest to główną przyczyną ewentualnej złej reputacji miasta.

To, czego młodzież nie lubi w Krakowie, to również **źle zagospodarowana przestrzeń miasta**. Uczniowie krytykują Kraków za małą liczbę terenów zielonych oraz dużo osiedli zamkniętych. Młodzież zwraca uwagę, że istniejące tereny zielone są często dzikie, zaniedbane, przez co ich potencjał się marnuje.

Nastolatkom nie podoba się również fakt, że w Krakowie często mamy do czynienia z korkami ulicznymi czy tłokiem w autobusach. Narzekają również na zły stan krakowskich ulic i chodników. Uczniowie nie przepadają także za różnymi akcjami – protestami, manifestacjami, masami krytycznymi – które, ich zdaniem, utrudniają komunikację, a co za tym idzie, ogólne funkcjonowanie w mieście.

Pomimo, że Kraków doceniany jest za dobre dostosowanie do potrzeb osób o różnym stopniu sprawności, zdarzają się też w mieście **spore niedogodnienia**. Przykładem jest brak sygnalizacji dźwiękowej na niektórych przejściach dla pieszych czy brak informacji dźwiękowej na przystankach, co uniemożliwia osobom słabowidzącym i niewidomym swobodne poruszanie się po mieście.

Najbardziej krytycznie o Krakowie wyrażali się badani uczniowie szkoły zawodowej.

MIASTO PRZYJAZNE MŁODZIEŻY

Zaprosiliśmy badaną młodzież do stworzenia jednej wspólnej definicji **miasta przyjaznego młodzieży**. Rezultat tego ćwiczenia przedstawia, w formie graficznej, rysunek 4.

Miasto przyjazne młodzieży to przede wszystkim miasto bezpieczne i czyste. To także miasto, które umożliwia młodym ludziom swobodny rozwój, m.in. poprzez szeroką ofertę edukacyjną i zapewnienie młodym ludziom miejsc pracy (*nie tylko do ulotek*), również poprzez wspieranie startupów. To również miasto rozrywkowe, zapewniające szeroki wybór różnych atrakcji. Miasto przyjazne młodzieży oznacza także miasto pełne przyjaznych ludzi oraz miasto z dobrą infrastrukturą, na co zwróciła uwagę głównie młodzież z niepełnosprawnościami.

Rysunek 4. Definicja miasta przyjaznego młodzieży

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników grup warsztatowych.

KRAKÓW MIASTEM PRZYJAZNYM MŁODZIEŻY?

Zdania na temat tego, czy Kraków jest miastem przyjaznym młodzieży są podzielone. Młodzież, która uznaje **Kraków za przyjazny młodzieży** (przede wszystkim uczniowie liceum, technikum oraz młodzież z niepełnosprawnościami) wskazuje przede wszystkim na „klimat miasta”, fakt, że *dużo się w nim dzieje* oraz że jest miastem otwartym, które stwarza sporo możliwości rozwoju.

Część młodzieży (przede wszystkim uczniowie gimnazjum i szkoły zawodowej) uważa natomiast, że **miasto przyjazne młodzieży to na pewno nie Kraków**. Opinia argumentowana jest przede wszystkim niewystarczającą liczbą wydarzeń organizowanych w mieście dla młodych ludzi. Według uczniów szkoły zawodowej, to co jeszcze dyskwalifikuje Kraków jako przyjazny dla młodzieży, to również fakt, że jest on niebezpieczny (*miasto przyjazne to miasto, gdzie nie podchodzą do Ciebie i nie pytają komu kibicujesz*). Według nich Kraków nie stwarza również wystarczających możliwości edukacyjnych i zawodowych, stąd nie można nazwać go miastem przyjaznym dla młodzieży. Uczniowie technikum podpowiadają, że to, co uczyniłoby Kraków miejscem bardziej im przyjaznym, to usprawnienie komunikacji między Krakowem, a mniejszymi sąsiednimi miejscowościami, z których dużo uczniów dojeżdża do szkół.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA ROZWÓJ MIASTA

Młodzież, niezależnie od wieku i typu szkoły do której uczęszcza, w zdecydowanej większości **nie czuje się odpowiedzialna za rozwój miasta**. Jako główny argument pada brak przekonania, że można mieć rzeczywisty wpływ na rozwój miasta. Uczniowie nie wierzą w siłę sprawczą swoich potencjalnych działań. Dodatkowo są przekonani, że ich zdanie, jako ludzi młodych, nie ma żadnego znaczenia, nie liczy się.

Nie czuję się odpowiedzialna, moje zdanie nie ma znaczenia.

Jesteśmy w takim wieku, że nikt nie traktuje nas poważnie.

Przedstawiciele młodzieży gimnazjalnej

Jesteśmy za młodzi.

Nie pracuję tutaj, nie zarabiam, więc się nie czuję.

No są od tego raczej inni ludzie, tak? Radni miasta, prezydent.

Moja opinia nic nie znaczy.

No właśnie, wśród tylu ludzi przecież jedna osoba nic nie zmienia.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

Brak poczucia odpowiedzialności za miasto związany jest również mocno z brakiem możliwości decydowania przez uczniów w głosowaniu o różnych kwestiach związanych z miastem.

Wszyscy dorośli są odpowiedzialni. No bo niektórzy głosują na plac zabaw na przykład, a niektórzy na jakąś budkę z piwem lub z czymś. Każdy dorosły może zagłosować, a dzieci nie mają takiego prawa.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

Zdaniem uczniów, którzy nie czują się odpowiedzialni za rozwój Krakowa, **za miasto odpowiadają przede wszystkim jego władze** – prezydent, radni, ale również dorośli mieszkańcy Krakowa.

Pojedyncze osoby miały zdanie odmienne i wyraziły poczucie indywidualnej odpowiedzialności z rozwój miasta. Według nich **odpowiedzialność za rozwój miasta spoczywa na wszystkich jego mieszkańcach**. Co więcej, część z tych osób planuje w przyszłości angażować się w działalność organizacji, które będą sprzyjać rozwojowi Krakowa.

Jakby każdy mówił, że to nie jest jego obowiązek to by nikt tym nie zarządzał po prostu. Jak miasto no to wszyscy jego obywatele powinni się angażować. (...)

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Zapytaliśmy krakowskich uczniów o to, co oni sami mogą robić dla miasta. Po dłuższym namyśle, wymienione zostały przede wszystkim troska o wygląd miasta (np. poprzez sprzątanie, ale także nie śmiecenie) oraz dbanie o jego kulturę (choćby przez okazywanie szacunku zabytkom, pomnikom). Oryginalni w swoich pomysłach na temat działań na rzecz Krakowa byli uczniowie z niepełnosprawnościami, którzy wspomnieli dodatkowo o popularyzacji Krakowa oraz udziale w różnego rodzaju spotkaniach, dyskusjach, mających na celu zmianę sytuacji w mieście. Jediną grupą, która nie miała na to żadnego pomysłu, byli uczniowie gimnazjum.

W sumie teraz w jakiś sposób to robimy (coś dla miasta), bo mówimy Paniom co byśmy chcieli zmienić i Panie podadzą to gdzieś dalej, no i ktoś to będzie analizował. Więc możemy go (Kraków) zmieniać w taki sposób

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

ZAINTERESOWANIE SPRAWAMI MIASTA

Można odnieść wrażenie, że brak poczucia odpowiedzialności za miasto wiąże się między innymi z tym, że **młodzież nie interesuje się sprawami miasta** (*Może my jesteśmy za młodzi po prostu, żeby się czymś takim interesować*) ani swojej najbliższej okolicy. Bardzo często, jeżeli uczniowie dowiadują się o czymś, co dzieje się w ich dzielnicy, to tylko dlatego, że ktoś z grona najbliższych lub znajomych im o tym powiedział.

Konsekwencją braku zainteresowania sprawami miasta jest między innymi stosunkowo **niska świadomość istnienia budżetu obywatelskiego**, nieznanostwo jego zasad (*Chyba nikt się tym nie interesuje, póki co. Na razie mamy inne (zainteresowania); To są pytania dla starszych ludzi moim zdaniem*). Pojedyncze osoby wiedziały na czym polega idea budżetu obywatelskiego, nie wiedziały natomiast, że jako młodzi ludzie również mogą zgłaszać swoje własne projekty. Wyjątek stanowią tutaj uczniowie z niepełnosprawnością, którzy wiedzieli również o możliwości zgłaszania swoich autorskich pomysłów, zostali natomiast do tego przedsięwzięcia skutecznie zniechęceni podczas prelekcji na temat budżetu obywatelskiego, kiedy osoba prowadząca wyraziła brak wiary w dofinansowanie przedstawionej przez młodzież inicjatywy.

PRZYSZŁOŚĆ W KRAKOWIE?

Jako podsumowanie rozmowy dotyczącej Krakowa, zapytaliśmy młodzież **czy wiąże swoją przyszłość z Krakowem**. Znaczna część badanych odpowiedziała na to pytanie twierdząco. Chęć pozostania nastolatków w Krakowie wynika przede wszystkim z **przywiązania do miasta**, z faktem, że Kraków jest już niejako przez nich „oswojony”. To miasto, w którym uczniowie się urodzili, miasto rodzinne, które **zaspokaja wszystkie ich potrzeby**. Dodatkowo Kraków stwarza **dużo możliwości rozwoju**, zarówno w zakresie edukacji, jak i pracy. Opinia ta wyrażona została zwłaszcza przez uczniów szkoły zawodowej oraz technikum, a także przedstawiciele młodzieży z niepełnosprawnościami, która zwróciła uwagę na dodatkowy fakt: Kraków, na tle innych miast, jest lepiej dostosowany do potrzeb osób o różnym stopniu sprawności.

Tu się urodziłem, tu dorastałem, tu się wychowałem, to miejsce znam i nie chce stąd wyjeżdżać.

Po co mamy zmieniać środowisko, w którym się dobrze czujemy, w którym wszystko znamy?

Ciężko o lepsze miasta, a przy okazji ja mam tutaj w okolicy całą rodzinę i wszystko tak naprawdę, co się na mnie składa jako na osobę, więc czemu nie skorzystać z tego?

Tu się urodziliśmy, przyzwyczailiśmy się do tego miasta, zżyliśmy się z nim. Ciężko tak teraz zmienić i po prostu wyjechać.

Przedstawiciele młodzieży ponadgimnazjalnej

W Krakowie jest lepsze dostosowanie (do potrzeb osób słabowidzących i niewidomych) niż w mniejszych miastach. W moim rodzinnym mieście nie ma uczelni, nie ma nic i są mniejsze możliwości rozwijania się w sumie niż w Krakowie.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnościami

Wśród badanych znalazły się również osoby, które nie wiążą swojej przyszłości z Krakowem (głównie gimnazjaliści i licealiści). Zdecydowaną **niechęć do pozostania w Krakowie** uczniowie argumentowali przede wszystkim większymi możliwościami – edukacyjnymi, zawodowymi i zarobkowymi – za granicą (*Nie widzę tu przyszłości; Za granicą jest łatwiej*). Dodatkowo, młodzież chciałaby w przyszłości zamieszkać gdzieś, gdzie jest czystsze powietrze.

Generalnie jednak uczniowie mają świadomość, że ich przyszłość, w dużej mierze będzie zależała od tego jak potoczą się ich losy edukacyjne i zawodowe, co zostało wyrażone wprost.

W dużej mierze będzie zależało to też od tego czy znajdziemy tu pracę czy nie.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Jak mi się uda być piłkarzem to będę celował poza granice Polski, no dobra, Wisła Kraków, tu też bym chciał być, ale bym jednak celował poza granice Polski. A jakbym na przykład został masażystą no to bardziej Kraków, bo w Krakowie masaż jest popularny.

No właśnie masaż w Krakowie jest aż za bardzo popularny, no i w Krakowie jest mniej za masaż płacone niż w takich mniejszych miastach, gdzie nie ma tych masażystów.

Przedstawiciel młodzieży z niepełnosprawnością

To, co zachęciłoby młodzież do planowania swojej przyszłości w Krakowie to przede wszystkim **lepszą ofertą edukacyjną** (edukacja wysokiej jakości, zróżnicowane profile kształcenia zawodowego, duży wybór studiów) oraz **lepszą ofertą pracy** (więcej miejsc pracy, ale także większe wynagrodzenie za wykonywaną pracę, dofinansowanie dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą).

Miasto powinno oferować więcej pracy dla młodych.

Chcemy zarobić, ale nie mamy gdzie (...) Możemy tylko rozdawać ulotki, ale to jest mało płatne.

Przedstawiciele młodzieży gimnazjalnej

Żeby była praca i lepsza płaca.

Przedstawiciel młodzieży ponadgimnazjalnej

Młodzież oczekiwałaby również lepszego zagospodarowania przestrzeni miejskiej, czystszej powietrza oraz jeszcze lepszego dostosowania miasta do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami.

Aby ułatwić komunikację na linii miasto-młodzież, uczniowie szkoły gimnazjalnej zaproponowali **utworzenie „rady młodych”**, która podczas regularnych spotkań, omawiałaby najważniejsze z punktu widzenia młodzieży, kwestie. Uczniowie zadeklarowali chęć aktywnego udziału w tego rodzaju inicjatywie.

ULUBIONE MIEJSCA W KRAKOWIE

Sposób spędzania czasu i wybór miejsca jest zależny od pory roku. Zimą młodzi częściej spotykają się w domach lub miejscach publicznych takich jak puby, kawiarnie, centra

handlowe czy kina – *(zimą nie bardzo chce się spacerować)*. Natomiast latem czas spędzają w miejscach w przestrzeni publicznej Krakowa - na boiskach, w parkach. Niektórzy wyjeżdżają poza miasto. Jako swoje ulubione miejsca w Krakowie uczniowie wymienili Zakrzówek, Krzemionki, Kopiec Kraka, Bulwary Wiślane, krakowski Rynek Główny, pas startowy Muzeum Lotnictwa Polskiego.

Co ciekawe młodzież reprezentująca liceum najrzadziej wybiera galerie handlowe jako miejsce spędzania czasu, a osoby ze szkół zawodowych zapytani o ulubione miejsca wymieniają przede wszystkim mieszkania swoich kolegów i koleżanek. Najtrudniej ulubione miejsca było wskazać młodzieży z niepełnosprawnościami, zapewne z powodu tego, że najwięcej czasu spędzają na terenie szkoły. Uczniowie szkoły gimnazjalnej wyraźnie, ze względów bezpieczeństwa unikają ulicy Bojki (*unikamy ulicy Bojki - same dresy*).

UDZIAŁ W WYDARZENIACH

Osoby badane zapytane o udział w konkretnych wydarzeniach organizowanych w mieście Kraków przede wszystkim wspominają o uczęszczaniu na koncerty, spotkania organizowane w różnych miejscach publicznych (spotkania Youtuberów, Wianki, Parada Smoków), festiwale (np. Festiwal Kolorów) czy wydarzenia sportowe (mecze siatkówki, piłki nożnej). Znacznie rzadziej w wydarzeniach miejskich zorganizowanych przez miasto biorą udział uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych, na które wyjścia organizuje sama szkoła (koncerty uczniów szkoły muzycznej, wspólne wyjścia na mecz, kulinarne dni tynieckie, Parada Smoków, akcja Kocham Kraków z wzajemnością).

O wydarzeniach kulturalnych uczniowie dowiadują się najczęściej przez Internet, przez portale społecznościowe, głównie Facebook. Niektórzy mówią także o słupach ogłoszeniowych, reklamach radiowych, rekomendacji znajomych bądź, jak w przypadku uczniów szkoły dla uczniów niepełnosprawnych, od nauczycieli (*Jeden powie drugiemu, drugi następnemu*).

W odniesieniu do wydarzeń nieformalnych, młodzi biorą udział w spotkaniach we własnym gronie, urządzanych także pod nieobecność rodziców (np. urodziny, sylwester), które odbywają się w ich domach (*u kogoś w domu, jak ktoś ma wolną chatę to robi imprezę*), bądź latem w przestrzeni miejskiej (*siedzimy w parkach; chodzimy na ogniska*), na świeżym powietrzu. Podczas spotkań nieformalnych zdarza się uczniom pić alkohol. Najczęściej o wszystkich spotkaniach uczniowie dowiadują się o przez Internet, wykorzystując do kontaktu portale społecznościowe: Facebook czy Snapchat.

OFERTA KULTURALNA KRAKOWA

Młodzi nie znają oferty kulturalnej miasta, nie śledzą jej na bieżąco (*Nie wchodzimy na strony o wydarzeniach, nie wiemy co się dzieje*). Nie czynią szczególnego wysiłku, aby ją poznać, ponieważ specjalnie się nią nie interesują, sięgając po nią dopiero wtedy, kiedy chcą dowiedzieć się czegoś konkretnego. Ich informacje na temat różnych wydarzeń są bardzo wycinkowe i zależą od konkretnych zainteresowań lub informacji pozyskanych od rodziców lub kolegów.

Zdecydowana większość badanych ocenia, że miasto posiada wystarczającą ofertę skierowaną do młodych. Badani zgodnie podkreślają, że potrzebują „oferty od miasta” i liczą na imprezy organizowane przez „miasto” (*Oferta miasta jest potrzebna, mamy gdzie pójść, możemy się czegoś dowiedzieć*).

Z wypowiedzi badanych wynika jednak, że mają oni kłopot z dotarciem do informacji o tym, co i gdzie się dzieje. Mimo iż istnieje co najmniej kilkanaście fanpage’y na portalach społecznościowych dotyczących imprez w Krakowie (włączając bardzo dobrze prowadzony, oficjalny fanpage krakow.pl) w badaniu pojawiły się postulaty stworzenia takiego fanpage.

CO MOGŁO BY ZAOFEROWAĆ MIASTO?

Uczniowie mają trudność ze wskazaniem konkretnych potrzeb w zakresie oferty miasta. Na to pytanie odpowiadają niechętnie, przekonani, że ich głos się nie liczy. Zachęcenii do wypowiedzi z jednej strony oczekują większej ilości np. spotkań z nietuzinkowymi ludźmi, a z drugiej imprez otwartych, plenerowych, takich jak Światowe Dni Młodzieży. Ich sugestie odnoszące się do organizowania dodatkowych spotkań, koncertów czy eventów szczególnie dotyczą okresu wakacji. Młodzi postulują również, aby powstało więcej klubów sportowych czy park rozrywki, w którym znalazłyby się atrakcje nie tylko dla dzieci, ale również młodzieży, np. strzelnica czy ścianka wspinaczkowa. Ponadto to, czego uczniowie oczekiwali w kontekście kierowanej do nich oferty, to przede wszystkim niższe ceny, zwłaszcza w przypadku wydarzeń sportowych (*Jak się spojrzysz na wydarzenia sportowe to są bardzo zawyżone ceny, np. w Tauron Arenie. Hokej, siatka, tam są makabryczne ceny na takie rzeczy*). Młodzi narzekali również na brak miejsc, w którym mogliby spędzać czas zimą (*gdzie jest ciepło*), ale bez konieczności wydawania pieniędzy (*Idąc do kina czy kawiarni, trzeba wydać sporo pieniędzy*).

Uczniowie poproszeni o udzielenie kilku rad osobom przygotowującym dla nich ofertę, oprócz niższych cen wymienili: organizowanie wydarzeń w weekendy, utworzenie fanpage’a, który agregowałby informacje o różnych wydarzeniach oraz jego dobra promocja, reklama (np. krótki film na YouTube).

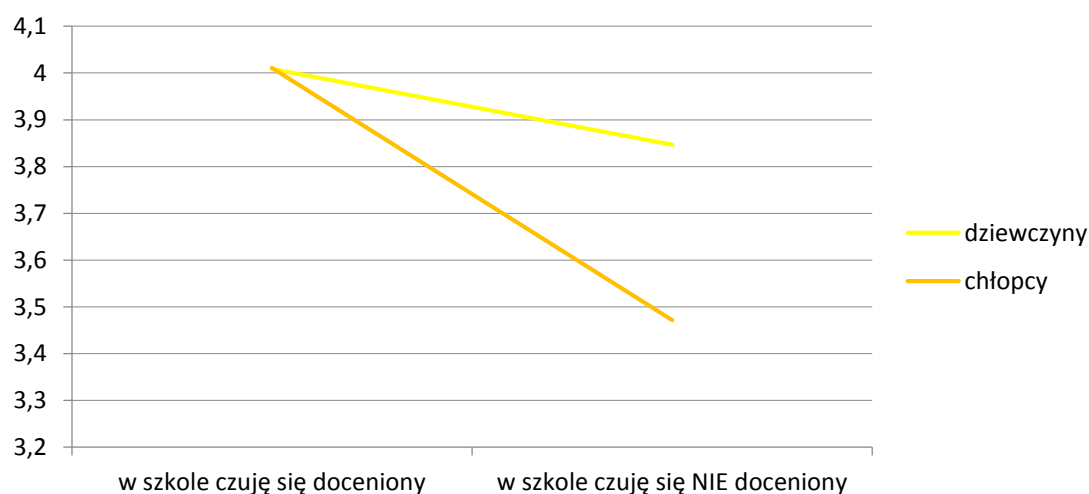
Z dodatkowymi prośbami zwrócili się uczniowie z gimnazjum dla niepełnosprawnych. Ponieważ zdecydowaną większość swojego czasu spędzają na terenie szkoły/internatu, trudno było wypowiedzieć się uczniom na temat miejsc, których im potencjalnie brakuje. Jak sami wskazują, wiele zapewnia im szkoła. Marzą jednak o dostępie do sali gimnastycznej, która byłaby dostosowana do ich potrzeb (*Nie ma tu nic takiego co byśmy chcieli. Większość mamy w tej szkole, ale... Może jakaś sala do ćwiczeń (...), taka wyłożona materacami, żeby miękko było i można było trenować (np. boks), a nie uszkodzić się*). Ponadto młodzież ma możliwość oglądania filmów z audiodeskrypcją tylko, jeżeli projekcja organizowana jest przez szkołę. Żadne kino w Krakowie nie ma w stałej ofercie filmów z audiodeskrypcją. Jeśli natomiast zaistniałaby możliwość ich oglądania, uczniowie woleliby korzystać ze słuchawek (*Żeby nie była supergłośna (audiodeskrypcja), że się z filmu nic nie wie, tylko jakby w tle puszcza*

i powinna być na słuchawkach, nie dla wszystkich, bo to też przeszkadza widzącym i się denerwują). Druga prośba odnosi się do swobodnego dostępu osób słabowidzących lub niewidomych do pełnego uczestnictwa w wystawach muzealnych. Sporym utrudnieniem jest dla nich bowiem brak możliwości dotykania eksponatów (*Są muzea, w którym stoi jakaś Pani, która na nic nie pozwala i się czepia nawet jak się patrzysz na któryś z obrazów krzywo*).

SZKOŁA A KRAKÓW

Dodatkowe analizy na zmiennych wykorzystanych w badaniu CAWI ujawniły efekt¹², który mówi o związku między poziomem poczucia docenienia w szkole a zadowoleniem z mieszkania w Krakowie ze względu na płeć osoby badanej. **Młodzież, która czuje się doceniona w swojej szkole, zarówno dziewczęta jak i chłopcy (bez względu na wiek), są zadowoleni z faktu, że mieszkają w Krakowie. Natomiast chłopcy, którzy czują się w szkole niedocenieni istotnie gorzej oceniają Kraków jako swoje miejsce zamieszkania.** Podczas gdy dziewczyny mimo to oceniają Kraków dalej pozytywnie. Dane te pokazują, że dla młodzieży męskiej istotną zmienną będącą predyktorem ich postawy wobec miejsca zamieszkania jest samopoczucie modelowane przez szkołę.

Wykres 11. Ocena Krakowa jako miejsca zamieszkania w zależności od poczucia docenienia w szkole i płci. Oś Y opisuje ocenę Krakowa w oczach młodzieży - im wyższy wynik tym wyższa wartość.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych w badaniu CAWI

¹² Do przeprowadzenia analizy wykorzystano makro Hayes (2013), model 1. W analizach jako kowariant został uwzględniony poziom poczucia własnej wartości badanych aby uchwycić sam efekt netto poczucia doceniania w szkole.

Parametry statystyczne modelu:

	R2-chng	F	p
Int.	,0073	3,3142	,059

Conditional effect of X on Y at values of the moderator(s):

Sex	Effect	se	t	p	LLCI	ULCI
1,0000	,1216	,1155	1,0523	,2932	-,1055	,3486
2,0000	,4036	,1033	3,9080	,0001	,2006	,6066

Efekt tej dodatkowej analizy można traktować tylko poglądowo ze względu na fakt, że projekt badania miał na uwadze eksploracyjny i diagnostyczny charakter raportu. Niemniej jednak jest on ciekawy i zachęca do dalszych, bardziej szczegółowych badań specyfiki krakowskiej młodzieży w przyszłości. Pokazuje on, że przyglądając się dogłębnie sytuacji i odczuciom młodzieży można wnioskować o przyczynach chociażby zadowolenia z Krakowa jako miejsca zamieszkania. Sam prezentowany efekt jest trudny w interpretacji. Można pokusić się o podejrzenia, że dla dziewczyn na ocenę Krakowa mają wpływ kwestie niezwiązane ze szkołą a specyficznie z poczuciem swojej ważności i docenienia w niej. Tę dodatkową część warto zakończyć otwartym pytaniem badawczym, co powoduje, że młodzież czuje się w Krakowie dobrze a co wpływa na negatywny stosunek do miasta?

Wydaje się, że badania na reprezentatywnej próbie lub badania eksperymentalne mogłyby przynieść satysfakcjonujące odpowiedzi na powyższe pytania.

PODSTAWOWE INFORMACJE O FUNDACJI ROZWOJU BADAŃ SPOŁECZNYCH

→ Fundacja Rozwoju Badań Społecznych (FuRBS) to organizacja skupiona na doskonaleniu i promocji metod badań społecznych i analizy danych w życiu społeczno-gospodarczym, w szczególności do rozwiązywania istotnych problemów społecznych, modernizacji kraju oraz do rozwoju społeczności lokalnych.

→ Dążymy do tego, by badania społeczne i analiza danych nadążały za postępem technologicznym i zmieniającymi się potrzebami społecznymi, a przy tym były dostępne i zrozumiałe dla szerokiego grona odbiorców.

→ Prowadzimy prace badawczo-rozwojowe służące poszerzeniu stosowania badań społecznych i analizy danych w praktyce życia społecznego.

→ Dziedziną szczególnego zainteresowania Fundacji są działania na rzecz wzrostu rangi i wykorzystywania w praktyce badań danych zastanych i metod niereaktywnych.

→ Świadczymy również usługi konsultingu badawczego i analitycznego w dziedzinie badań naukowych, badań rynku i ewaluacji oraz usługi szkoleniowe z zakresu metod i technik badawczych, statystycznej analizy danych i obsługi narzędzi analitycznych.

→ Zespół FuRBS tworzą socjologowie, badacze z wieloletnim doświadczeniem w badaniach społecznych, badaniach rynku i ewaluacji, jednocześnie nauczyciele akademicki aktywni na polu dydaktycznym, badawczym i publikacyjnym.

→ W ciągu ostatnich dziesięciu lat eksperci Fundacji brali udział w kilkudziesięciu badaniach, analizach, ekspertyzach i ewaluacjach wykonywanych na rzecz instytucji publicznych, samorządów, NGO i przedsiębiorstw.

→ W swojej działalności dążymy do zapewnienia najwyższej jakości badań i analiz z wykorzystaniem najnowszej wiedzy naukowej oraz dbałością o przestrzeganie standardów naukowych w badaniach.

ZAŁĄCZNIKI

Narzędzie wykorzystujące technikę CAWI

Cześć, W Twojej szkole przeprowadzane jest obecnie badanie, którego celem jest poznanie problemów, nadziei i zagrożeń z którymi na co dzień spotykasz się Ty, jak i Twoi rówieśnicy. W badaniu biorą udział uczniowie z wybranych krakowskich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Twoje odpowiedzi na pytania są anonimowe i nikt poza przeprowadzającymi badania nie będzie miał do nich dostępu. Uzyskane odpowiedzi będą analizowane w sposób zbiorczy. Bardzo prosimy o szczere wypowiedzi to nie jest test nie ma dobrych, ani złych odpowiedzi. Staraj się zaznaczyć pierwszą odpowiedź, która przyjdzie ci do głowy. Uzyskane odpowiedzi pomogą lepiej dostosować działania prowadzone przez władze Miasta Krakowa i skierowane do młodzieży, więc powodzenie badania zależy od Ciebie! Zapraszamy do wypełnienia ankiety! Fundacja Rozwoju Badań Społecznych

Na początek prosimy Cię o udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące Twojej szkoły.

1. Poniżej znajdują się różne stwierdzenia odnoszące się do Twojej szkoły i klasy.

W każdym wierszu zaznacz tylko jedną odpowiedź

	Tak	Ani tak, ani nie	Nie
W szkole czuję się na ogół bezpiecznie.	☐	☐	☐
Ufam swojemu wychowawcy.	☐	☐	☐
Czuję się dobrze wśród swoich kolegów i koleżanek z klasy.	☐	☐	☐
Koledzy i koleżanki z klasy czasem się ze mnie wyśmiewają, obgadują mnie.	☐	☐	☐
Dobrze orientuje się w ofercie zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę.	☐	☐	☐
W szkole czuję się doceniony.	☐	☐	☐

2. Gdyby Twój najlepszy kolega/koleżanka z klasy miał kłopoty, do kogo zwróciłbyś/aś się w pierwszej kolejności po pomoc dla niego/niej?

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Do rodziców/opiekunów
- Do starszego kolegi/koleżanki ze szkoły
- Do wychowawcy
- Do innego nauczyciela ze szkoły
- Do rodzeństwa
- Do nikogo sam/a próbowałbym znaleźć rozwiązanie
- Do innej osoby, jakiej?:

W tej części będziesz proszony/a o udzielenie odpowiedzi dotyczących Krakowa i spędzania wolnego czasu w mieście.

3. Ile przeciętnie masz wolnego czasu w ciągu dnia (chodzi nam o taki czas, o którym sam decydujesz, jak go spędzisz):

Wpisz odpowiednie wartości w godzinach np. jeśli masz do dyspozycji 1 godzinę i 30 minut wpisz: 1,5

4. Jak najchętniej spędzasz czas wolny?

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Siedzę w domu przed komputerem, oglądam TV, słucham muzyki, gram w gry itp.
- Spotykam się z kolegami/koleżankami w moim domu/mieszkańiu
- Chodzę do znajomych, kolegów/koleżanek do ich domu/mieszkania
- Chodzę do pubów, kawiarni, klubów
- Chodzę do kina
- Chodzę do teatru, filharmonii, muzeów
- Uprawiam sport na świeżym powietrzu boisku, parku, odkrytym korcie tenisowym itp
- Uprawiam sport w siłowni, klubie, sali gimnastycznej, zadaszonym lodowisku itp.
- Chodzę na zorganizowane zajęcia pozalekcyjne
- Działam wolontaryjnie w organizacji, stowarzyszeniu
- Spaceruję w okolicy zamieszkania, Rynku lub innej części miasta
- Spędzam czas w inny sposób napisz w jaki:

5. Jak często spędzasz swój wolny czas w wymienionych miejscach? Wskaż częstotliwość bywania w różnych miejscach z pominięciem własnego domu.

W każdym wierszu zaznacz tylko jedną odpowiedź

	Nigdy	Kilka razy w roku	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w tygodniu	Codziennie
Pub	☐	☐	☐	☐	☐
Kawiarnia, restauracja lub pizzeria	☐	☐	☐	☐	☐
Kino	☐	☐	☐	☐	☐
Dom kultury, młodzieżowy dom kultury	☐	☐	☐	☐	☐
Biblioteka, muzeum i inne miejsca kultury	☐	☐	☐	☐	☐
Obiekt sportowy siłownia, basen, boisko, kort tenisowy itp.	☐	☐	☐	☐	☐
Galeria handlowa, hipermarket	☐	☐	☐	☐	☐
Park, bulwary i inne przestrzenie zielone	☐	☐	☐	☐	☐

Rynek Główny i okolice wraz z Kazimierzem	☐	☐	☐	☐	☐
Plac, miejsce na terenie dzielnicy gdzie można posiedzieć	☐	☐	☐	☐	☐
W domu kolegi/koleżanki	☐	☐	☐	☐	☐
W domu dziewczyny/chłopaka	☐	☐	☐	☐	☐
W domu dziadków/dalszej rodziny	☐	☐	☐	☐	☐
Inne miejsce, jakie?					

6. Wskaż wszystkie miejsca, których brakuje w Twojej okolicy (miejscu zamieszkania), a w których chętnie spędzałbyś/abyś czas.

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Pub
- Kawiarnia, restauracja lub pizzeria
- Kino
- Dom kultury, młodzieżowy dom kultury
- Biblioteka, muzeum i inne miejsca kultury
- Obiekt sportowy siłownia, basen, boisko, kort tenisowy itp.
- Galeria handlowa, hipermarket
- Plac, miejsce na terenie dzielnicy gdzie można posiedzieć.
- Park, bulwary i inne przestrzenie zielone
- Inne miejsce, jakie?:
-
- Nie brakuje mi w okolicy takich miejsc

7. W jakim stopniu jesteś zadowolony/a z tego, że mieszkasz w Krakowie?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Bardzo zadowolony/a
- Raczej zadowolony/a
- Ani zadowolony/a, ani niezadowolony/a
- Raczej niezadowolony
- Bardzo niezadowolony

8. Dlaczego jesteś niezadowolony/a z zamieszkania w Krakowie?

W tej części będziesz pytany/a o różne rzeczy związane z Tobą i Twoją rodziną.

9. Ludzie mają w życiu różne cele i dążenia. Które z poniższych celów są dla Ciebie najważniejsze?

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Ciekawa praca, zgodna z Twoimi zainteresowaniami
- Miłość, przyjaźń
- Udana życie rodzinne
- Zdobywanie dużych pieniędzy
- Zrobienie kariery zawodowej
- Spokojne życie bez kłopotów, konfliktów
- Życie barwne, pełne rozrywek
- Bycie użytecznym dla innych
- Prestiż, szacunek otoczenia
- Zdobywanie dobrego wykształcenia

10. Poniżej znajdują się różne stwierdzenia, które odnoszą się do Twoich przekonań o sobie. Wskaż, w jakim stopniu zgadzasz się bądź nie zgadzasz się z każdym z tych twierdzeń, zaznaczając jedną z czterech możliwych odpowiedzi. Postaraj się określić to, co naprawdę sądzisz. Liczą się tylko szczerze odpowiedzi.

W każdym wierszu zaznacz tylko jedną odpowiedź

	Zdecydowanie zgadzam się	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Uważam, że jestem osobą wartościową przynajmniej w takim samym stopniu, co inni.	☐	☐	☐	☐
Uważam, że posiadam wiele pozytywnych cech.	☐	☐	☐	☐
Ogólnie biorąc jestem skłonny/a sądzić, że nie wiedzie mi się.	☐	☐	☐	☐
Potrafię robić różne rzeczy tak dobrze, jak większość innych ludzi.	☐	☐	☐	☐
Uważam, że nie mam wielu powodów, aby być z siebie dumnym/a.	☐	☐	☐	☐
Lubię siebie.	☐	☐	☐	☐
Ogólnie rzecz biorąc, jestem z siebie zadowolony/a.	☐	☐	☐	☐
Chciałby/abym mieć więcej szacunku do siebie.	☐	☐	☐	☐
Czasami czuję się bezużyteczny/a.	☐	☐	☐	☐
Niekiedy uważam, że jestem do niczego.	☐	☐	☐	☐

11. Z kim na stałe mieszkasz? Wskaż wszystkie osoby dorosłe z którymi mieszkasz:

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Z obojgiem rodziców
- Z obojgiem rodziców i pełnoletnim rodzeństwem
- Z obojgiem rodziców i z kimś z dalszej rodziny np. babcią, ciocią
- Z obojgiem rodziców, pełnoletnim rodzeństwem i z kimś z dalszej rodziny np. babcią, ciocią
- Tylko z matką
- Tylko z matką i pełnoletnim rodzeństwem
- Tylko z matką i z kimś z dalszej rodziny np. babcią, ciocią
- Tylko z ojcem
- Tylko z ojcem i pełnoletnim rodzeństwem
- Tylko z ojcem i z kimś z dalszej rodziny np. babcią, ciocią
- Tylko z kimś z dalszej rodziny np. babcią, ciocią
- Inna sytuacja:

12. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy Twoi rodzice pracowali za granicą?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Oboje rodzice przez ostatnie 12 miesięcy stale pracowali za granicą.
- Ojciec przez ostatnie 12 miesięcy stale pracował za granicą.
- Matka przez ostatnie 12 miesięcy stale pracowała za granicą.
- Oboje rodzice w ciągu ostatnich 12 miesięcy przez jakiś czas pracowali za granicą np. sezonowo.
- Ojciec w ciągu ostatnich 12 miesięcy przez jakiś czas pracował za granicą np. sezonowo.
- Matka w ciągu ostatnich 12 miesięcy przez jakiś czas pracowała za granicą np. sezonowo.
- Żadne z rodziców nie pracowało w ciągu ostatnich 12 miesięcy za granicą.

13. Poniżej znajdują się stwierdzenia odnoszące się do Twoich relacji z rodzicami.

Zaznacz dowolną ilość odpowiedzi

	Matka - TAK	Matka - NIE	Ojciec - TAK	Ojciec - NIE
Moja matka/ojciec określają ścisłe zasady w domu dotyczące tego, co ja mogę robić.	☐	☐	☐	☐
Moja matka/ojciec określają ścisłe zasady dotyczące tego, co mogę robić poza domem.	☐	☐	☐	☐
Moja matka/ojciec interesują się osiąganymi przeze mnie wynikami w szkole.	☐	☐	☐	☐
Moja matka/ojciec mają czas, by ze mną porozmawiać, gdy tego potrzebuje	☐	☐	☐	☐
Moja matka/ojciec wiedzą, z kim spędzam czas wolny.	☐	☐	☐	☐
Moja matka/ojciec wiedzą gdzie ja spędzam czas wolny.	☐	☐	☐	☐

Moja matka/ojciec dają mi poczucie bezpieczeństwa.	☐	☐	☐	☐
Zawsze mogę liczyć na pomoc ze strony matki/ojca.	☐	☐	☐	☐
Matka/ojciec akceptują moje decyzje.	☐	☐	☐	☐
Bardzo podoba mi się sposób życia mojej matki/ojca.	☐	☐	☐	☐
Matka/ojciec pomagają mi w odrabianiu prac domowych.	☐	☐	☐	☐
Matka/ojciec starają się rozwijać moje zainteresowania kulturalne chcąc żebym chodził/a do kina, teatru, muzeum, czytał/a dobre książki	☐	☐	☐	☐

14. Wskaż nie więcej niż dwie osoby:

Zaznacz dowolną ilość odpowiedzi

	Matka	Ojciec	Rodzeństwo	Koledzy/ koleżanki z klasy	Koledzy/ koleżanki spoza klasy	Chłopak/ dziewczyna
Z którymi najchętniej spędzasz czas wolny	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Z którymi najchętniej dyskutujesz/rozmawiasz	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Które mają największy wpływ na podejmowane przez Ciebie decyzje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Na których uznaniu najbardziej Ci zależy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Na które przede wszystkim możesz liczyć w trudnych chwilach	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Czy masz najlepszego przyjaciela/przyjaciółkę?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Tak, ze szkoły do której uczęszczam
- Tak, spoza szkoły
- Nie

16. Czy miałeś/aś kiedykolwiek chłopaka/dziewczynę?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Tak, mam obecnie
- Tak, miałem/am w przeszłości
- Nie

To już ostatnie pytania ankiety. W tej części prosimy Cię o odpowiedź na podstawowe pytania dotyczące Ciebie i Twojej rodziny.

17. W którym roku się urodziłeś/aś?

18. Jaka jest Twoja płeć?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Chłopak
- Dziewczyna

19. Czy masz rodzeństwo?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Tak
- Nie

20. Ile masz rodzeństwa?

Podaj liczbę braci/siostr.

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9 i więcej

21. Jaka była Twoja średnia ocen w ostatnim roku szkolnym?

22. Do jakiej szkoły chodzisz?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Gimnazjum
- Liceum
- Technikum
- Szkoła zawodowa

23. Gdzie mieszkasz na stałe?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- W Krakowie
- Poza Krakowem

24. W której dzielnicy mieszkasz?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Dzielnica I: Stare Miasto
- Dzielnica II: Grzegórzki
- Dzielnica III: Prądnik Czerwony
- Dzielnica IV: Prądnik Biały
- Dzielnica V: Krowodrza
- Dzielnica VI: Bronowice
- Dzielnica VI: Dębniki
- Dzielnica VII: Zwierzyniec
- Dzielnica VIII: Dębniki
- Dzielnica IX: Łagiewniki - Borek Fatęcki
- Dzielnica X: Swoszowice
- Dzielnica XI: Podgórze Duchackie
- Dzielnica XII: Bieżanów - Prokocim
- Dzielnica XIII: Podgórze
- Dzielnica XIV: Czyżyny
- Dzielnica XV: Mistrzejowice
- Dzielnica XVI: Bieńczyce
- Dzielnica XVII: Wzgórze Krzesławickie
- Dzielnica XVIII: Nowa Huta
- Nie wiem

25. Wpisz nazwę miejscowości:

26. Czy mieszkasz obecnie w internacie/u dziadków/wujostwa?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Tak
- Nie

27. Ile czasu zajmuje Ci średnio powrót ze szkoły?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Do 10 minut
- Od 11 do 20 minut
- Od 21 do 30 minut
- Od 31 do 40 minut

- Od 41 do 50 minut
- Od 51 do 60 minut
- Powyżej godziny

28. Jaka jest obecna sytuacja zawodowa Twojej matki (opiekunki)?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Ma stałą pracę praca najemna, na własny rachunek, w firmie rodzinnej
- Wykonuje prace dorywcze
- Jest bezrobotna, ale nie poszukuje aktywnie pracy
- Jest bezrobotna i aktywnie poszukuje pracy
- Jest na emeryturze, rencie
- Nie pracuje - zajmuje się domem, opiekuje się dziećmi lub innymi osobami
- Nie wiem
- Moja matka opiekunka nie żyje

29. Jakie wykształcenie ma Twoja matka (opiekunka)?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Podstawowe
- Zawodowe
- Średnie technikum, liceum zawodowe, liceum ogólnokształcące
- Policealne lub pomaturalne
- Wyższe licencjackie, magisterskie
- Posiada stopień doktora, doktora habilitowanego lub tytuł profesora
- Nie wiem

30. Jaka jest obecna sytuacja zawodowa Twojego ojca (opiekuna)?

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Ma stałą pracę praca najemna, na własny rachunek, w firmie rodzinnej
- Wykonuje prace dorywcze
- Jest bezrobotny, ale nie poszukuje aktywnie pracy
- Jest bezrobotny i aktywnie poszukuje pracy
- Jest na emeryturze, rencie
- Nie pracuje - zajmuje się domem, opiekuje się dziećmi lub innymi osobami
- Nie wiem
- Mój ojciec opiekun nie żyje

31. Jakie wykształcenie ma Twój ojciec (opiekun)?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź

- Podstawowe
- Zawodowe
- Średnie technikum, liceum zawodowe, liceum ogólnokształcące
- Policealne lub pomaturalne
- Wyższe licencjackie, magisterskie

- Posiada stopień doktora, doktora habilitowanego lub tytuł profesora
- Nie wiem

32. Poniżej została przedstawiona lista stwierdzeń dotycząca Twojej sytuacji materialnej.

W każdym wierszu zaznacz tylko jedną odpowiedź

	Tak	Nie
Mam zapewnione trzy posiłki dziennie.	☐	☐
Do szkoły dostaję drugie śniadanie lub pieniądze przeznaczone na ten cel.	☐	☐
Codziennie mam dostęp do świeżych owoców i warzyw.	☐	☐
Mam książki odpowiednie do mojego wieku i wiedzy.	☐	☐
Mam sprzęt do zabaw na świeżym powietrzu (rower, roli, itp..)	☐	☐
Rodzice/opiekunowie zapewniają mi regularne rekreacyjne zajęcia dodatkowe np. pływanie, gra na instrumencie.	☐	☐
Mam własny komputer.	☐	☐
Rodziców/opiekunów stać na pokrycie kosztów moich wycieczek szkolnych	☐	☐
Mam spokojne miejsce do odrabiania prac domowych.	☐	☐
Gdy na zewnątrz jest zimno, w moim domu jest wystarczająco ciepło.	☐	☐
Mam stały dostęp do Internetu.	☐	☐
Mam co najmniej kilka sztuk nowych ubrań nie wszystkie moje ubrania pochodzą ze sklepów z używaną odzieżą.	☐	☐
Mam dwie pary należycie dobranego obuwia.	☐	☐
Mam możliwość zapraszania od czasu do czasu, przyjaciół do domu w celu zabawy.	☐	☐
Mam możliwość świętowania specjalnych okazji, takich jak: urodziny, imieniny, czy święta religijne.	☐	☐
Stać mnie od czasu do czasu na pójście do kina.	☐	☐

33. Skąd masz pieniądze na własne wydatki?

Zaznacz kilka odpowiedzi

- Mam stałe, regularne kieszonkowe
- Nie mam stałego kieszonkowego, ale nieregularnie dostaję pieniądze od rodziców lub innych członków rodziny
- Mam stałą pracę zarobkową ale nie praktyki zawodowe
- Pracuję nieregularnie, dorywczo
- Dostaję stypendium w szkole
- Z handlu w Internecie
- Dostaję pieniądze za praktyki zawodowe

Mam inne źródła dochodów:

34. Jaką kwotę pieniędzy miałeś/aś do dyspozycji na swoje wydatki (czyli takie, o których mogłeś/aś sam/a decydować) w ciągu ostatniego miesiąca?

Wpisz właściwą kwotę w zł.

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!

Narzędzie wykorzystywane na warsztatach z uczniami

Scenariusz do warsztatów
w ramach badania „Diagnoza krakowskiej młodzieży”

Wprowadzenie

Za chwilę weźmiecie udział w badaniu, którego celem jest poznanie opinii na temat różnych sytuacji, planów i oczekiwań, które dotyczą Wasi Waszych rówieśników. W badaniu biorą udział uczniowie z wybranych krakowskich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Wasze odpowiedzi na pytania są anonimowe. Nikt poza przeprowadzającymi badania nie będzie miał do nich dostępu. Bardzo prosimy Was o szczerze wypowiedzi – to nie jest test (nie ma dobrych, ani złych odpowiedzi). Nie oceniamy swoich wypowiedzi. Dzięki Waszym opiniom władze Miasta Krakowa będą mogły lepiej dostosować swoje działania skierowane do młodzieży. Nasze spotkanie będzie trwało około 2 godzin lekcyjnych). Badania prowadzone są przez Fundację Rozwoju Badań Społecznych. Mamy na imię Roksana i Dominika i będziemy prowadzić dzisiejsze spotkanie. Dziękujemy za udział w badaniu!

A teraz przedstawcie się i powiedzcie z czym kojarzy się Wam Kraków. **(5 min)**

I „JA” (15 min)

1. Jak się wyobrażacie za kilka lat? Kim chcielibyście być? Z czym wiążą się Wasze największe marzenia?
2. Technika projekcyjna: Dokończ pisemnie zdania:
 - a. Lubię/ cenię w Mamie/ Tacie/ Nauczycielu/w sobie..
 - b. Nie lubię/ nie cenię w Mamie/Tacie/Nauczycielu/ w sobie..
3. Skąd czerpicie inspiracje? Czy macie jakiś autorytet, kogoś, kogo zachowanie Wam się podoba, kogo chętnie naśladujecie?

Jak wygląda Wasz typowy dzień? A jak wyglądał Wasz ostatni weekend? (zrekonstruowanie budżetu czasowego)

II „SZKOŁA” (15 min)

1. Co dokładnie zdecydowało o wyborze waszej szkoły? Czy ktoś miał wpływ na podejmowane przez Was wybory?
2. A teraz opowiedzcie nam o swojej szkole. Co się Wam w niej podoba, a co nie? (program, zajęcia dodatkowe, nauczyciele, uczniowie, infrastruktura)
 - a. Z czego jesteście szczególnie zadowoleni w swojej szkole?
 - b. Z czego jesteście szczególnie niezadowoleni w swojej szkole?
 - c. Co chcielibyście zmienić w swojej szkole?
3. Czy zdarzają się Wam w szkole sytuacje stresujące? W jaki sposób sobie z nimi radzicie? Czy szkoła oferuje pomoc w tym zakresie? Jaką?
4. Czy jako uczniowie czujecie się w szkole bezpiecznie? Dlaczego tak, dlaczego nie?

5. Czy uczniowie/Wasi rówieśnicy przestrzegają ogólnych zasad zachowania w szkole? Które z nich są najczęściej łamane? Czy i w jaki sposób nauczyciele na nie reagują? Czy te sposoby są skuteczne? Wskażcie konkretne przykłady.
6. Czy spotkaliście się kiedyś z jakimiś formami przemocy ze strony uczniów/nauczycieli? Jakimi?(agresja fizyczna, przemoc psychiczna – agresja słowna itp.)
7. Wyobraźcie sobie, że Wasz najlepszy kolega/Wasza najlepsza koleżanka mają jakiś kłopot, np. ktoś dokucza im w szkole. Do kogo w pierwszej kolejności zgłosilibyście to? Gdzie szukalibyście porady? (rodzice, rodzeństwo, rówieśnicy, starsi koledzy/koleżanki ze szkoły, ksiądz, nauczyciel, pedagog, dyrektor, ktoś z sąsiedztwa, jakaś organizacja, a może próbowalibyście samodzielnie rozwiązać ten problem?)
8. Komu najbardziej ufacie w szkole i dlaczego?
9. Technika projekcyjna: szkoła idealna waszym zdaniem to...
10. Czy angażujecie się w obowiązki szkolne typu „przewodniczący” czy „skarbnik” w klasie czy jako ktoś w samorządzie szkolnym? Czy to w ogóle jest trendy?

III „ZAJĘCIA POZALEKCYJNE” (5 min)

1. A teraz porozmawiajmy o tym, co robicie poza lekcjami. Czy chodzą na jakieś zajęcia dodatkowe? (kółka zainteresowań, korepetycje, dodatkowe lekcje z języka). Czy to są oferty prywatne czy proponowane przez „miasto”, np. zajęcia w domach kultury? Dlaczego zdecydowaliście się na uczestnictwo w tych zajęciach? (Na ile to był Wasz wybór, a na ile sugestia rodziców, otoczenia)

IV „CZAS WOLNY” (15 min)

1. Porozmawiajmy teraz o spędzaniu wolnego czasu. Z kim zazwyczaj spędzacie swój wolny czas?
 - a. Czy i w jaki sposób spędzacie wolny czas ze swoimi rówieśnikami? (z kolegami/koleżankami ze szkoły/ z sąsiedztwa?) Gdzie się z nimi spotykacie? Co najczęściej wspólnie z nimi robicie? Czy odwiedzacie wspólnie jakieś konkretne miejsca w Krakowie? Podajcie przykłady (parków, muzeów, kawiarni, galerii handlowych, innych miejsc). Czy w kontekście czasu spędzanego z rówieśnikami/ kolegami/ koleżankami brakuje Wam w Krakowie jakichś miejsc? Czy lubicie spędzać czas ze swoimi rówieśnikami? Dlaczego tak/dlaczego nie?
 - b. Czy i w jaki sposób spędzacie wolny czas ze swoją rodziną? (z rodzicami/ z rodzeństwem) Co najczęściej robicie wspólnie z rodziną? Czy odwiedzacie wspólnie jakieś konkretne miejsca w Krakowie? Podajcie przykłady (parków, muzeów, kawiarni, galerii handlowych, innych miejsc). Czy w kontekście czasu spędzanego z rodziną brakuje Wam w Krakowie jakichś miejsc? Czy lubicie spędzać czas ze swoimi rodzicami/rodzeństwem? Dlaczego tak/dlaczego nie?
2. Czy macie w Krakowie jakieś swoje ulubione miejsca, miejsca do których chętnie chodzicie, w których lubicie przebywać? Jakże dokładnie są to miejsca? Czy są w mieście miejsca, za którymi nie przepadacie, których unikacie? Jakże są to miejsca? Podajcie przykłady.
3. Czy bierzecie udział w jakichś zorganizowanych wydarzeniach (np. koncertach)? Skąd się o nich dowiadujecie? Czego brakuje Wam w tym kontekście w Krakowie? Co mogłoby zaoferować miasto, aby bardziej odpowiadało to Waszym potrzebom?

Czy Internet jest dla Was kanałem informacji o wydarzeniach kulturalnych?

4. A czy bierzecie udział w jakiś wydarzeniach czy spotkaniach „nielegalnych, nieoficjalnych, offowych”? W jaki sposób się o nich dowiadujecie? W jaki sposób się na nie „skrzykujecie?”

5. Czy znacie ofertę kulturalną „miasta”? Jak ją oceniacie? Gdyby Kraków miał dla Was szeroką ofertę wydarzeń, imprez kulturalnych to czy byście z niej korzystali? Jesteście „czymś takim” zainteresowani? Czy potrzebujecie w ogóle, aby „miasto” dla Was coś organizowało?

IV. a „OTOCZENIE RÓWIEŚNIKÓW, PRZYJACIÓŁ” (10 min)

1. Czy bierzecie udział w jakichś wspólnych przedsięwzięciach, razem z rówieśnikami? (akcje charytatywne/wolontariat)? Podajcie przykłady tego typu inicjatyw.
2. Porozmawiajmy teraz o przyjaźni. Dlaczego warto mieć przyjaciół/przyjaciela?
3. Uzupełnijcie pisemnie zdanie: Osoba, z którą chciałbym/abym się przyjaźnić charakteryzuje się Osoba, z którą nie chciałbym/abym się przyjaźnić charakteryzuje się
4. Technika projekcyjna: Wyobraźcie sobie, że w dniu dzisiejszym dostaliście w prezencie 3 wejściówki do kina na film, który bardzo chcieliście zobaczyć. Z kim i kiedy zdecydujecie się na niego pójść? W jaki sposób zaprosicie osoby, które będą Wam towarzyszyć?

IV. b „KORZYSTANIE Z INTERNETU” (10 min)

1. Czy wyobrażacie sobie Wasze codzienne funkcjonowanie bez Internetu? Dlaczego tak/dlaczego nie?
2. Jak dużo korzystacie na co dzień z Internetu? Do czego głównie służy Wam Internet?
 - a. Czy korzystacie z portali społecznościowych? Z jakich najczęściej? Do czego konkretnie służą Wam media społecznościowe?(np. Facebook, Instagram, Snapchat). Jeżeli również do komunikacji – z kim w jakich konkretnie sprawach kontaktujecie się poprzez media społecznościowe?
 - b. Czy czytacie blogi/oglądacie vlogi? O jakiej tematyce, jakie konkretnie? Czego się z nich dowiadujecie?
3. Czy macie wśród swoich znajomych osoby, z którymi kontakt ogranicza się tylko i wyłącznie do kontaktu przez Internet? Jak uważacie, czy możliwa jest przyjaźń w oparciu o tylko i wyłącznie kontakt internetowy?

IV. c „RODZINA” (10 min)

1. Czym jest dla was rodzina? Kto do niej należy?
2. W jakie dni najwięcej przebywacie z rodziną? Czy potraficie określić ten czas?(minuty, godziny)
3. Na ile najbliższa rodzina (matka, ojciec i rodzeństwo) jest dla Was ważna? W czym się to przejawia?
4. Jak określilibyście Wasz kontakt z rodzicami, rodzeństwem? Z czego wynikają ewentualnie nieporozumienia? Opowiedzcie o tym.

5. O czym najczęściej rozmawiacie ze swoimi rodzicami/ rodzeństwem? Na ile Wasi rodzice są „na bieżąco” jeśli chodzi o to, co dzieje się w Waszym życiu?
6. Czy macie jakieś obowiązki domowe? Na czym one polegają? Czy rodzice egzekwują w jakiś sposób ich wykonywanie?
7. Czy zdarza się Wam opiekować swoim rodzeństwem, dziadkami, kimś z bliskiej rodziny?
8. Kto z rodziny finansuje Wasze wydatki na indywidualne potrzeby? W jakim stopniu Wasze potrzeby są zaspokojone?

V KRAKÓW (15 min)

1. Zadam Wam teraz kilka pytań, które dotyczą bezpośrednio Krakowa.
 - Czy pamiętacie ile mieszkańców liczy Kraków?
 - Ile dzielnic ma Kraków? Czy potraficie wymienić kilka z nich?
 - Czy wiecie w jakiej dzielnicy Wy mieszkacie? Czy wiecie w jakiej dzielnicy znajduje się Wasza szkoła?
 - Kto jest obecnie prezydentem miasta Krakowa?
2. Podzielę teraz tablicę na dwie części, na których zapiszę Wasze odpowiedzi na pytania: 1) za co lubicie Kraków, co dobrze kojarzy się Wam z tym miastem? 2) za czym w Krakowie nie przepadacie, co Wam w nim przeszkadza?
3. Co oznacza dla Was „miasto przyjazne młodzieży”? Stwórzmy wspólną definicję. Czy można powiedzieć, że Kraków jest przyjazny młodzieży? Co musiałoby się zmienić w Krakowie, żeby można było nazywać go „miastem przyjaznym młodzieży”?
4. Wyobraźcie sobie, że wasz rówieśnik z innej części Polski planuje przeprowadzić się do Krakowa. Czy polecilibyście/tybyście mu to miasto jako miejsce przyjazne młodzieży? Z jakiego powodu tak/ z jakiego powodu nie? Czy jakąś konkretną dzielnicę?
5. Czego Wam brakuje – jeśli idzie o miejsce do spędzania wolnego czasu? Co Wam przeszkadza w spędzaniu wolnego czasu w najbliższej okolicy/miejscu zamieszkania?
6. Gdybyś miał/a wybrać miejsce na randkę czy wybrałabyś/łabyś najbliższą okolicę czy nie? Co byś tam wybrał? Dlaczego?
7. Czy czujecie się odpowiedzialni za rozwój miasta? Dlaczego tak/dlaczego nie? W czym się to przejawia? Na kim przede wszystkim spoczywa odpowiedzialność za miasto? Co Wy sami możecie robić dla miasta?
8. Czy interesujecie się tym, co dotyczy miasta Krakowa? Skąd czerpicie informacje o bieżących wydarzeniach, inicjatywach, które odbywają się w mieście? Czy posiadacie informacje o bieżących wydarzeniach/spotkaniach, które odbywają się w Waszych dzielnicach?
9. Czy znana jest Wam na przykład idea budżetu obywatelskiego? Czy wiecie, że młodzi ludzie także mogą zgłosić swój pomysł?
10. Czy wiążecie swoją przyszłość z Krakowem? Dlaczego tak/dlaczego nie?
11. Co miasto powinno zrobić abyście w nim zostali, chcieli w nim dalej żyć i mieszkać?

Dziękujemy za Wasz udział w badaniu.

Prezentacja z wynikami modułu analizy danych zastanych